

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

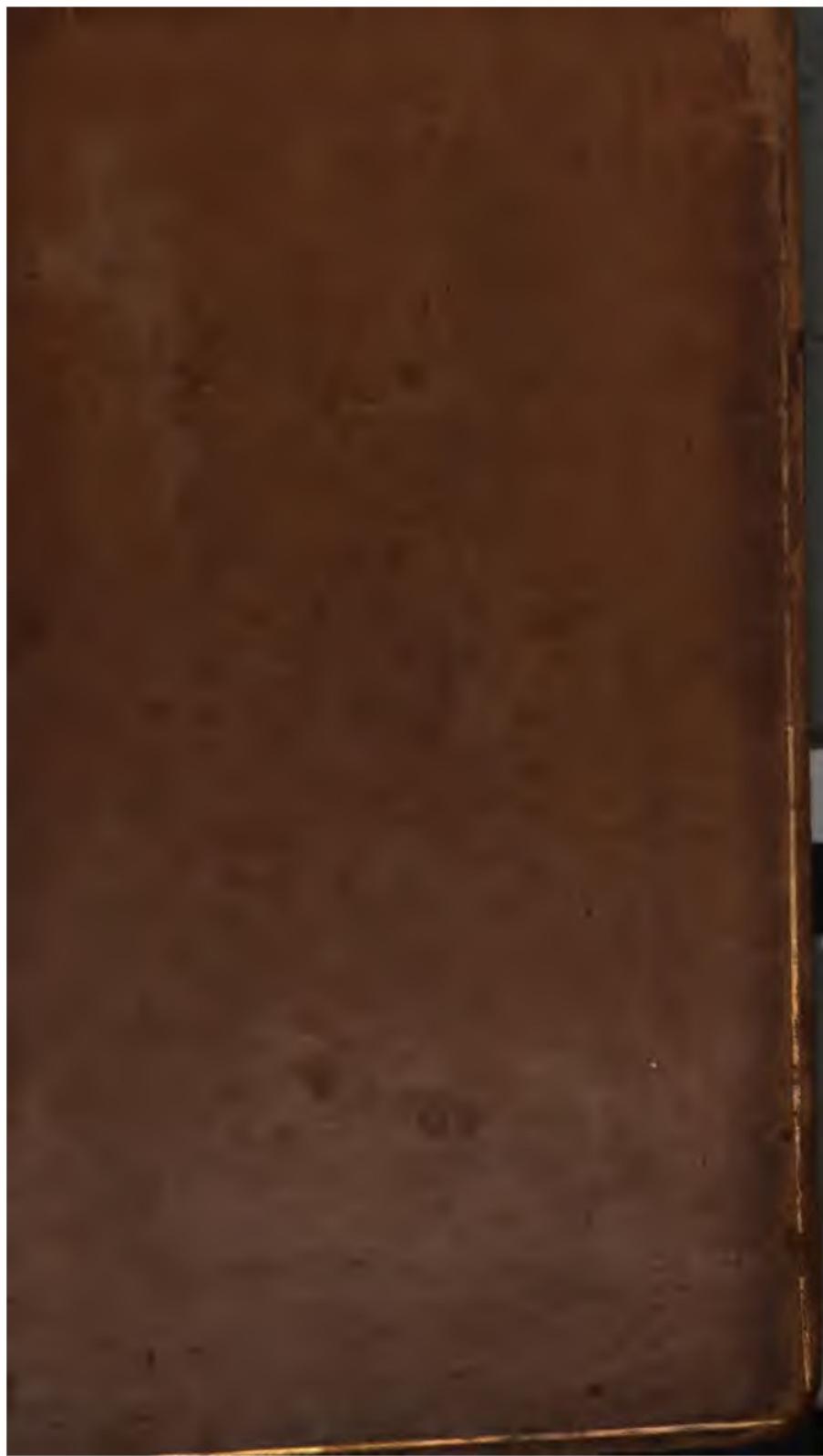
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B. 57.

T.FINCH
e Coll: D: Joh: Bapt: Oxon.

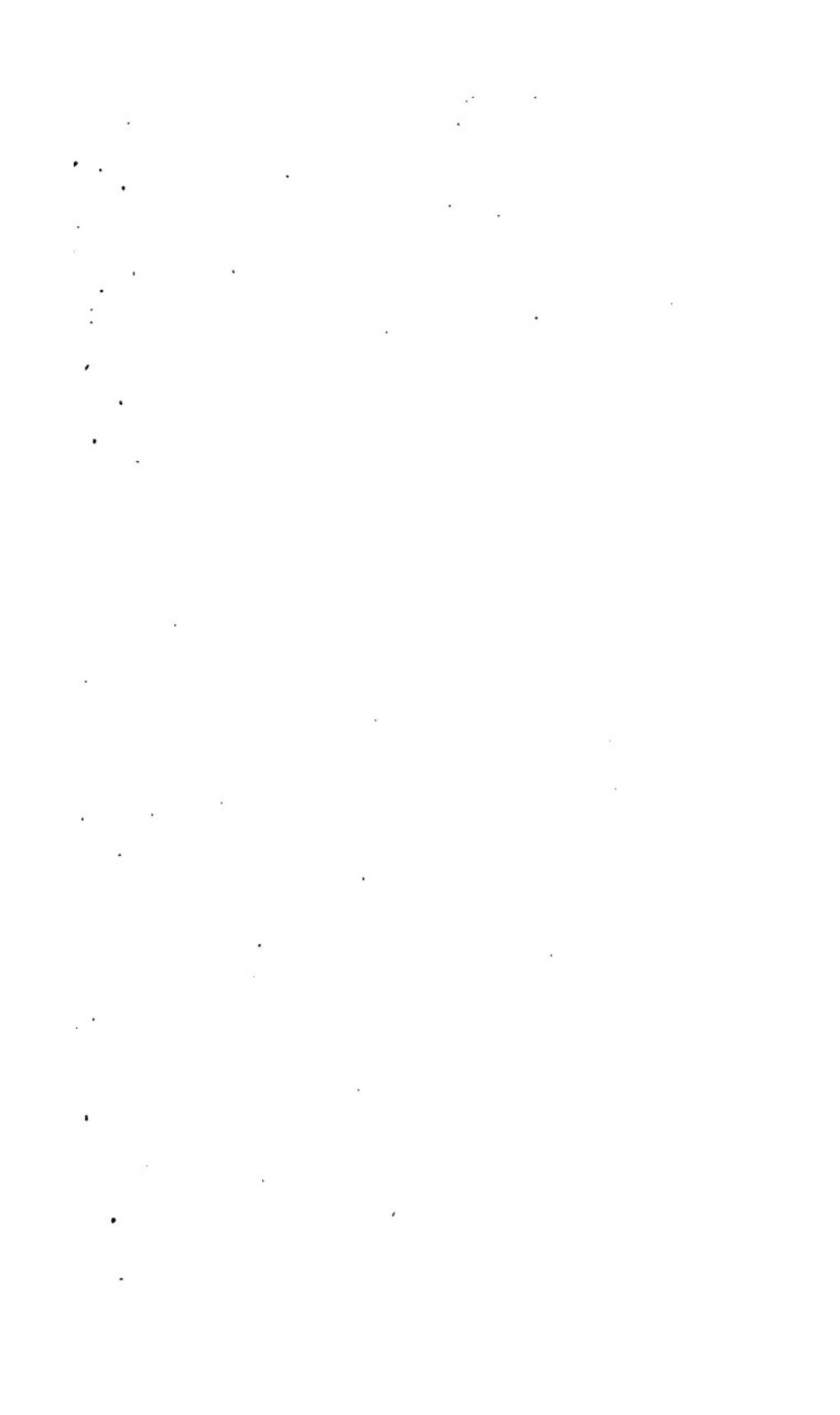
TAYLOR INSTITUTION.

REQUETHED
TO THE UNIVERSITY
BY
ROBERT FINCH, M. A.
OF BALLIOL COLLEGE.

τογ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Η τογ

ΚΥΡΟΓ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΗΤΟΥ
ΚΤΡΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΑ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΙΣ
ΙΝΣΤΙΤΥΤΙΟ
CYR.

TOMIS QUATUOR.

EX EDITIONE T. HUTCHINSON.

TOM. III.

GLASGUAE;
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LXVII.

THE
BODLEIAN
LIBRARY
OXFORD
ENGLAND
OXFORD
UNIVERSITY
PRESS
1900

X E N O Φ Ω N T O S

K Y P O Y

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε'.

X E N O P H O N T I S

D E

C Y R I

I N S T I T U T I O N E

L I B E R Q U I N T U S.

TOM. III.

A

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΤΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε'.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Αράσπην
Μῆδον, (ὅς ἦν αὐτῷ ἔχ παιδὸς ἐταῖρος,
ῷ καὶ τὴν σολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδί-
κην, ὅτε παρὰ Ασυάγγεις εἰς Πέρσας ἀ-
πήει) τῷτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ
τὴν τε γυναικα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αύ-
τη, ἡ γυνὴ Αθραδάτα τοῦ Σούσων βασι-
λέως· ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ασυρίων
σρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὥκ ἔτυχεν ἐν
τῷ σρατοπέδῳ ὡρ, ἀλλὰ πρὸς τὸν Βαχ-
τριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ὥχετο· ἔ-
πειμψε δὲ αὐτὸν δ Ασύριος περὶ συμμα-
χίας· ξένος γάρ ὡν ἐτύγχανε τῷ τῶν
Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην δὲ ἐκέλευ-
σεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Αράσπην,
ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ

X E N O P H O N T I S
D E
C Y R I
I N S T I T U T I O N E
L I B E R Q U I N T U S.

CYRUS autem arcessito Araspē Medo, (qui erat ei à puero sodalis, et cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Astyage, dederat) ei praecepit, ut sibi et mulierem et tabernaculum adservaret: erat autem mulier haec, Susorum regis Abradatae uxor: quo verò tempore capta erant Affyriorum castra, maritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Affyrīs societatis ineundae gratiā; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat; hanc igitur, donec *eam* ad se recipere, Araspen adservare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei

6 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τὸς πόδας. 'Ως δὲ ήμῶν ὁ γεραιότερος εἶπε, Θάρρει, ω γύναι· καλὸν μὲν γάρ καὶ ἀγαθὸν ἀκόμεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἴναι, νῦν μέντοι ἔξαιρθμεν ἀνδρὶ σε εὖ ἴσθι ὅτι ὅτε τὸ εἶδος ἔκείνου χείροι, ὅτε τὴν γυνάμην, ὅτε τὴν δύναμιν· ἀλλ', ως ήμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἀξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, ὃ σὺ ἔσῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε. 'Ως οὖν τῷτο ἥκουσεν ἡ γυνὴ, περικατερρήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συνανέβοησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Εν τύτῳ δὲ ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τῷ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἐφη, ω Κῦρε, ως ἐμοὶ τε ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδόσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυναικα ἀπὸ θητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ασίᾳ· ἀλλὰ πάντως, ἐφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἥτιον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν οἵαν σὺ λέγεις. Τί δαί;

Cumque natu maximus inter nos dicere, Bono animo sis, mulier: nam *tametsi* virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò feligimus, quem certò scias neque formae pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque potestate: sed, nos uti quidem arbitramur, si quisquam aliis, Cyrus admiratione dignus est, cuius tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veste superiori abscissâ ejulare coepit; ancillaeque unà vociferatae sunt. Hic autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam et manus adparuerunt: sciasque adeò, Cyre, inquit, tam mihi quam aliis omnibus, eam qui adspexerant, visum esse, nunquam vel natam esse, vel in Asiâ talem ex mortalibus extitisse mulierem: sed enim, ait, omnino tu eam spectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, si talis est qualem tu praedicas. Quid ita? inquit adoles-

12 CYRI INSTIT. V.

amoribus valdè et inaniter obsequiosos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cùm ejusmodi habeant mala, sed etiam amores suos, nè aufugiant aliquò, observant.

Et adolescens ad haec, Faciunt verò, quae dicis, ait: sunt nimirum hujusmodi homines, inquit, socordes: quo circa, uti opinor, semper etiam mori optant, ut miseri; cumque rationes è vitâ excedendi sint innumerae, non *tamen* excedunt. Et illi sanè ipsi furari quoque conantur, et ab alienis haud abstinent: verum ubi quid rapuere vel furro subtrahere, nonne vides ipse, inquit, te primum, tanquam si nemo necessitate coactus furium faceret, furantem rapientemque accusare, neque veniam dare, sed poenam sumere? Sic quidem certè, ait, neque formosi se amare cogunt homines, nec ea adpetere quae adpetenda non sunt: sed miseri stolidique homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus superantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honesti probique viri, etsi

λαὶ καὶ εἰκῇ ὑπηρετῶντας· καὶ μέγιστοι γένοι
ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶσι, τοιαῦτα κακά
ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττουσι τὸς ἐρωμέ-
νος, μή ποι ἀποδρῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἐπει πρὸς ταῦτα·
Ποιῶσι γάρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ
τοιῶτοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἴμαι, καὶ
εὔχονται μὲν αὐτοῖς, ως αἵθλιοι ὄντες, ἀπο-
θανεῖν· μυρίων δὲ γε σῶν μηχανῶν ἀπαλ-
λαγῆς τῷ βίᾳ, γάρ ἀπαλλάττονται. Οἱ
αὐτοὶ δέ γε γε τοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειρῶσι,
καὶ γάρ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ’
ἐπειδάν τι ἀρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, δρᾶς,
ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ως γάρ ἀναγκαῖον τὸ
κλέπτειν, αὐτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἀρπά-
ζοντα, καὶ γάρ συγγενώσκεις, ἀλλὰ κολαζεῖς;
Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγ-
κάζονται ἐρᾶν ἑαυτῶν, γάρ δὲ ἔφιεσθαι αὐθρώ-
πος ὁν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ αὐ-
θρώπια πασῶν, οἴμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ-
σι, καὶ πειτα ἐρωτα αἰτιῶντα· οἱ δὲ κα-

16 CYRI INSTIT. V.

captus sim, ne quidem si nunquam *hanc* spectare desinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectissimè, inquit, ais; atque adeò *hanc mibi* adserato, inquit, quemadmodùm te jubeo, e-jusque curam gerito: nam fortasse mulier haec oblatâ aliquando occasione magno nobis usui fuerit. Et tum quidem his dictis à se invicem discesserunt:

Adolescens autem ille, tum quòd eximiâ pulchritudine mulierem videret, tum quòd ejus excellentem bonitatem animaverteret, tum autem quòd eam coleret, seque ei gratificari putaret, tum etiam quòd illam non ingratam esse sentiret, sed quae vicissim per famulos suos curam adhiberet, ut *ad se* introœulti necessaria suppeterent, et, si quando aegrotaret, nihil ut ei deesset: ex his omnibus *factum est*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortassis accidit. Atque haec quidem hoc modo gerebantur. Cùm autem Cyrus et Medos et *caeteros* socios ultrò secum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; et ubi convenissent, hujusmodi verba fecit:

κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ὅν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις φύλαττε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπικελῆ αὐτῆς ἵσως γὰρ ἄν καὶ πάνυ ήμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιτο αὗτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν.

Οὐδὲ νεανίσκος, ἀμα μὲν δρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναικα, ἀμα δὲ αἰδόμενος τὴν καλοκάγαθίαν αὐτῆς, ἀμα δὲ θεραπεύων αὐτὴν, καὶ οἴόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἀμα δὲ αἰδανόμενος όχι ἀχάριστον θεσταν, ἀλλ' ἀντεπιμελεύμενην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκετῶν ὡς καὶ εἰσιόντι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα, καὶ, εἴ ποτε ἀθενήσετεν, ὡς μηδενὸς ἄν δέοιτο ἐκ πάντων τύτων ήλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἵσως ψδὲν θαυμαστὸν ἐπαρχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ γέτως ἐπράττετο. Βγλόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλοντας μένειν μεθ' ἑαυτῷ τύς τε Μηδὺς καὶ τύς συμμάχου συνεκάλεσε πάντας τύς ἐπικαιρίας ἐπειδὴ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.

18 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

“ Ανδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόν-
“ τες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς ὅτι γέτε χρη-
“ μάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, γέτε
“ Κυαξάρει γομίζοντες τῦτο ὑπηρετεῖν
“ ἀλλ’ ἐμοὶ βγλόμενοι τῦτο χαρίζεσθαι,
“ καὶ ἔμε τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ κιν-
“ δυγεύειν σὺν ἐμοὶ ηθελήσατε. Καὶ χά-
“ ριν τότων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μὲν, εἰ μὴ
“ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ γέπω αξίαν δύνα-
“ μιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τῦτο μὲν γέ-
“ αὐχύνομαι λέγων· τὸ δὲ, Ήν μένητε
“ παρ’ ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἵσε ὅτι τῦτο
“ αὐχυνοίμην ἀν εἰπεῖν· (γομίζοιμι γάρ
“ ἐμαυτὸν ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα ἔνε-
“ κα τῷ ὑμᾶς ἐθέλειν μᾶλλον παρ’ ἐμοὶ
“ καταμένειν) ἀντὶ δὲ τύτου τάδε λέγω·
“ ἐγὼ γάρ ὑμῖν, καν δη ἀπίητε Κυα-
“ ξάρει πειθόμενοι, ὅμως δὲ τι ἀγαθὸν
πράξω, πειράσομαι γέτω ποιεῖν, ὥστε
καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπανεῖν. Οὐ γάρ δὴ αὐ-
τός γε ἄπειμι· ἀλλὰ καὶ Τρκανίοις, οἵς

" Evidem, Medi vosque omnes qui
 " adeatis, certò scio, non ob penuriam
 " pecuniae vos mecum egressos esse, nec
 " quod existimaretis in hoc Cyaxari in-
 " servitum iri; sed quia mihi hoc grati-
 " ficari, meque honore prosequi velle-
 " tis, libitum est vobis mecum et noc-
 " turnum iter ingredi et adire pericula.
 " Quas ob res vobis evidem gratiam
 " habere debeo, ni injustus esse velim,
 " necdum tamen pro meritis vestris re-
 " ferendi facultatem habere mihi vide-
 " or, Et hoc quidem minimè pudet di-
 " cere; illud verò, Si mecum manseri-
 " tis, referam, illud utique *inquam*, di-
 " cere mihi pudor effet; (nam existima-
 " rem videri posse, me dicere haec eam
 " ob causam, ut libentiùs apud me re-
 " manere vellentis) at pro illo haec dico;
 " Ego nempe apud vos, etiamsi nunc
 " Cyaxari morem gerendo discesseritis,
 " id efficere conabor, si quid prosperè
 " gessero, ut vos ipsi me laudetis. Non
 " enim ipse quidem *jam* discedo; sed

20 CYRI INSTIT. V.

“ Hyrcaniis, quibus et jusjurandum et
“ dextram dedi, fidem praestabo, ne-
“ que unquam committam ut hos prodi-
“ disse convictus sim. Atque etiam fa-
“ cere conabor, nè Gobryam, qui modò
“ et munitiones et regionem et cōpias
“ nobis tradidit, unquam itineris ad me
“ *suscepti* poeniteat. Quod denique ma-
“ ximum est, cùm dii tam manifestè bo-
“ na nobis largiantur, et metus eorum,
“ et pudor retinere me debet, quo mi-
“ nus relictis his temerè discedam. Ego
“ quidem certè, inquit, ità sum factu-
“ rus: *vos verò, quod vobis visum fue-*
“ *rit, facite: et mihi, vestra quae sen-*
“ *tentia sit, iñdicate.*” Hæc ejus verba
fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse
dixerat aliquando, primus ad haec re-
spondens, Ego verò *mea quae sit senten-*
tia dicam, rex, inquit: (nam regem sanè
naturā nihilo te minùs extitisse arbitror,
quām ille rex est, qui dux apum in alveo
fascitur. Illi enim semper apes ultro

“ τὸς ὄρκυς καὶ τὰς δεξιάς ἔδωκα, ἐμπεδώ-
 “ σω, καὶ ὅποτε τύτους προδίδῃς ἀλώ-
 “ σομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦτα διδόν-
 “ τι ἡμῖν Γωνέρυχοι καὶ τείχη καὶ χώραν
 “ καὶ δύναμιν, πειράσομαι ποιεῖν μήπο-
 “ τε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδῷ.
 “ Καὶ τὸ μέγιστον δὴ, ὅτῳ περιφανῶς
 “ τῶν θεῶν διδόντων ἀγαθά, καὶ φοβοίμην
 “ ἂν αὐτὸς καὶ αὐχυνοίμην ἀπολιπὼν
 “ ταῦτα εἰκῇ ἀπελθεῖν. Εγὼ μὲν οὖν,
 “ Ἐφη, ὅτῳ ποιήσω ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώ-
 “ σκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴ-
 “ πατε ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῇ.” Ο μὲν οὕ-
 τως εἶπε·

Πρῶτος δὲ, ὁ φίσας ποτὲ συγγενῆς
 τῆς Κύρου εἶναι, πρὸς ταῦτα ἔλεξεν,
 Άλλ’ ἐγὼ μὲν, Ἐφη, ὡς βασιλεὺς (βασι-
 λεὺς μὲν γάρ ἐμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πε-
 φυκέναι, ὃδεν ἥτιον ἡ ὁ ἐν τῷ σμήνει φυσ-
 μένος τῶν μελιτῶν ἡγεμών. Εκείνω τε
 γάρ αἱρεῖ αἱ μέλιται ἔκβασι πείθονται·

22 ΚΤΡΟΤ ΠΑΙΔ. Ε'.

ὅπε δ' αὐτοῦ μέρη, καὶ ψδεμία ἐντεῦθεν ἀπέρχεται· ἦν δέ πας ἔξιν, ψδεμία αὐτῷ ἀπολείπεται· ὅτῳ δεινός τις αὐτῶν ἔρως τῷ ἀρχεαθαί οὐπέ εἰκείνε ἐγγίγνεται. Καὶ πρὸς σὲ δέ μοι δοκῶσι παραπλησίως πως οἱ αἰνθρωποι οὕτοι διακεῖθαν. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρὸς ἡμῶν ἀπήνεις, τις Μῆδων ἢ νέος ἢ γέρων σὺ ἀπελείφθη, τῷ μή σοι ἀκολυθεῖν, ἕως ὅτε Αισυάγης ἡμᾶς ἀπέσρεψεν; Επεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἦμιν ὁρμήθης, χρεὸν αὖ ὁρῶμεν τὸς φίλων σὺ πάντας ἐθελεσίας συνεπομένυς. "Οτε δι' αὖ τῆς δεῦρο σρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι Μῆδοι ἔκόντες ἤκολυθησαν. Νῦν δι' αὖ ὅτως ἔχομεν, ως σὺν σοὶ μὲν ὄμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαρρήσμεν, ἀνευ δὲ σὺ καὶ οἴκαδε ἀπιένται φοβούμεθα) οἱ μὲν διὰ τὴν ἄλλοι ὅπως ποιήσουσι, αὐτοὶ δρῆσιν· ἐγὼ δὲ, ὡς Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ ὁρῶντές σε ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν οὐπό σὺ εὔργελύμενοι.

parent; ac quocunque loco manferit, ab eo nulla earum discedit; quod si aliquod prodierit, nulla ipsum deserit: tam misericordia eis amor illius obtemperandi, imperio innascitur. Eodem propè modo erga te quoque mihi hi homines affecti esse videntur. Namque ubi à nobis in Persiam proficisciēbare, quisnam Medorum vel juvenis vel senex à te abfuit, quo minus te sequeretur, donec Astyages nos *ad se reverti* jussit. Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursus expeditionem in haec loca suscipere cupisti, omnes te Medi libentes securi sunt. Et nunc adeò sic affecti sumus, ut te quidem praesente, tametsi in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metuamus) itaque caeteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyre, atque illi qui meā in potestate sunt, manebimus apud te; te intuendo *quaevi* sustinebimus, te nos beneficiis adficiente *nihil non toleranter* feremus.

24 CYRI INSTIT. V.

Post haec Tigranes ita loquutus est,
Nolim mireris, ait, Cyre, quod taceam:
animus enim meus non ad consultandum
paratus est, sed ad faciendum quicquid
imperaveris. Hyrcanius autem, Dice-
rem equidem, Medi, inquit, si jam dis-
cederetis, numinis id *alicujus* voluntate
fieri, quod valde beatos vos fieri non si-
neret: humanae enim mentis judicium
quod adtinet, quis se vel ab hostibus fu-
gientibus averteret, vel arma his ea tra-
dentibus non caperet, vel eosdem se cum
rebus suis dedentes non reciperet? prae-
sertim cum ejusmodi ducem habeamus,
qui mihi videtur (quod juratus deos om-
nes testor) beneficiis in nos conferendis
magis quam seipso locupletando delecta-
tus. Tum deinde Medi omnes haec di-
xerunt, Tu nos eduxisti, Cyre; domum
que *ad eō reverti* ubi tibi visum erit com-
modum, tecum nos abducito. Cyrus au-
tem haec cum audisset, votum hoc ad-
jecit, Te vero, maxime Jupiter, oro,

Ἐπὶ τάτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὡδὲ,
 Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μή τι θαυμάσῃς ἂν ἐγὼ
 σιγῶ· ή γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, ψυχὴ ὡς βγ-
 λεύσουσα παρεσκεύασαι, ἀλλ' ὡς ποιή-
 συσα ὅτι ἂν παραγγέλλης. 'Ο δὲ Τρ-
 κάνιος εἶπεν, Αλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, σι-
 νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίνη τὸν βγ-
 λησιν εἶναι, τὸ μὴ ἔᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐ-
 δαίμονας γενέσθαι· ἀκθρωπίνη δὲ γνώμη
 τίς ἂν ἡ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέ-
 ποιτο, ἡ ὅπλα παραδιδόντων όπ' ἂν λαμ-
 βάνοι, ἡ ἑαυτὸς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑα-
 τῶν όπ' ἂν δέχοιτο; ἀλλως τε καὶ τῷ ή-
 γεμόνος ἡμῖν ὅντος τοιότῳ, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ
 (ὡς ὅμικοι ὑμῖν πάντας τὸς θεοὺς) εὖ
 ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι ἡ ἑαυτὸν
 πλευτίζων. Επὶ τάτῳ πάντες οἱ Μῆδοι
 τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες
 ἡμᾶς· καὶ οἴχαδε ὅταν ἀπιέναι καιρός σοι
 δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἀπάγαγε. 'Ο
 δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκύσας, ἐπεύξαλο, Αλλ'

26 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'

ὦ Ζεῦ μέγιστε, αὐτοῦμαί σε, δός μοι τὸ
ἔμε τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιῶντα. Εκ
τότου ἐκέλευσε τὸς μὲν ἄλλος φυλακὰς
κατασήσαντας, ἀμφ' αὐτὸς ἥδη ἔχειν,
τὸς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηνὰς,
τοῖς μὲν ἵππεῦσι τὰς τύτοις πρεπούσας,
τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τύτοις ἀρκύσας· καὶ οὐ-
τῷ κατασήσαθαι ὅπως ποιῶντες οἱ ἐν
ταῖς σκηναῖς ἄπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν
εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσας, καὶ τὸς ἵπ-
πος τεθεραπευμένος παρέχωσι· Πέρσας
δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλε-
μον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν γὰρ τὴν ήμέ-
ραν διήγαγον.

Πρωὶ δὲ ἀνασάντες ἐπορεύοντο πρὸς
τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ
οἱ Περσῶν ἵππεῖς, γεγενημένοι ἀμφὶ τὸς
διχιλίους· οἱ δὲ τὰ τύτων γέρρα καὶ τὰς
κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τύτοις εἴποντο, ἵσοι
ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ σρα-
τιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἐκάστον δὲ ἐ-

fac ut eos qui honore me prosequuntur, beneficiis superem. Deinde praecepit ut caeteri quidem locatis excubii corpora curarent, Persae vero tabernacula distribuerent, equitibus *nempe* ea quae his convenirent, peditibus quae his sufficerent, ut etiam res ita constituerent, ut universi, qui in tabernaculis essent, necessaria conficerent, ac Persis ad ordines *iporum* adfertent, et equos *eis* curatos exhiberent; Persis autem nihil aliud negotii esset, quam ut res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegreunt:

Mane autem cum surrexissem, iter ad Gobryam ingressi sunt, Cyrus quidem equo vectus, cum Persarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos sequebantur qui scuta et copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus instructus iter faciebat. Praecepit autem Cyrus, ut quisque fa-

28 CYRI INSTIT. V.

mulis suis novitiis futurum diceret, ut quisquis eorum vel post agminis extremi custodes conspiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui essent in ordine deprehenderetur, poenas daret. Postridie circa vesperam ad castellum Gobryae pervenient, et munitionem quam firmissimam vident, et in moenibus parata omnia, quae ad propulsandos hostes erant aptissima: quin etiam boves multos; permultumque pecus, subter munitiones adductum cernebant. Gobryas autem misit qui Cyrus hortaretur, ut equo circumvectus dispiceret, ubinam accessus esset facillimus; atque etiam ex fidis quosdam hominibus intro ad se mitteret, qui renuntiarent ei, quae intus vidissent. Itaque Cyrus se ipsa videre volens, num alicubi castellum capi posset, an Gobryas mendax esse deprehenderetur, undique obequitabat, et omnia munitiora videbat esse, quam ut ei accedere quis posset: illi ve-

κέλευσε τοῖς καυνοῖς ἐαυτῶν θεράπυσιν
εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἀν αὐτῶν ἢ τῶν ὄπισθο-
φυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τῷ μετώ-
πᾳ πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν
ταῖς ὄντων ἀλίσκηται, κολαῳδήσεται.

Δευτερᾶι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς
τῷ Γωνίρύου χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερίχυ-
ρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν
πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἀν κράτιστα
ἀπομάχοιντο· καὶ βῆσ δὲ πολλάκις καὶ πάμ-
πολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἔρυματα προ-
πημένα ἔώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωνίρυας
ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα ἰδεῖν
ἢ ἡ πρόσοδος εὔπετεσάτη, εἴσω δὲ πέμ-
ψας πρὸς ἐαυτὸν τῶν πιστῶν τινάς, οἵτι-
νες αὐτῷ τὰ ἔνδον ἴδόντες ἀπαγγελοῦσιν.
Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βα-
λόμενος ἰδεῖν, εἴπη εἴη αἱρέσιμον τὸ τεῖ-
χος, ἢ φευδῆς φαίνοιτο ὁ Γωνίρυας, πε-
ριήλαυνε πάντοθεν, ἔώρα τε ἵχυρότερα
πάντα ἢ προσέλθεῖν· τοις δὲ ἐπεμψε πρὸς

32 CYRI INSTIT. V.

de promtis pateris aureis, et gutturniis,
et urnulis, et omnis generis ornamenti,
et immensâ quâdam daricorum vi, et u-
niversis rebus pulchris, ad extremum eti-
am filiâ (quae quidem erat admirandâ
formâ et proceritate, habitu verò lugu-
bri propter mortem fratris) productâ,
dixit: Pecunias hasce tibi trado, Cyre;
ac filiam hanc *tibi* committo, ut de eâ,
sicut ipse voles, statuas. Obscuramus ve-
rò te supplices, ego quidem etiam anteâ,
ut filii; haec verò nunc, ut fratris ultor
sis.

Ad haec respondit Cyrus, Evidem
tibi tunc etiam pollicitus sum, me ulcio-
rem tibi, si minimè mendax essem, pro vi-
ribus futurum: nunc verò cùm te vera-
cem jam videam, reus sum promissi:
quin et huic polliceor eadem haec me
diis juvantibus facturum. Ac pecunias
quidem istas, inquit, accipio, et huic pu-
ellae, atque illi, cum quo nuptura est,
eas dono. Unum verò munus abs te ac-
cipiens discedam, pro quo nè quidem ea

φιάλας χρυσᾶς, καὶ προχόντος, καὶ κάλπιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ δαρεικάς ἀμέτρος τινὰς, καὶ πάντα καλὰ, καὶ τέλος τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλος καὶ μέγεθος, πενθικῶς δὲ ἔχοντα τῷ ἀδελφῷ τεθυηκότος) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν. Ω Κῦρε, ἐγώ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαθέαται ὅπως ἂν σὺ βάλῃ. Ἰκελεύομεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τῷ γά, αὕτη δὲ νῦν, τῷ ἀδελφῷ τιμωρὸν γενέαται σε.

‘Ο δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Αλλ’ ἐγώ σοι μὲν καὶ τότε ὑπερχόμην, ἀψευδῆτός συ τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα δρῶ ἥδη, ὁφείλω τὴν ὑπόχεσιν· καὶ ταύτη ὑπιχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ’ αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. Εν δὲ δῶρον ἀπειμι ἔχων παρὰ σῆς, ἀνθ' ἓντες οὐδὲν ἂν τὰ ἐν

34 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

Βασιλῶν, ἐν ᾧ πλεῖστά ἔσιν, ύδε τὰ πανταχῷ, ἀντὶ τότε ὃ σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποτε τῦτο εἴη, καὶ ὑποπλεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἦρετο, Καὶ τί τῦτ’ ἔσιν, ἔφη, ὡς Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὡς Γωβρύα, πολλὺς μὲν οἷομαι εἶναι ἀνθρώπος, οἵ γέτε ἀσεβῆν ἂν θέλοιεν, γέτε ἀδικεῖν, γέτε ἂν φεύδοιντο ἔκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἡθεληκέναι προέσθαι μήτε χρήματα πολλὰ, μήτε τυραννίδα, μήτε τείχη ἐρυμνὰ, μήτε τέκνα ἀξιέραστα, ἀποθνήσκεσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οὗτοι ἥσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνά, καὶ πλῆτον παντοδαπὸν, καὶ δύναμιν τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχειρίσας, πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι οὔτ’ ἂν ἀσεβεῖν περὶ ζένες ἐθέλοιμι, γέτ’ ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἔνεχεν, οὔτε συνθήκας φεύδοιμην ἂν ἐκὼν

quae in Babylone sunt, ubi *sane* pluri-
ma sunt, nec quae sunt uspiam, pro illo
inquam tu quod mihi donâsti, libentiùs
habiturus sim ac discessurus. Et Gobry-
as miratus quid tandem illud esset, ac
suspicatus an filiam diceret, interroga-
vit, Quid istud est, Cyre? Et respon-
dens Cyrus, Multos arbitror esse homi-
nes, ait, Gobrya, qui nec impii, nec in-
justi esse velint, ac sponte suâ nè qui-
dem mentiantur aut fallant: sed quia
nemo potestati eorum permettere volu-
erit nec magnam pecuniae vim, nec reg-
num, nec castella munita, nec liberos a-
mari dignos, *et fit* ut prius moriantur,
quàm quales sint cognosci possit: tu ve-
rò, cùm mihi jam castella munita, et om-
nis generis opes, et copias tuas, et filiam
dignam *sane* quam sibi quis adquirat, in
manus tradideris, fecisti ut apud omnes
homines constet, eum me esse, qui nec
in hospites impius esse velim, nec pecu-
niae causâ injustus, nec in servandis
paëtis, quod me quidem volente sit, fal-

lax. Igitur hujus ego tibi, sat scito, donec vir justus ero, et, talis quod esse videar, laudem ab hominibus consequar, nunquam obliviscar; sed omnibus te rebus honestis *bonisque* vicissim ornare conabor. Neque verendum est tibi, inquit, filiam quod adtinet, ne viro sis cariturus, qui hac dignus sit: nam multi mihi praestantesque fuit amici, quorum quisquis *tandem* hanc duxerit, an tantas sanè habiturus sit pecunias, quantas tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò scire volo, esse quosdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, ne tantillo quidem magis te sint admiraturi: me autem hoc tempore suspiciunt *beatumque praedicanter*, et omnes deos precantur, ut iis aliquando demonstrare liceat, se quoque nihilo minus quam me, fideles amicis esse, hostibus nunquam cessuros, dum virtutē fruuntur, nisi numen obstet: virtuti verò et existimationi bonae, ne Syrorum quidem et Affyriorum omnia bona, tuis addita, praetulerint: tales viros cer-

εῖναι. Ταῦτ' οὖν ἐγώ σοι, εῦ Ἰωΐ, ἔως ἀνὴρ δίκαιος ὁ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιχτος ἐπανῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὥποτ' ἐπιλήσσομαι· ἀλλὰ πειράσομαι σε ἀντιτίμησαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἄνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβεῖ ὡς ἀπορήσεις αἵξου ταύτης πολλοὶ γάρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοὶ, ὃν ὅστις γαμεῖ αὐτὴν, εἰ μέντοι χρήματα ἔχει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τύτων, ύπεκάλυψαι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εῦ Ἰωΐ ὅτι εἰσὶ τινες αὐτῶν, οἱ ὃν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τύτων ἔνεκα σὲ μᾶλλον θαυμάσγοιν· ἐμὲ δὲ ζηλεῖσι νυνὶ, καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἐαυτός ἐπιδεῖξαι ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν ψδὲν ἡτοιν ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις ψδέποτ' ἀνυφεῖντο ζωντες, εἰ μὴ θεός βλάπτοι· ἀντὶ δὲ ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι ψδὲν ἀντὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ασυρίων πάντα προέλοιπτο· τοιχτος ἄνδρας εῦ Ἰ-

38 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

Ωι ἐνταῦθα καθημένυς. Καὶ ὁ Γωβρύας
ἐπιγελάσας, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε,
δεῖξόν μοι πώ ὅτοι εἰσιν, ἵνα σε τύτων
τινὰ αὐτήσωμαι πᾶδά μοι γενέσθαι. Α-
μέλει, ἔφη, οὐδὲν ἐμῷ σε δεήσει πυνθάνε-
σθαι, ἀλλ’ ἦν σὺν ἡμῖν ἔπη, αὐτὸς σὺ
ἔχεις καὶ ἄλλων δεικνῦναι αὐτῶν ἔκαστον.

Τοσαῦτα δ’ εἰπὼν δεξιάν τ’ ἔλαβε τῷ
Γωβρύᾳ, καὶ ἀναστὰς ἔξηει, καὶ τὸ σὺν αὐ-
τῷ πάντας ἔξγαγε· καὶ πολλὰ δεομένου
τῷ Γωβρύᾳ ἐνδον δειπνεῖν, οὐκ ἥθελησεν·
ἀλλ’ ἐν τῷ σρατοπέδῳ ἐδείπνει, καὶ τὸν
Γωβρύαν σύνδειπνον παρέλαβεν. Επὶ
στράδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὥδε,
Εἴπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἵτε
εἶναι σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἔκάστω σρώματα;
Καὶ ὃς εἶπεν, ‘Τμῆν γὴ τὸν Δί’ εὖ οἶδι·
ὅτι σρώματα πλείω ἔσι καὶ κλίναι, καὶ
οἰκία γε πολλῷ μείζων ἢ ὑμετέρα τῆς
ἐμῆς· οἵ γε οἰκία μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ
ὑρανῷ, κλίναι δὲ ὑμῖν εἰσιν ὅπόσαι γέ-

tō scias hīc jam consedisse. Hīc cūm adrisisset Gobryas, Per deos immortales, inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi fint, quō petam ut mihi per te liceat horum aliquem sumere generum. Nihil profectō, ait *Cyrus*, opus fuerit ex me sciscitari, sed si nos sequaris, poteris ipsomet etiam alteri quemlibet horum ostendere.

Haec loquutus, Gobryae dextram prehendit, et surgens abiit, suosque omnes eduxit: cumque multūm *eum* Gobryas rogāisset, intus ut̄ coenaret, non luit; sed in castris coenavit, et Gobryam sibi in coenā socium adhibuit. Cūm autem super toro herbarum frondiumque discubuisse, sic eum interrogavit, Dic mihi, Gobrya, inquit, utrūm existimas plura tibi esse stramenta, quām cuique nostrūm? Et ille, Vobis profectō, inquit, plura sunt tum stragula, tum lecti; et domus sanē vestra longē amplior est, quām mea; quibus terra quidem et coelum domūs usum praebeant; tot vobis etiam lecti sunt, quot supra ter-

40 CYRI INSTIT. V.

ram cubilia: praeterea non quas pecus gerit lanas, pro stragulis habetis, sed quaecunque virgulta tum montes tum campi submittunt. Ac Gobryas quidem tunc primùm apud eos coenans, cùm ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, se suosque multò liberalius illis degere judicavit. At postquam eorum in vescendo moderationem animadverterat; (in nullo enim neque cibo neque potu, Persa, *disciplinā patriā* liberaliter institutus, *sic* vel oculis commotus manifestò deprehensus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rерum suarum* providus fit, quām si cibo capiendo non intentus esset: sed ut homines equestres, propterea quòd in equis non perturbanter, inter equitandum et cernere, et audire, et dicere possunt quod oportet; ità et illi par esse censem, ut prudentes se ac moderatos in vescendo palam praebeant; ac prorsus caninum belluinumque ducunt, à cibis et potu commoveri) atque secum reputaverat etiam eos de

νοικτ' ἀν εύναι ἐπὶ γῆς· σρώματα δὲ νο-
μίζετε ψέχ δόποσα πρόβατα φύει ἔρια,
ἀλλ' ὁπόσα φρύγανα ὅρη τε καὶ πεδία ἀ-
νίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γωνιών
συνδειπνῶν αὐτοῖς, δρῶν τὴν φαλότητα
τῶν παρατίθεμένων βρωμάτων, πολὺ¹
σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριώτερος αὐτῶν.
Επεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν
σίτων· (ἐπ' ύδενὶ γάρ βρωματι οὐδὲ πά-
ματι Πέρσης ἀνήρ τῶν πεπαδευμένων ψ-
τε ὄμμασιν ἀν ἐκπεπληγμένος καταφα-
νῆς γένοιτο, οὔτε ἀρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ
ψέχι προνοεῖν ἅπερ ἀν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὡν·
ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἵππικοι, διὰ τὸ μὴ τα-
ράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἀ-
μα ἵππεύοντες καὶ ὅραιν καὶ ἀκέειν καὶ λέγειν
τὸ δέον, ψτῷ καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται
δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ
κεκινηθεῖσθαι υπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς
πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριώδες
δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπη-

44 CYRI INSTIT. V.

Gobrya, fac adsis cras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inspiciamus, simulque per tuam nos regionem ducas, ut sciamus, quae pro amicorum, quæ pro hostium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad sua discessit.

Cum autem dies illuxisset, aderat cum equitibus Gobryas, ac praeibat. At Cyrus, velut eum facere par est, qui cum imperio sit, non solùm itineri faciendo intentus erat, sed inter progrediendum considerabat, fierine aliquâ ratione posset, ut hostes imbecilliores redde-rentur, ipsi firmiores. Itaque arcessito Hyrçanio et Gobryâ, (hos enim in pri-mis ea scire putabat, quibus sibi cognitis opus esse existimabat) Evidem arbitror, inquit, amici, me, si cum vobis, fidis sociis, de hoc bello consultem, nequa-quam erraturum: vobis enim magis eti-am cogitandum esse video, quam mihi,

ῳ Γωβρύᾳ, ὅπως πρωὶ παρέσῃ ἔχων τὸς
ἰππέας ἐξωπλισμένυς, ἵνα καὶ τὴν δύνα-
μίν σε ἴδωμεν, καὶ ἂμα διὰ τῆς σῆς χώρας
ἄγης ἡμᾶς, ὡς ἀν εἰδῶμεν ᾧ τε δεῖ φίλια.
καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ
ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἐκάτερος ἐπὶ
τὰ προσήκοντα.

Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν δὲ Γω-
βρύας ἔχων τὸς ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. Οὐ
δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει αὐτῷ ἀρχοντὶ,
ἢ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε
τὸν ιὔν, ἀλλ’ ἂμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο
εἴτι δυνατὸν εἶναι τὸς μὲν πολεμίας αὐτε-
νεσέργεις ποιεῖν, αὐτὸς δὲ ἰχυροτέρους.
Καλέσας οὖν τὸν Τρχάνιον καὶ τὸν Γωβρύ-
αν, (τύττες γάρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδένας
ὅν αὐτὸς ὤετο δεῖθαι μαθεῖν) Εγώ τοι,
ἔφη, αὐτρες φίλοι, οἴομαι, σὺν ὑμῖν ὡς
πιστοῖς βγλευόμενος περὶ τὸν πολέμον τύδε,
ἢ ἀν ἐξαμαρτάνειν· ὅρῶ γάρ ὑμῖν εἴτι
μᾶλλον, η ἐμοὶ, σκεπτέον ḥν, ὅπως δὲ Ασ-

46 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

σύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσει. Εμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐξὶν ἵσως καὶ ἄλλη ἀποσροφή· υἱοῦ δὲ, εἰ γὰρ ἐπικρατήσει, δρῶ ἀπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γάρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐσιν, ωκέα μισῶν, ἀλλ’ οἴόμενος ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγάλας εἶναι· καὶ σρατεύει διὰ τῆτο ἐφ’ ἡμᾶς· υἱοῖς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδίκει ὁμιζεῖ υφ’ υἱῶν. Πρὸς τὰῦτα ἀπεκρίναντο ἀμφότεροι, καὶ τὰ αὐτὰ περάνειν ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδότι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰχυρῶς, ὅπη τὰῦτα παρόντα ἀποβήσοιτο.

Ενταῦθα δὴ ἥρχετο ὥδε, Λέξατέ μοι,
ἔφη, υἱᾶς μόνος ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν
ὁ Ασύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ἐπίσασθε καὶ
ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί,
ἔφη ὁ Τρχάνιος, πολεμιώτατοι μέν εἰσιν
αὐτῷ Καδύσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἄλ-
κιμον· Σάκαι γεμὴν, ὅμοροι ἡμῖν, οἵ πολ-
λας κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ασυρίου.

nè superior nobis evadat Assyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrà fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quae possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eaque una causa est, cur bellum nobis faciat: at vos et odit, et adfectum se à vobis injuriā ducit. Ad haec respondit uterque, et sibi curiae esse eadem exequi, utpote qui scrirent illa *quae Cyrus dicebat*, et solliciti etiam essent, quis rerum praesentium futurus sit exitus.

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Assyrius existimārit esse hostili in eum animo? an alium quandam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magna admodùm et robusta: Sacae porrò, nobis finitimi, qui multis ab Assyrio incommodis adfecti sunt; nam et illos,

48 CYRI INSTIT. V.

aequè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum invasuros Assyrium? Imò etiam acriter, inquiunt, si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quo minus *se nobis* conjungant? *Nimirum* Assyrii, dixére, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm haec audisset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiae superbiaeque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrum tandem, inquit Cyrus, in te solum se talēm praebuit, an etiam erga quosdam alios? Profecto, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adtinet dicere? etiam viri cujusdam longè me potentioris filium, qui etiam illius sodalis, sicut meus filius, erat, compotantem apud se comprehendit et castravit, *idque* propterea, quemadmodūm nonnulli affirmârunt, quod ipsius concubina eum à

πειρᾶτο γάρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς,
αταστρέψασθαι. Οὐκῶν οἴεσθε, ἔφη, νῦν
ἄταξ ἀμφοτέρους ηδέως ἢν ἐπιβῆναι σὺν
μῖν τῷ Ασυρίῳ; Εφασαν, καὶ σφόδρα
ει, εἴπη δύναμιντο συμμίξαι. Τί δὲ ἐν
έσω, ἔφη, ἐστὶ τῷ συμμίξαι; Ασύροι,
ρασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ὅπερ νῦν πο-
ιύη. Επεὶ δὲ ταῦτα ἤκκσεν ὁ Κῦρος,
τί γάρ; ἔφη, ὁ Γωβρύα, όστι τῷ νεανί-
κου τάτου, ὃς νῦν εἰς τὴν Βασιλείαν κα-
ίσηκεν, ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τοῦ
ρόπτι κατηγορεῖ; Τοιαῦτα γάρ, οἶμαι,
ρη ὁ Γωβρύας, ἐπαθον ὑπ' αὐτῷ. Πό-
ρος δῆτα, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐ-
ένετο τοιῶτος, ή καὶ εἰς ἄλλας τινὰς;
Ιὴ Δί! ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλας πολλάς.
Ιλλὰ τὰς μὲν ἀδενῶντας οἵα υἱοίζει, τί
η λέγειν; ἐνὸς δὲ ἀνδρὸς πολὺ δυνατω-
έρου η ἐγώ μὸν, καὶ ἐκείνου ἐταῦρον ὄντα,
ὑπερ τὸν ἐμὸν, συμπίνοντα παρ' ἐαυτῷ
ιλλαβῶν ἐξέτεμεν, ως μέν τινες ἐφασαν,

50 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπήρεσεν αὐτὸν ὡς
χαλὸς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν
αὐτῷ γυναικα ἔσεσθαι· ὡς δὲ οὗτος νῦν
λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτῷ τὴν παλλακί-
δα. Καὶ νῦν οὗτος εὔνυχος μέν ἐστι, τὴν
δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐτε-
λεύτησεν. Οὐκῶν, ἔφη, οἵτι ἂν καὶ τἷς τοῦ
ἡμᾶς ἰδεῖν ήδέως, εἰ οἴοιτο αὐτῷ βοηθός
ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν γνωσθεῖται, ἔφη ὁ Γω-
βρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοις αὐτὸν χαλεπόν ἐ-
στιν, ὡς Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. "Οτι
εἰ μέλλαι τις ἔκείνω συμμίξειν, παρ' αὐ-
τὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί γνωσθεῖται,
ἔφη, τῆς τοῦ χαλεπόν; "Οτι γὰρ Δῆμος, ἔφη
ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθώσαν δύναμιν αὐ-
τόθεν πολλαπλασίαν ἵστησαν σὺ νῦν ἔχεις
εὖ δι' ἴδιος ὅτι διὰ ταῦτα ἥττόν σοι νῦν,
ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ασύριοι καὶ τὰ ὅ-
πλα ἀποφέρουσι, καὶ τός εἰπποντος ἀ-
πάγυστιν, ὅτι τοῖς ἴδουσιν αὐτὴν ὄλιγη
ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ οὗτος δὲ λό-
γος πολὺς ήδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι,

formae praestantiâ laudaverat, eamque beatam dixerat, quae ejus esset uxor futura; ut autem iste nunc ait, quod ejus concubinae pudicitiam tentâisset. Ille quidem jam eunuchus est, et, patre mortuo, imperium obtinet. Ergo, inquit *Cyrus*, existimas hunc quoque nos libenter conspecturum, si *nos* arbitraretur opem sibi laturos? *Id* quidem certè sat scio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, est, ejus in conspectum venire. Quid ita? inquit Cyrus. Quia si quis cum eo conjungere se velit, *eum* necesse est præter ipsam Babylonem transire. Quid hoc tandem, ait *Cyrus* difficultatis habet? Quia profectò, inquit Gobryas, scio copias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, maiores prodiisse: atque adèd certò scias *velim*, hanc ipsam ob causam minùs Assyrios ad te nunc et arma adferre, et equos adducere, quām anteà, quod exercitus tuus exiguis esse visus sit iis, qui *eum* conspexerunt; et iste quidem jam increbuit rumor: mihi-

que ad eò consultius esse videtur, ut caute
tè proficiscamur.

Hujusmodi *quaedam* cùm ex Gobryâ Cyrus audisset, ei sic respondit; Reète, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tutissimè faciendo moneas. Mihi verò *negotium* hoc consideranti nulla tutior itineris faciendi ratio ad annum accidit, quàm si ipsam ad Babylonem tendamus; si *quidem* ibi robur hostium maximum est. Nam multos isthic esse asseris ipse: et si fidentibus quoque sint animis, etiam terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem si nusquam nos conspiciant, sed nos, propter èà quòd eos metuamus, delitescere existiment, certò futurum scias, inquit, ut metu liberentur, quem conceperunt, proque hoc tanto major iis innascatur fiducia, quanto nos diutiùs non conspererint: sin autem in eos jam pergemus, multos inveniemus plorantes adhuc illos, qui à nobis imperfecti sunt; multos, qui-

Ἐφη, βέλτιον εἶναι φυλατίομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκόστας τῷ Γωβρύῳ τοι-
αῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς
μοι δοκεῖ, ὡς Γωβρύα, λέγειν, κελεύων
ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι.
Εγωγέννη σκόπων ψόδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς
αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας ιέναι, εἰ ἔκει-
τῶν πολεμίων ἐσὶ τὸ κράτισον. Πολλοὶ
μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φήσις· εἰ δὲ καὶ θάρ-
ρήσυσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσον-
ται. Μὴ δρῶντες μὲν γέννηταις, ἀλλ' οἴό-
μενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐ-
κείνας, σάφ' ἴσθι, Ἐφη, ὅτι τῷ μὲν φόβῳ
ἀπαλλάζονται, ὃς αὐτοῖς ἐγένετο, θάρ-
ρος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τύπων τοσύτῳ μεῖ-
ζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ δ-
ρῶσιν· ἦν δὲ καὶ ἥδη ἰώμεν ἐπ' αὐτὸς, πολ-
λὰς μὲν αὐτῶν εὑρήσομεν ἔτι κλαίοντας
τὰς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλὰς δὲ ἐ-

τι τραύματα ἐπιδεδεμένους, ἢ ὑπὸ τῶν
ἡμετέρων ἔλασον, πάντας δὲ ἔτι μεμημέ-
νυς τῆς τοῦδε μὲν τῷ σρατεύματος τόλ-
μης, τῆς δὲ αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς.
Εὖ δὲ ἴστι, ὡς Γωθρύα, εἴναι καὶ τῷτο ἥ-
δη, ως οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρ-
ρήσωσιν ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέ-
χονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἀν πλείους
ώσι, ταστῷ μείζῳ καὶ ἐκπεπληγμένοι
μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Εκ πολ-
λῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ηὔξημένος
αὐτοῖς πάρεστι, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ ποιη-
ρῶν χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσδύ-
μων τε καὶ ἐξεσηκότων προσώπων ἥθροις αν-
ώστε ὑπὸ τῷ μεγέθυνσι ὁράδιον αὐτόν ἐστιν
ἢ τε λόγοις κατασβέσαι, ἢ τε προσάγοντα
πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν, ἢ τ' ἀπάγοντα
ἀγαθρέψαι τὸ φρόνημα. ἀλλ' ὅσῳ ἀν
μᾶλλον αὐτοῖς θαρτεῖν παρακελεύῃ, το-
στῷ μὲν δεινοτέροις ἥγενται εἶναι. Εκεῖνοι
μέντοι ἥδη σκεψώμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει.

bus erunt obligata vulnera, quae à nostris acceperunt; omnes denique memoriam hujuscē *nōstrī* exercitūs audaciam, et fugam calamitatemque suam adhuc cōnentes. Scire autem te volo, Gobrya, sic comparatum esse, ut plerique mortales, cūm fiduciae pleni sunt, eā sint animorum elatione, quae sustineri nequeat: verū ubi sibi metuunt, tanto majori horribiliorique formidine teneantur, quanto plures numero fuerint. Nam de multis et adversis rumoribus *is terror* eis adauctus adeſt, de multis et acerbis rebus, de multis etiam tristibus exanimatisque vultibus collectus est; adeò ut ob magnitudinem *terroris* *hujus* facile fieri nequeat, ut vel ille verbis extingatur, vel in hostem ducendo robur animis addatur, vel *ab eisdem* abducendo, militum spiritus excitentur: sed quanto magis eos hortere praeſentibus ut sint animis, tanto se gravioribus in periculis esse putant. Jam verò illud etiam quo se pacto habeat, accuratè con-

56 CYRI INSTIT. V.

fideremus. Nam si deinceps in rebus bellicis *apud eos* futurae sunt victoriae, qui majorem hominum turbam adnumerasabunt, rectè tu nobis metuis, et nos reapse in periculo versamur: fin, ut anteà, sic etiam nunc, ex virtute dimicantium pendent praeliorum exitus, haud frustra fueris, si fidenti sis animo: nam diis juvantibus multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quām apud illos. Ut verò etiam fidentiori sis animo, hoc quoque *tecum* cogita: sunt nempe hostes jam multò etiam minores, quām essent, antequam à nobis fuere vieti; multò etiam minores, quām cùm aufugerunt: nos autem et maiores nunc sumus, cùm vicerimus; et firmiores, cùm nobis vosmet adjunixeritis: noli enim nè tuos quidem jam aspernari, quando nobiscum sunt; nam cum victoribus certò scire debes, Gobrya, etiam eos, qui sequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, posse hostes hoc etiam tempore nos

Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τῆδε αἱ νίκαι ἔσονται
 ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὅπότεροι ἀν
 πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὁρθῶς καὶ
 σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν
 δεινοῖς ἐσμεν· εἰ μέντοι, ὥσπερ πρόσθεν,
 διὰ τὸς εὖ μαχομένης, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μά-
 χαι κρίνονται, θαρρῶν ψόδεν ἀν σφαλείης·
 πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ' ἡμῖν πλεί-
 οντας εὐρήσεις τὸς θέλοντας μάχεσθαι ἢ
 παρ' ἑκείνοις. ‘Ως δὲ ἔτι μᾶλλον θαρρῆσ,
 καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμοις
 πολὺ μὲν ἐλάτιονες εἰσιν νῦν, ἢ πρὶν ἡτ-
 τηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάτιονες, ἢ
 ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ μείζο-
 νες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰχυρότεροι,
 ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε· μὴ γὰρ ἔτι
 ἀτίμαζε μηδὲ τὸς σὸς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν
 εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴστι, ὡς
 Γωνεύα, θαρρῶντες καὶ οἱ ἀκόλυθοι ἐπον-
 ται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τῇτ', ἐ-
 φη, ὅτι ἐξεστὶ μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν

ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργότεροι δὲ, σάφ' ἴσθι, ψδα-
μῶς ἀν αὐτοῖς φανείημεν, η̄ ιόντες ἐπ' ἐ-
κείνυς. 'Ως οὖν ἐμῷ ταῦτα γιγνώσκον-
τος, ἄγε ἡμᾶς εὔθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖαι
ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γωνερύς χώρας ἐγέ-
νοντο. 'Ως δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέ-
σησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτῷ τύς τε
πεζὸς καὶ τῶν ἵππέων ὅσγες ἐδόκει αὐτῷ
χάλως ἔχειν· τύς δ' ἄλλος ἵππέας αφῆ-
κε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τύς μὲν ὅπλα
ἔχοντας κατακαίνειν, τύς δ' ἄλλους καὶ
πρόβατα, ὅσα ἀν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς
αὐτόν. Εκέλευσε δὲ καὶ τύς Πέρσας συ-
καταθεῖν· καὶ ἦκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν κα-
τακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ
δὲ καὶ λείαν πλείσην ἄγοντες. 'Ως δὲ
παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τύς τε τῶν
Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Τρκανίων, καὶ
τύς ὁμοτίμως, ἐλεξεν ὥδε· Αὐδρες φίλοι,
ξένισεν ἡμᾶς ἀπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς

videre: sed terrorem eis majorem conspecti nequaquam incutiemus, quām si adversūs ipsos progrediamur. Cūm igitur haec mea sit sententia, Babylonem nos rectā ducito.

Itaque sic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryae pervenerunt. Cumque *jam* esset in hostico, constitit instructosque apud se retinuit tum pedites tum equites, quot ipsi sufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi potestatem fecit, praecepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quascunque cepissent, ad se deducerent. Jussit et Persas cum caeteris excurrere; eorumque *adēd* multi redierunt qui ex equis decidissent, multi etiam qui prædam amplissimam adducerent. Praeda autem cūm adeisset, convocatis Medorum Hyrcaniorumque principibus et Persis qui ὄμότιμοι appellantur, sic eos adloquutus est: **Gobryas, amici, nos universos hospitio exceptos liberaliter ha-**

60 CYRI INSTIT. V.

buit. Itaque si, postquam diis, inquit, ea quae in more sunt selegerimus, et reliquo exercitui, quantum satè erit, prædam aliam huic largiamur, rectè sanè facturi sumus, ut statim constet, conari nos benè *de nobis* promerentes *viciissim* beneficiando vincere. Hoc ubi audissent, omnes *id* quidem comprobabant, laudibus celebrabant omnes: quin et unus hujusmodi quiddam protulit, Omnino, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum est. Nam meā quidem sententiā, Gobryas nos mendicos quosdam esse arbitratus est, quia daricis onusti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at si hoc fecerimus, agnoverit *sanè*, posse homines etiam absque auro liberales esse. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, et quae exercitui suffecerint selegeritis, caetera Gobryae arcessito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, caetera Gobryae dederunt.

Secundùm haec ad ipsam Babylonem

ὁ Γωβρύας. Εἰ οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ ἄλλῃ σρατιᾳ τὰ ίκανὰ, δοίημεν τὴν ἄλλην τάτω λείαν, ἄρδ' ἄν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν, τῷ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τὸς εὗ ποιῶντας πειρώμεθα γικᾶν εὖ ποιῶντες. Ὡς δὲ τῷτ' ἥκουσαν, πάντες μὲν ἐπήγουν, πάντες δὲ ἐνεκωμίαζον· εἴς δὲ καὶ ἐλεῖεν ὥδε, Πάνυ, ἔφη, ὡς Κῦρε, τῷτο ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγυε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πιωχύς τινας ἐνόμιζεν ήμᾶς, ὅτι ψάδαρεικῶν μεσοὶ ἥκομεν, οὐδὲ ἐκ χρυσῶν φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τῷτο ποιήσαιμεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίας εἶναι καὶ ἀνευ χρυσίου ἐσίν. Ιτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ σρατιᾳ ίκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τότε δὴ ἦε πρὸς αὐτὴν Βασιλῶ-

62 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

να, παραταξάμενος ὥσπερ δὲ ή μάχη
ἡν. 'Ως δ' οὐκ ἀντεξήσαν οἱ Ασύριοι, ἐ-
χέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελά-
σαντα εἰπεῖν δτι εἰ βάλεται ἔξιων ὁ βα-
σιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶ
αὐτὸς σὺν ἔκεινῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀ-
μύνει τῇ χώρᾳ, δτι ἀνάγκη τοῖς κρατῦσι
πείθεσθαι. 'Ο μὲν δὴ Γωβρύας προσελά-
σας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἰπεν· ὁ δὲ
αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιάδε·
Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ
δτι ἀπέκτεινά σε τὸν μὸν μεταμέλει μοι,
ἀλλ' δτι γὰρ σὲ προσαπέκτεινα. Μά-
χεσθαι δ' ἀν βάλησθε, ἵκειε εἰς τὴν τρι-
κοσῆν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν ὅπω χολή· ἔτι
γὰρ παρασκευαζόμεθα. 'Ο δὲ Γωβρύας
εἰπεν, Αλλὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ
μεταμέλεια· δῆλον γὰρ δτι ἀνιῶ σε ἐγώ
ἔξ ἓ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. 'Ο
μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τῷ Ασ-
τυρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκόσας ταῦτα, ἀπή-

progressus est Cyrus, instructo exercitu eodem modo, quo *instructus* pugnae tempore fuerat. Cùm verò Assyrii contrà non prodirent, Gobryam Cyrus *eis* adequitare et dicere jussit, etiam seipsum cum rege dimicaturum, si ille *quidem* egressus pro regione dimicare vellet: sin regionem *suam* non defenderet, necessariò victoribus parendum *sciret*. Et Gobryas quidem eò, unde tutò liceret *dicere*, profectus, haec dixit: is verò quendam prodire jussit, qui in hunc ferè modum responderet: Sic ait dominus tuus, Gobrya, Non me poenitet, quod filium tuum interfeci, sed quod praeter ipsum non etiam te occiderim. Quod si pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigesimum venite: nunc nobis haud vacat; jam enim adparatui *bellico* damus operam. Gobryas autem ait, Utinam nullus tibi sit unquam hujuscce rei poenitentiam agendi finis: manifestum enim est, te ab illo tempore, quo ejus te poenitentia cepit, à me cruciari. Itaque Gobryas Assyrii responsa ad Cyrum referebat;

64 CYRI INSTIT. V.

quae cùm hic audisset, copias abduxit; et arcessito Gobryâ, Dic mihi, ait, an non tu aiebas existimare te futurum, ut ille castratus ab Assyrio nobiscum se conjungeret? Evidem *hoc*, ait, certò mihi persuasum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti sumus. Quando igitur, *inquit Cyrus*, commodum tibi videtur, eum accedito; ac primùm quidem sic facito, quemadmodùm ille tibi significabit: ubi verò in congressum ejus veneris, si quidem animadvertes eum nobis amicum esse velle, hoc sanè moliendum erit, ut clam sit, eum nobis amicum esse: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ pluribus beneficiis adfecerit, quàm si hostis esse putetur; nec inimicos ullâ ratione alia pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm si amicus esse videatur. Novi e- quidem, ait Gobryas, id vel emturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Assyriorum adficere posset: sed nobis etiam considerandum est, quid possit. Dic igitur, ait Cyrus, an in ca-

γαγε τὸ σράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γω-
βρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἐλεγεις μέντοι
σὺ ὅτι τὸν ἐκτυμηθέντα ὑπὸ τῆς Ασυρίου
οἴει ἀν σὺν ἡμῖν γενέαδαι; Εὖ μέντοι,
ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γάρ ἦδη ἐγωγε
καὶ ἔκεινος ἐπαρρήσιασάμεθα πρὸς ἄλλή-
λους. Ὁπότε δὲν καλῶς σοι δοκεῖ ἐχειν,
πρόσθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν οὗτῳ
ποίει, ὅπως ἀν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν δὲ
συγγένη αὐτῷ, ἐὰν μὲν γνῶσ αὐτὸν φίλον
ἡμῶν βιλόμενον εἶναι, τῇτ' ἦδη χρὴ μη-
χανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φίλος ὃν ἡμῖν· γάτε
γάρ ἀν φίλους τις παιήσειν ἄλλως πως
πλεῖστα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος
δοκῶν εἶναι· οὕτ' ἀν ἐχθροὺς πλείω τις
βλάψειν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶ-
ναι. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι
καὶν πρίαυτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆ-
σαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ασυρίων·
ἄλλ' ὅτι ἀν δύναυτο, τῷτο καὶ ἡμᾶς δεῖ
σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς

66 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

τῦτο τὸ φρύγιον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὁ φ
τε Ἱρκανίοις τε καὶ Σάκαις ἐπιτετεχ
θε, τῇδε τῇ χώρᾳ πρόσολον εἶναι
πολέμου, ἀρ' ἀν οἰει, ἔφη, ὑπὸ τῷ φρ
ράγχου παρεθῆναι τὸν εὐνῆχον ἐλθόν
σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη ὁ Γωνᾶς,
εἴπερ ἀνύποπλος ἦν, ὥσπερ γῦν ἐσ
ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. Οὐκοῦν, ἔφη,
νυποπλόταλος ἦν εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐ^τ
πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λαβεῖν βο
λόμενος, ἀπομάχοιτο δὲ ἐκεῖνος ἀνὰ κρ
τος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγώ, α
τιλάβοι δὲ κάκεῖνος ἡμῶν ἢ ἄλλους τ
νὰς, ἢ καὶ ἀγγέλυς πεμπομένυς ὑπὲρ
πρὸς τύττας ἡς φατε πολεμίας τῷ Α
συρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγο
ῦτι ἐπὶ σράτευμα ἀπέρχονται, καὶ κα
μακας ὡς τὸ φρύγιον ἄγοντες· ὁ δὲ εὐ^τ
χος ἀκόστας προσποιήσατο, προαγγεῖλ
βυλόμενος ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γ
ερύας εἶπεν, Οὗτοι μὲν γιγνομένων σ

stellum hoc, quod est ante regionem hanc, quod *ipſi* dicitis contra Hyrcanios et Sacas excitatis muris munitum esse, ut belli *tempore* propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum existimas* admissum iri à praesidii praefecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsus, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, ut nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quām minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, et ille totis viribus defendat: et capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contrā vel quosdam alios nostrūm capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Affyriorum infestos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se profici sci dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent; eunuchus autem, his auditis, adesse se simulet, velut haec indicaturum. Et Gobryas, Si res ita geratur, ait, certò scio recepturum eum,

68 CYRI INSTIT. V.

atque etiam rogaturum, ut secum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait Cyrus, si semel castellum ingrediatur, an nostram illud in potestatem redigere possit? Ita videtur, inquit Gobryas, siquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ite igitur, inquit Cyrus; et enitere *castratum* ut *istum* haec edoceas et reconfectâ nobis praestò sis: fidem verò neque dederis neque ostenderis ei majorem illâ quam à nobis ipse accepisti.

Secundùm haec discessit Gobryas: et cum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* consensit et paetus est ut oportuit. Cumque renuntiasset Cyro Gobryas, videri sibi apud eunuchum *certa jam et firma* esse omnia quae mandáisset; tum deinde postero die Cyrus copias admovebat, Gadatas contrà *pro suis* propugnabat: castellum autem à Cyro captum, id erat, quod Gadatas jussérat *oppugnari*: nuntios autem,

Θῶς οἶδα ὅτι παρείη ἀν αὐτὸν, καὶ δέοιτό
τοῦ ἀν αὐτῷ μένεν ἔστε σὺ ἀπέλθης. Οὐ-
ιῶν ἂν, ἐφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἄπαξ εἰσέλθοι,
ἄναιτις ἀν ἡμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ
χωρίον; Εἰκὸς γὰν, ἐφη ὁ Γωβρύας, τὰ
τὰν ἔνδον ἔκεινα συμπαρασκευάζοντος, τὰ
τοῦ ἐξωθεν σῆς ἰχυρότερα προσάγοντος. Ιθι-
ν, ἐφη καὶ πειρῶ, ταῦτα διδάξας καὶ δια-
γραξάμενος, παρεῖναι πιστὸν αὐτῷ γάν-
τι μείζω γάτε εἴποις ἀν γάτε δείξας ὡν
μάτος σὺ τυγχάνοις παρ' ἡμῶν εἰλη-
γώς.

Ἐκ τότου ὥχετο μὲν ὁ Γωβρύας ἄ-
μενος δὲ ἴδων αὐτὸν ὁ εὔνυχος, συνωμο-
λόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἢνδει. Ε-
τεί δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα
οκοίη ἰχυρῶς τῷ εὐνύχῳ ἔχειν τὰ ἐπι-
αλέντα, ἐκ τότε τῇ ὑσεραίᾳ προσέβαλε
τον ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ Γαδάτας
ν δὲ καὶ ὁ ἐλαβε χωρίον ὁ Κῦρος, ἀποῖον
φη ὁ Γαδάτας τῶν δὲ ἀγγέλων οὓς ἐ-

70 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

πεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἵ πορεύσοιντο, τὸς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας διαφέύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ σρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· ὃς δ' ἐλαβε, Βασανίζων ἐναντίον πολλῶν, ως ἥκουσεν ἐφ' ἀ ἐφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως συνεσκευασμένος ως ἔξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστεύθεις, ως βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρόριον· καὶ τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν, ὅτι ἐδύνατο τῷ φρυράρχῃ ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργὺς ποιησάμενος καὶ τὸ παρὰ Κύρῳ αὐχμαλώτυς. Επεὶ δὲ τότο ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνῦχος τὰ ἔνδον κατασήσας ἔξηλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Αλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἐφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς ψέκελεύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γάρ οἶδι, ἐφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῶμαι, φίλον τότο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις κατα-

quos Cyrus miserat, et quò proficiisci deberent praemonuerat, alios Gadatas elabi sivit ut copias adducerent, et scalas adferrent; de iis verò quos cepit quaestione in multorum presentiâ habitâ, cùm audisset, ad quae proficiisci se dice-rent, statim rebus *ad iter* adparatis, tan-quam haec enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, ve-lut opem latus castellum ingreditur: ac primùm quidem unà cum castelli praefecto *omnia* pro viribus adparabat; po-stequam verò Cyrus accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam cap-tivorum de Cyri copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim Gadatas eunuchus rebus in ea constitutis ad Cyrum egreditur, cumque eum more adorasset, Gaudere, inquit, te Cyre jubeo. Gau-deo verò, subjicit *ille*: nam tu cum diis non solùm me jubes, sed etiam cogis gaudere. Nam planè scias, magni me face-re, quod sociis hìc *nostris* castellum hoc pacatum relinquo: tibi verò, *Gadata*, in-

72 CYRI INSTIT. V.

quit, liberorum quidem, uti videtur, procreandorum facultatem ademit Affyrius, amicos parandi facultatem non abstulit: sed velim tibi persuadeas, te nos hoc facto *tibimet* amicos fecisse; qui, si poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ esse conabimur, quam si filios, vel nepotes haberet. Hujusmodi verba fecit *Cyrus*:

Atque hic Hyrcanius, qui jam primum animadverteret quid esset gestum, adcurrit ad Cyrus; prehensaque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam modò debeam effecisti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, et recepto *in potestatem tuam* castello, cuius causâ me *tantoperè* complectaris, ita res ejus componito, nationi ut *vestrae* maximo sit commodo, et reliquis sociis, inque primis, ait, huic Gadatae, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? inquit Hyrcanius, an ubi Cadusii Sacaeque venerint, et cives mei, hunc etiam vocabi-

λιπεῖν· σὲ δι', ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ασύριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλειο, καὶ μέντοι τόγε φίλας κτᾶθαι σὲ δύναθαι ἀπεισέρησεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τότῳ φίλας πέποιήσαι, οἵ σοι, ἦν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρους βοηθοὶ παρασῆγαν ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνας ἐκέκτησο. Οἱ μὲν τοιχῶτα ἐλεῖσεν·

Εν δὲ τότῳ ὁ Ὑρκάνιος, ἄρτι ηὐθυμένος τῷ γεγενημένου, προσθεῖ τῷ Κῦρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτῷ, εἶπεν, Ω μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλὴν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ἀφείλειν, ὅτι σοὶ με συνήγαγον. Ιθι νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον οὗπερ ἔνεκά με ἀσπάζῃ, διατίθει αὐτὸ οὗτως, ὡς ἂν τῷ ὑμετέρῳ φύλῳ πλείσου ἄξιον ἄν, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ', ἔφη, Γαδάτα τότῳ, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί δέ; ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, ἐπειδὴν Καδύσιοι ἐλθῶσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ

έμοι πολῖται, καλέσωμεν καὶ τῶτον, ἵνα
κοινῇ βγλευσώμεθα πάντες, ὅσοις προσή-
κει, πῶς ἀν συμφορώτατα χρώμεθα τῷ
Φρεγίῳ; Ταῦτα μὲν οὖτας συνήνεσε καὶ ὁ
Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἵς ἔμελε περὶ
τῷ Φρεγίᾳ, ἐβουλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν
οἵς περ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὅν, ὅπως ἑαυτοῖς
μὲν πρόσολος εἴη πολέμος, τοῖς δὲ Ασυ-
ρίοις ἐπιτετειχισμένον. Επεὶ δὲ τῷτο
ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Κα-
δύσιοι συνεσρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Τρκά-
νιοι καὶ συνελέγη ἐνίεῦθεν σράτευμα, Κα-
δύσιών μὲν, πελτασάν εἰς δισμυρίας, καὶ
ἰππεῖς εἰς τετρακιχιλίας· Σακῶν δὲ,
τοξόται εἰς μυρίας, καὶ ιπποτοξόται εἰς
διχιλίας· καὶ Τρκάνιοι δὲ πεζοὶς τε ὅσας ἐ-
δύναντο προεξέπεμψαν, καὶ ιππέας προ-
επλήρωσαν εἰς διχιλίας· τὸ γὰρ πρόσθεν
καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἷχοι αὐ-
τῶν ιππεῖς, ὅτι οἱ Καδύσιοι καὶ οἱ Σάκαι
πῶν Ασυρίων πολέμιοι ἦσαν. "Οσον δὲ

mus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune consulamus, quo pacto maximâ cum utilitate nostrâ castello fruamur? Haec Cyrus etiam comprobavit: cumque convenissent, ad quos castelli cura pertinebat, hoc consilii ceperunt, ut communiter ab iis custodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò ipsis belli *tempore* propugnaculo esset, ac munimento Assyriis objecto. Id ubi factum esset, multò alacrius et Cadusii, et Sacae, et Hyrcanii militiae societatem amplectebantur; coactusque hinc est exercitus, ex Cadusiis, ad vicies mille peltae, equitumque circiter quatuor milia; de Sacis, decies mille sagittarii, et ad duo hippotoxotarum millia: et Hyrcanii pedites, quot poterant, caeteris adjiciendos emiserunt; equitumque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars relicta erat, quòd Cadusii et Sacae hostes Assyriorum essent. At toto illo tempore, quo

76 CYRI INSTIT. V.

sedebat hic Cyrus, ut castelli res constitueret, multi Affyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quod jam finitos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, et nuntios ad se venisse dicit, *qui narrarent*, Affyrium, posteaquam de castello inaudisset, graviter molestaque tulisse, sequ ad incursionem in ipsius *Gadatae* agrum faciendam parare. Quamobrem si me, Cyre, dimiseris, ait, *saltem* tueri munitiones enitar; res utique caeteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam discesseris, inquit, quando futurus es domi? Tertio sanè die, inquit Gadatas, meā in regione coenabo. An et Affyrium isthic, ait Cyrus, offensurum te jam arbitraris? Sat quidem certè scio, inquit *Gadatas*: tanto magis enim festinabit, quanto tu abiisse longius videris. Verum ego, subjecit Cyrus, quo die cum copiis eò pervenire possim? Ad hoc respondet *Gadatas*, Magnas tu jam, domine,

χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ Φρύγιον οἰκονομίαν, τῶν Ασυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φορέμενοι ἥδη πάντας τὺς προσχώρους.

Ἐκ δὲ τύττη προσέρχεται τῷ Κύρῳ δ Γαδάτας, καὶ λέγετ ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Αασύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ περὶ τὴν Φρυγίαν, χάλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτὴν χώραν. Ήν δὲ ἀφῆς με, ὡς Κῦρε, τὰ τείχη ἄν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ήν δὲ ἵης νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δεῖπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Ἡ καὶ τὸν Αασύριον, ἔφη, οἵει ἔκει ἥδη καταλήψεαδαι; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γάρ ὅσῳ σὺ πρόσω δακεῖς ἴέναι. Εγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, ποσῖμος ἀν σὺν τῷ σρατεύματι ἔκεισε ἀφίκοιμην; Πρὸς τῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγετ,

Πολὺ ἥδη, ὡς δέσποτα, ἔχεις τὸ σράτευμα, καὶ οὐκ ἄν δύναο μὲν ηὔξῃς ἢ ἐπίλα τήμεραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἰκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπίθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἄν δυνατὸν ἢ πορεύομαι. 'Ο μὲν δὴ Γαδάτας ὤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τὰς ἀρχοντας τῶν συμμάχων καὶ ἥδη πολλοί τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν οἷς δὴ ὁ Κῦρος λέγει τοιάδε·

“ Ανδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν ἡμῖν πολλῷ ἀξιαῖς εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὅτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ' ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ασύριος εἰς τὴν χώραν αὐτῷ ἐμβάλλειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἂμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βιλόμενος, δοτεῖν καὶ μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτῷ· ἂμα δ' ἵσως καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφισάμενοι μηδὲν ὑπ' ἐκείνους κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνοι

copias habes, nec poteris meum ad docilium minori quam sex septemve dierum spatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, eò quam celerrimè proficiscitor: ego pro viribus iter faciam. Discessit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes sociorum principes convocavit; et multi jam ac praeclari fortisque viri videbantur adfesse; apud quos adeò talem orationem habuit Cyrus:

“ Perfecit ea, socii, Gadatas, quae
 “ nobis omnibus magni aestimanda vi-
 “ debantur; et quidem priùs quam ullo
 “ à nobis beneficio esset affectus. Nunc
 “ verò Assyrius in fines ejus incursio-
 “ nem facere nuntiatur, qui nimirum
 “ eādem vult operā supplicium de eo su-
 “ mere, propterea quod magnum se ab
 “ eo detrimentum accepisse putet; et
 “ illud fortassis etiam cogitat, si nihil ex
 “ ipso mali iis accidat, qui ad nos defi-
 “ ciunt, et qui cum ipso stant à nobis

86 CYRI INSTIT. V.

“ delean tur, par esse creditu, brevissimō
“ tempore secum velle stare neminem.
“ Jam ergo, viri, praeclarum quiddam
“ facere videbimus, si alacribus animis
“ opem Gadatae tulerimus, homini benē
“ de nobis promerenti: et justē simul
“ fecerimus, si gratiam referamus: et
“ verō etiam, meā sententiā, rebus no-
“ stris rectē consuluerimus. Nam si nos
“ palam omnibus enī videbimus, ut e-
“ os, qui nos laedunt, laedendo vinca-
“ mus, et benē merentes beneficiis su-
“ peremus; consentaneum est, talibus
“ ex causis futurum ut multi se nobis a-
“ micos adscribi velint, et nemo inimicum
“ esse cupiat: sin Gadatam negligere
“ videamur, quibus verbis per deos im-
“ mortales, aliis persuaferimus, ut nobis
“ gratificantur aliquid? quī nosmet ip-
“ sos audeamus laudare? quī possit ali-
“ quis nostrūm corām intueri Gadatam,
“ si ab eo beneficiis, tot nempe ipsi nu-
“ mero, uno ab homine, coque tali quī
“ sit in statu, superemur?” In hunc mo-

“ ὄντες ὡφ' ἡμῶν ἀπολῦνται, ὅτι ὡς τά-
 “ χισα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βέλεσθαι
 “ εἶναι. Νῦν δὲ, ὡς ἄνδρες, καλόν τι ἄν
 “ μοι δοκεῖ μεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γα-
 “ δάτη βοηθήσαι μεν, ἀνδρὶ εὔεργέτῃ· καὶ
 “ ἄμα δίκαια ποιῶμεν ἄν, χάριν ἀποδί-
 “ δόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορον γ' ἄν,
 “ ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράτιοι μεν ήμīν αὐτοῖς.
 “ Εἰ γὰρ πᾶσι φανοίμεθα τὸς μὲν κα-
 “ κῶς ποιουντας νικᾶν πειρώμενοι κακῶς
 “ ποιῶντες, τὸς δὲ εὔεργετῶντας ἀγαθοῖς
 “ ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῶν τοιώτων
 “ φίλους μὲν ήμīν πολλὰς βέλεσθαι γι-
 “ γνεσθαι, ἔχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν
 “ εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαι μεν Γαδά-
 “ τα, πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις ἄλλας
 “ πείθοι μεν ἄν χαρίζεσθαι τι ήμīν; πῶς
 “ δὲ ἄν τολμῶμεν ήμᾶς αὐτὸς επανεῖν;
 “ πῶς δὲ ἄν ἀντιβλέψαι τις ήμῶν δύναστο
 “ Γαδάτα, εἰ ήτιώμεθα αὐτῷ εὖ ποιῶν-
 “ τος, τοσοίδε ὄντες, ἐνὸς ἄνδρος, καὶ τό-

82 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

“του ὅτω διακειμένης;” Ό μὲν ὅν ὅτως
εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπήνουν ἴχυρῶς
ταῦτα ποιεῖν.

Αγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ υμῖν
συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τοῖς ὑποζυγίοις
καὶ ὄχήμασι καταλείπωμεν ἔκαστοι τὸς
μετὰ τότων ἐπιτηδειοτάτης πορεύεσθαι.
Γωνεύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡ-
γείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ
τἄλλα ἰκανός ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις
τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμε-
θα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες.
Οσῷ δ’ ἂν κουφότερον συσκευαζώμεθα καὶ
εὔτελέσερον, τοσύτῳ τὰς ἐπικόσας ἡμέρας
ἡδίον ἂν ἀριστήσομέν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ
καθευδήσομεν. Νῦν δὲ, ἔφη, πορευώμεθα
ῶδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάντα τὸς
Θωρακοφόρων, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλα-
τεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τὸς ταξιάρχων ἔχων ἐν
μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἔκάση ἐφ'
ἔνος ἵτω· αὐθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ

dum dixit *Cyrus*: eaque consenserunt omnes acriter esse facienda.

Agite igitur, inquit, quandò haec vobis etiam placent, relinquamus apud jumenta et vehicula, qui quām maximè sint ad iter cum his faciendum idonei: *Gobryas* iis praefectus sit, eosque preecedat: est enim peritus itinerum, et ad *quaevis* alia idoneus: nos, ait, cum valentissimis tum equis tum viris, trium dierum commeatu instructi, pergamus: quanto autem leviùs et vilius nos oneraverimus, tanto sequentibus *hīscē* diebus *proximis* jucundiūs et pransuri, et coenaturi, et dormituri sumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo instituamus: Primum tu *Chrysanta* thoracatos ducito, (quandò plana et lata via est) cohortium praefectis omnibus in fronte constitutis; et cohors quaelibet ità procedito, ut singuli singulis succedant: quippe conferti,

et celerrimè et tutissimè iter fecerimus.
Hâc de causâ thoracatos praeire jubeo,
quòd exercitûs ea pars sit maximè gravis.
Gravissima verò si praeeant, faciliùs om-
nia sequantur necesse est, quae expediti-
ora sunt: cùm verò pars expeditissima
noctu praeeat, mirum non est divelli co-
pias: id enim quod primâ est in acie au-
fugit. Post hos, ait, Artabazus Persas,
qui peltae sunt et sagittarii, ducat:
post eos Andramias Medus, peditatum
Medicum: post eos, peditatum Armeni-
orum, Embas: post eos, Artuchas Hyr-
canios: post eos, Thambradas peditatum
Sacarum: post eos, Damatas Cadusios.
Atque omnes hi sic ducant, ut cohortium
praefectos in fronte habeant, peltae
ad dextram, ad laevam agminis sui sagit-
tarios: nam si hoc modo incedant, etiam
paratiore quilibet ad usum fuerint.
Post hos, inquit, calones *cum impedimen-*

ασφαλέσατα ἀν πορευοίμεθα. Τότου δὲ
ἔνεκα, ἔφη, τὸς θωρακοφόρυς κελεύω ἡ-
γεῖσθαι, ὅτι τῷτο βαρύτατόν ἐσι τῷ
σρατεύματος. Τῷ δὲ βαρυτάτου ἡγου-
μένη, ἀνάγκη ῥαδίως ἐπεσθαι πάντα τὰ
θᾶττον ἰόντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγῆ-
ται ἐν νυκτὶ, ύδεν ἐσι θαυμασὸν καὶ δικ-
επᾶσθαι τὰ σρατεύματα· τὸ γὰρ προ-
ταχθὲν ἀποδιδράσκει. Επὶ δὲ τότοις,
ἔφη, Αρτάβαζος τὸς Περσῶν πελτασάς
καὶ τοξότας ἀγέτω ἐπὶ δὲ τότοις Ανδρα-
μίας ὁ Μῆδος, τὸ Μῆδων πεζικόν· ἐπὶ
δὲ τότοις, Εμβας τὸ Αρμενίων πεζικόν·
ἐπὶ δὲ τότοις, Αρτύχας Τρκανίους· ἐπὶ
δὲ τότοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζι-
κόν· ἐπὶ δὲ τότοις, Δαμάτας Καδυσίγες.
Αγόντων δὲ καὶ ὅτοι πάντες, ἐν μετώπῳ
μὲν τὸς ταξιάρχης ἔχοντες, δεξιάς δὲ τὸς
πελτασάς, ἀριστερὰς δὲ τὸς τοξότας τῷ
ἔαυτῶν πλαισίου· ὃτω γὰρ πορευόμενοι,
καὶ εὐχρηστότεροι γίγνονται. Επὶ δὲ τό-

86 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

τοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἐπέσθωσαν οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελεῖσθωσαν πάντων, ὅπως ἀν συνεσκευασμένοι τε ὥστε πάντα πρὸν καθεύδειν, καὶ πρωὶ σὺν τοῖς σκεύεσι παρῷσιν εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἐπωνται. Επὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τὸς Πέρσας ἵππεας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ ἔτος τὸς ἑκατοντάρχης τῶν ἵππέων ἐν μετώπῳ ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τὴν ταξιν ἀγέτω εἰς ἔνα, ὡςπερ οἱ πέζαρχοι. Επὶ δὲ τύτοις Ραμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως τὸς ἑαυτοῦ ἵππέας ἐπὶ δὲ τύτοις σὺ, ὁ Τιγράνη, τὸ σαυτῷ ἵππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἵππαρχοι, μεθ' ὧν ἔκαστος ἀφίκετα πρὸς ἡμᾶς· ἐπὶ τύτοις Σάκαι ἀγέτε· ἔχατοι δὲ ὡςπερ ἥλθον Καδάσιοι ἀγόντων σφάτευμα· σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτὸς ἐπιμελεῖς, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὅπισθειν, καὶ μηδένα ἔα ὑσερον τῶν σῶν ἵππέων γίγνεσθαι. Επιμελεῖσθε δὲ τῷ σιωπῇ πορεύε-

sis omnium sequantur; eorumque praefecti dent operam ut omnes vasa omnia sarcinasque colligant prius et componant, quām somnum capiant, ac manē cum impedimentis ad locum constitutum adsint, et compositè sequantur. Post calones, inquit, Persas equites Madatas Persa ducat, et is etiam centuriones equitum in fronte habeat: centurio autem quilibet cohortem ducat singillatim, perinde atque peditum praefecti faciunt. Post hos Rambacas Medus equites itidem suos; et post eos, tu, Tigranes, tuas equestris copias: et deinde reliqui etiam equitum praefecti ducant eos, cum quibus ad nos quisque venit: post hos vos, Sacae, ducite: ultimi quemadmodūm venerunt, ita etiam copias ducant, Cadusii; tuque eorum ductor studiosè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui postremo sunt in agmine, neque permittito ut quisquam tuos sequatur equites. Date verò etiam operam vos praefecti, et omnes qui sapitis, ut

cum silentio progrediamini: quippe noctu magis auribus quam oculis singulatum percipi tum agi oportet: quin et multo majoris res est negotii sedatuque difficultior, si noctu perturbatio incidat, quam interdiu: quapropter et silentium teneri, et ordines servari necesse est. Nocturnae vero excubiae, inquit, quoties noctu castra vobis erunt movenda, semper quam brevissimae constituendae sunt et frequentes; ne cui vigiliae in excubiis, si diuturniores sint, in itinere noceant; cum autem proficisci tempus erit, cornu signum est dandum. Vos *denique* rebus iis, quas quemque habere oportet, instructi, ad viam Babylonem versus *in-eundam* adeste: quisquis autem progre-di cooperit, semper a tergo *iter facientem* ad sequendum hortetur.

Secundum haec ibant ad tabernacula, et inter eundum colloquebantur inter se, quantum memoriâ valeret Cyrus, quam multos ad officii munera instrueret, quo modo nominatim adpellatis suis

Θαυοῖ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρο-
νῶντες· διὰ γὰρ τῶν ὥτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀ-
νίγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὄρθαλμῶν ἔκα-
σα καὶ αὐδάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ
σαραχθῆναι δὲ ἐν νυκτὶ πολὺ μεῖζόν ἐστι
πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαλασατώ-
τερον· ἐν ἔνεκα ἢ τε σιωπὴ ἀσκητέα, καὶ
ἢ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς,
ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξ-
ανασήσεσθαι, αἱεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας
καὶ ὡς πλείσας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἢ ἐν
τῇ φυλακῇ ἀγρυπνίᾳ πολλὴ ὅσα λυμα-
νηται ἐν τῇ πορείᾳ· ηνίκα δὲ ἀν ὥρα ἢ
πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. ‘Τμεῖς
δὲ ἔχοντες ἂ δεῖ ἔκαστον, πάρεστε εἰς τὴν
ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· δὲ δὲ δρμώμενος, αἱεὶ
σῶ κατ’ ὕραν παρεγγυάτω ἔπεσθαι.

Ἐκ τύττω δὴ ὠχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς,
καὶ ἄμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἄλλή-
λας, ὡς μημονικὸς ὁ Κῦρος, ὃπόσοις συνέ-
ταττε πῶς ὄνομάζων ἐνετέλλετο. ‘Ο δὲ

Κῦρος ἐπιμελεία τῷτο ἐποίει πάνυ γὰρ
αὐτῷ θαυμασὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν
βάναυσοι ἴσασι τῆς ἑαυτῆς τέχνης ἔκαστος
τῶν ἐργαλείων τὰ ὄνόματα, καὶ ιατρὸς δὲ
οἴδε καὶ τῶν ὄργανων καὶ τῶν φαρμάκων οἵσις
χρῆται πάντων τὰ ὄνόματα· ὁ δὲ σρα-
τηγὸς ὅτως ἡλίθιος ἔσαιτο, ὥστε οὐκ εἰσ-
εται τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὄνόμα-
τα, οἵσις ἀνάγκη ἐσὶν αὐτῷ ὄργανοις χρῆ-
θαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βάλῃ-
ται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θαρρήναι,
καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέ
ποτε τινὰ βάλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει
εἶναι ὄνομασὶ προσαγορεύειν. Εδόκεν δὲ
αὐτῷ οἱ γιγνώσκεαθαι δοκεῖντες ὑπὸ τῷ
ἄρχοντος καὶ τῷ καλόν τι ποιῶντες δρᾶ-
θαι μᾶλλον ὄρέγεαθαι, καὶ τῷ αὐχρόν τι
ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖαθαι ἀπέχεαθαι.
Ηλίθιον δὲ καὶ τῷτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ
ὅπότε βάλοιτό τι πραχθῆναι, ὅτω προ-
τάτιειν, ὥσπερ ἐν οἷχω ἔνιοι προστάτιοι

praeciperet. At Cyrus hoc studiosè faciebat: nam ei perquam mirum videbatur, eorum qui sordidas exercent artes, tenere suae quemque artes instrumentorum appellations, et medico quoque tum instrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota esse nomina; imperatorem verò tam stolidum esse, ut ducum sub se nomina ignoraret, quibus ei tanquam instrumentis necessariò esset utendum, et cùm quid occupare, et cùm custodire, et cùm *aliquibus* animos addere, et cùm terrere vellet. Quinetiam si quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum esse videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Praeterea existimabat, eos, qui se principi notos esse arbitrarentur, tum magis expetere, ut praeclarum aliquid gerentes conspicerentur, tum studiosè magis curare, ut ab omni se turpi facinore abstinerent. Hoc ei quoque stolidum esse videbatur, *imperatorem*, cùm aliquid geri vellet, ità praecipere, quemadmodum domini quidam domi *suae* imperant, E-

92 CYRI INSTIT. V.

at aliquis ad aquam, Ligna quis findat; nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum est, mutuò se respicere putabat omnes neminemque imperata facere; et omnes in culpâ esse, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel sibi metuere, quòd ea cum multis ipsi communis esset: his de causis cùm *aliquid* imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque haec Cyri erat de his sententia:

Milites verò tum coenati, locatis excubiis, et necessariis rebus omnibus collectis *compositisque*, quieti se dederunt. Nocte autem mediâ, signum cornu datum est. Cumque Cyrus Chrysantae dixisset, illum in itinere mansurum ante exercitum, secum sumptis qui circa eum erant ministris, egrediebatur: et paulò post aderat Chrysantas, thoracatos ducentes. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, sensim ut procederet, *praecepit*,

δεσπόται, Ιτω τις ἐφ' ὑδωρ, Ξύλα τις χισάτω· οὕτω γάρ προστατίομένων, εἰς ἄλλήλους τε ὁρᾶν ἀπαντες ἐδόκεν αὐτῷ, καὶ γένεσις περαίνειν τὸ προσταχθέν· καὶ πάντες ἐν αὐτίᾳ εἶναι, καὶ γένεσις τῇ αὐτίᾳ ὅτε αὐχύνεσθαι, ὅτε φοβεῖσθαι ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αὐτίαν ἔχειν· διὸ ταῦτα δὴ αὐτὸς πάντας ὠνόμαζεν, ὅπότε προστάται. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ ὅτῳ περὶ τούτων ἐγίγνωσκεν·

Οἱ δὲ σρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φύλακας καλασησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει, ἔκοιμήθησαν. Ἡνίκα δὲ ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμανε τῷ κέρατι. Κῦρος δὲ εἰπὼν τῷ Χρυσάντᾳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ ἐν τῷ πρόσθεν τῷ σρατεύματος, ἐξῆει λαβὼν τὸν ἀμφ' αὐτὸν ὑπηρέτας· βραχῖ δὲ χρόνῳ ὑστερον παρῆν Χρυσάντας ἄγων τὸν θωρακοφόρον. Τότῳ μὲν δὴ ὁ Κῦρος διὰ τὴν ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, πορεύεσθαι ἐκέλευεν ησύχως, ἕως ἄγγε-

94 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε.

λος ἔλθοι, ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἶησαν· αὐτὸς δὲ ἐστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσίοντα προύπεμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑσερίζοντα ἐπειμπέ καλῶν. Επεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάνταν ιππέας ἐπειμψεν, ἐροῦντας ὅτι, Εν ὁδῷ ἥδη πάντες ἄγε δὴ γὰν θᾶσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν Ἱππον εἰς τὸ πρόσθεν, ἤσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις· καὶ οὖς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῆ ᾔοντας, προσελαύνων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν ἡρώτα, καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπήνει· εἰ δέ τινας θορυβούμενος αἴσθοιτο, τὸ αἴτιον τάχτου σκοπῶν, κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειράτο.

“Εν μόνον παραλέλειπο τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτῷ, ὅτι πρὸ παντὸς τῷ στρατοπέδῳ πεζὸς εὐζώνυς γέ πολλὰς προέπεμπεν, ἐφορωμένυς ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφορῶντας αὐτὸν, ως ὡτακγεῖτες, καὶ εἴπως ἄλλως δύναντο αἰσθάνεσθαι τι, ση-

donec nuntius adesset, in viâ omnes esse: ipse autem eodem in loco consistens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò missis nuntiis arcessebat. Cumque omnes essent in itinere, ad Chrysantam misit equites, qui dicerent, Omnes jam in viâ sunt; quare celerius ducito. Ipse profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inspectabat; et quos compositè et cum silentio videbat incedere, ad eos adequitans, quinam essent interrogabat; et cum cognovisset, eos collaudabat: sin quosdam tumultuari animadverteret, compertâ causâ, motum sedare nitebatur.

Unum modò curae ejus nocturnae *exemplum* exponendum restat, quod ante copias universas pedites quosdam expeditos *eoisque* non multos praemisit, qui conspicerentur à Chrysantâ, et eum conspicerent, ut auribus captando, et alio quodam modo si persentiscere aliquid possent, Chrysantae significant, quidquid

opportunum esse videretur: *suus* autem et his erat praefectus, hos qui instruebat; et si quid esset narratu dignum, significabat; sin autem, indicando minimè molestus erat. Et *hac* quidem nocte iter hoc modo fecerunt: cùm verò illuxisset, quosdam Cadusiorum equites, propterea quòd eorum pedites ultimi pergerent, apud eosdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progrederentur: reliquos in anteriorem partem provehi jussit, quod et hostes in eâ essent parte: ut si quid uspiam ei se opponeret, cum instructo suo robore dimicaret: sive aliqui conspecti essent, qui fugerent, ut quàm expeditissimè persequeretur. Erant etiam apud eum semper instructi, si persequendum esset, qui persequi deberent, et qui apud eum manere: universos autem ordines dissolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipse uno tantùm loco utebatur, sed alias alibi circumvectus inspectabat, ac fi-

μαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ ὃ, τι καιρὸς δοκοίη
ἔιναι· ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τύτοις ἦν, ὃς καὶ
τύττους ἔκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγῳ ἐσή-
μανε, τὸ δὲ μὴ, όκ τηνώχλει λέγων.
Τὴν μὲν δὴ νύκτα ὥτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ
δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὸς μὲν τῶν Καδύσιων
ἰππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔχατοι
ἐπορεύοντο, παρὰ τύτοις κατέλιπεν, ὡς
μηδ' ὥτοι φίλοι ἵππέων ἰοιεν· τὸς δ' ἄλλας
εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν,
ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἤσαν· ὅ-
πως εἴ τι που ἐναντίον αὐτῷ ὑπαντώῃ,
ὑφ' αὐτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἴχὺν μά-
χοιτο· εἴτε τι που φεῦγον ὀφθείη, ὅπως
ἔξι ἐτοιμοτάτῳ διώκοι. Ήσαν δὲ αὐτῷ
αἱ τεταγμένοι, εἴ δέοι διωγμῷ, ὃς τε
διώκειν δέοι, καὶ ὃς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶ-
σαν δὲ τὴν τάξιν λυθῆναι ψδέποτε εἴσα.
Κῦρος μὲν δὴ οὗτως ἦγε τὸ σράτευμα· οὐ
μέντοι αὐτός γε μιᾶς χώρας ἔχρητο, ἀλλ'
ἄλλοτε ἄλλαχῇ περιελαύνων ἐφεώρα τε

98 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

καὶ ἐπεμελεῖτο εἰ τὰ δέοντα. Οἱ μὲν δῆ
ἀμφὶ Κῦρον ψήτως ἐπορεύοντο.

Ἐκ δὲ τῆς Γαδάτας ἵππικῶν τῶν δυνα-
τῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἔώρα αὐτὸν ἀφειη-
κότα ἀπὸ τῆς Ασυρίας, ἐνόμισεν, εἴτιοῦ-
τος πάθοι, αὐτὸς ἀν λαβεῖν παρὰ τῆς Ασ-
υρίας πάντα τὰ Γαδάτα. οὗτω δὴ πέμ-
πει τιὰ τῶν ἑαυτῶν πιστῶν πρὸς τὸν Ασ-
σύριον, καὶ κελεύει τὸν ίόντα, εἰ καταλά-
βοι ἦδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρα τὸ Ασσύριον
τράτευμα, λέγειν τῷ Ασσύριῳ ὅτι, εἴ
βέλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἀν τὸν Γαδά-
ταν καὶ τὸ σὺν αὐτῷ. Δηλῶν δὲ ἐνετέλ-
λετο ὅσην τε εἶχε δύναμις ὁ Γαδάτας, καὶ
ὅτι Κῦρος ψήσυνε πετο αὐτῷ. καὶ τὴν ὁδὸν
ἡ μέλλει προσιέναι ἐδήλωσε. Προεπέ-
τειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτῷ οἰκέταις, ὡς πι-
σεύσαιτο μᾶλλον, καὶ τὰ τεῖχος, ὃς ἐτύγ-
χανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρα,
παραδύναι τῷ Ασσύριῳ, καὶ τὰ ἐνόντα.
Ἄζειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναετο, α-

quo suis esset opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pérgebat.

In equitatu verò Gadatae quidam ex potentibus viris, cùm eum ab Assyrio defecisse videbat, arbitrabatur se, si quid illi accidisset, omnia quae possideret Gadatas ab Assyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui sibi fidí erant ad Assyrium mittit, et eunti mandat, ut, si jam in agro Gadatae Assyriorum copias offendeteret, diceret Assyrio, posse ab eo et Gadatam et qui essent cum illo capi, si quidem insidias *illi* tendere vellet. Praeterea indicare jussit, quem copiarum numerum Gadatas duceret, quodque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque qua accessurus esset indicavit. Dedit etiam famulis suis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut castellum, quod in agro Gadatae possidebat, Assyrio cum universis in eo rebus tráderent: se venturum quoque siebat, occiso Gadatâ, si quidem

posset; fin autem, velle se tamen dein-
ceps cum Affyrio facere. Is verò cui da-
tum hoc erat negotii, cùm equitando
quàm fieri poterat celerrimè ad Affyri-
um pervenisset, et cujus rei causâ veni-
ret, exposuisset; auditâ re, castellum ille
mox occupat, et cum magno equitum
numero et *multis* curribus in vicis *illic*
frequentibus insidias locavit. Gadatas,
cùm propè ab his vicis abeisset, explora-
tum quosdam praemittit. Affyrius, ut
exploratores advenire animadvertisit, cur-
rus duos tresve, cum paucis equitibus,
prodire et fugere jubet, quasi qui et te-
rriti et numero pauci essent. Haec cùm
exploratores viderent, et ipsi persequen-
tibus, et Gadatae signum dederunt. Is
deceptus totis viribus insequitur. Affy-
rii cùm Gadatam capi jam posse puta-
rent, statim ex insidiis surgunt. His Ga-
datae milites conspectis, ut par erat, fu-
giunt: illi contra quemadmodùm fieri so-

ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'. 101

τοκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ως σὺν τῷ
Ασυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος. Επεὶ δὲ ὁ
πὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων ως δυνατὸν
ιν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ασύριον,
καὶ ἐδήλωσεν ἐφ' ἄρτοις ἀκόσας ἐκεῖ-
ος τό, τε χωρίον εὐθὺς καταλαμβάνει, καὶ
τολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἄρματα ἐνήδρευεν
καώμασις ἀθρόας. Οἱ δὲ Γαδάτας ως
γγὺς ἦν τύτων τῶν κωμῶν, πέμπει τι-
ὰς προερευνησομένυς. Οἱ δὲ Ασύριος ως
γυναῖκα προσιόντας τὸς διερευνήσοντας, φεύ-
γειν κελεύει ἄρματα ἐξανασάντα δύο ἥ-
ρια καὶ ἵππους ὀλίγυς, ως δὴ φοβηθέντας
αἱ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ως
ἴδον ταῦτα, αὐτοὶ τε ἐδίωκον, καὶ τῷ
Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὃς ἐξαπαγῆθεὶς
ιώκει ἀνὰ κράτος, Οἱ δὲ Ασύριοι, ως
δόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως
νιγανταὶ ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν
μφὶ Γαδάταν ιδόντες, ὥσπερ εἶκος, ἐ-
ιρευγον· οἱ δὲ αὖ, ὥσπερ εἶκος, ἐδίωκον.

Καὶ ἐν τότῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτῃ πάσι αὐτὸν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς καὶ μαρτάνει, τύπλει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὄμονον καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τότο, ἔξαντας, ὡς σὺν ταῖς διώχσι γένοιτο ἐπειδὲ ἐγνώσθη ὃς ἦν, ὅμοῦ δὴ σὺν Αστυρίῳ προθύμως ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ενταῦθα δὴ ἥλιακοντα μὲν δηλούτοις οἱ βραδυτάτες ἵπποις ἔχοιτες ὑπὸ τῶν ταχίσων ἤσαν δὲ μάλιστας πιεζόμενοι, διὰ τὸ καλατεῖρύχθι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τῷ Γαδάτῃ ἵπποι καθορῶσι δὲ τὸν Κῦρον προσίοντα σὺν τῷ στρατεύματι δοκεῖν δὲ χρὴ ἀσμένως καὶ ἥδεως, ὡςπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνι προσφέρεσθαι αὐτός. Οὐ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἔθαύμασεν, ὡς δὲ ἐγνωτὸν πρᾶμα, ἐστε μὲν πάντες ἀντίοις ἥλιακοντα, οὗτος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατούς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὅν, ἐτράπασαν εἰς φυγὴν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κῦρος εἶ

Iet, insequebantur. Atque hīc Gadatae
is qui struxerat insidias eum ferit, et à
vulnere quidem letali aberrat; sed isto *ta-*
men humero, *vulnus* ei infligit. Hoc cūm
patrāffet, discedit, ut persequentibus se
conjungeret: agnitus autem quis esset, a-
lacriter unā cum Affyriis equo concitato,
regem in persequendo juvat. Atque hīc
quidem illi scilicet quibus erant equi tar-
diffimi ab iis capiebantur, qui velocissi-
mos haberent: cumque jam equites Ga-
datae omnes valdē premerentur, quōd i-
tinere confecti essent, Cyrum cum exer-
citū advenientem conspiciunt: credique
adē par est eos *tunc* tanquam in portum
ex tempestate cum gaudio voluptateque
ad pulisse. Cyro primū res admirationi
erat, verū ubi quid ageretur animad-
vertit, quamdiu quidem omnes adversi
ferebantur, et ipsi copias instructas in e-
os ducebat: cūm autem hostes eo, quod
erat, cognito, in fugam versi sunt, ibi
tum Cyrus illos, quibus hoc negotii dē-

derat, persequi jussit, et ipse cum caeteris subsequebatur, prout expedire putabat. Ibi verò et currus capti sunt, de quorum nonnullis aurigae delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in potestatem ab equitibus intercepti venere. Interficiunt etiam cùm alios multos, tūm illum ipsum qui Gadatam vulnerārat. Pedites verò Assyrii, qui tunc fortè Gadatae castellum obsidebant, partim in illam munitionem, quae à Gadatā defecerat, fugā se recipiunt; partim, antevertendo in magnam quandam Assyrii *regis* urbem *sé conferunt*; in quam et ipse cum curribus et equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatae recedit; et cùm eos quos oportuit captivis operam dare jussisset, confessim pergit Gadatae visendi causā, *cognoscendique* quo pacto se *is ex* vulnerē haberet. Illi autem pergenti Gadas ob-

λευσε διώκειν τὸς πρὸς τῦτο τελαγμένυς,
αὐτὸς δὲ εἶπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ὥστο
συμφέρειν. Ενθα δὴ καὶ ἄρματα ἡλίσκειο,
ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπλόντων τῶν ἱνιόχων,
τῶν μὲν ἐν τῇ ἀνασροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλ-
λως ἔνια δὲ καὶ περιτεμιόμενα ὑπὸ τῶν
ἰππέων ἡλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν
ἄλλους τε πολλάς καὶ τὸν παίσαντα τὸν
Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ασυρίων,
οἵ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκεύ-
τες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ
ἀπὸ Γαδάτα ἀποσάν, οἱ δὲ, φθάσαντες
εἰς πόλιν τινὰ τῷ Ασυρίᾳ μεγάλην· ἔν-
θα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἄρμασι καὶ τοῖς ἵπ-
ποις κατέφευγεν ὁ Ασύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπρεξάμενος τῶντα
ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ
προστάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αὐχμάλωια
ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψατο
τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τῶν τραύμα-
τος. Πορευομένω δὲ αὐτῷ ἦδη ὁ Γαδά-

ΙΟΒ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

τας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπήντα.
Ιδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἡδη τε καὶ ἔπει,
Εγὼ πρὸς σὲ οἵα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔ-
χεις. Εγὼ δὲ, ἔπει ὁ Γαδάτας, ναὶ
μὰ τὸς θεοὺς, σὲ ἐπαναθεασόμενος οἵα ὅτ-
ποῖς τις ποτὲ φαίνη ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην
ψυχὴν ἔχων· ὅστις γάρ τοι οἶδι· εγὼ δὲ, τι νῦν
μῆδεόμενος, οὕτε μὴν ὑποχόμενός γέ μοι
ταῦτα πρᾶξεν, γάρ τε μὴν εὖ πεπονθώς
ὑπ’ ἐμῷ (εἰς γε τὸ ἱδίον) γάρ δὲ ὅτιςν, ἀλλ’
ὅτι τὸς φίλων σοι ἔδοξά τι ὄντησαι, οὔτως
ἔμοι προθύμως ἐβοήθησας, ως νῦν τὸ μὲν
ἐπ’ ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δὲ ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι.
Οὐ μὰ τὸς θεούς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἶστος ἔφυν
ἔξ αρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, γάρ οἶδα
εἰ ἐκτησάμην παιδά ποτ’ ἄν τοιῶτον πε-
ρὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἀλλώς τε οἶδα παιδας, καὶ
τῶν τὸν νῦν Ασυρίων βασιλέα, πολὺ
πλείω ἥδη τὸν αὐτὸν πατέρα ἀνιάσαντα
ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κῦρος
πρὸς ταῦτα ἔπει ὠδε, Ω Γαδάτα, οὐ

ligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gavisus est dixitque, Ad te ibam visurus qui valeres. Ego verò, inquit Gadatas, iterum te profectò spectatum veni, ut videam quae vultùs tui, tali animo praediti *viri*, species sit; qui cùm ipse nesciam quâ nunc in re mei indigetas, nec mihi sanè haec te facturum promiseris, nec affectus ulla à me vel tantillo sis beneficio privatim, sed *ideò dun-taxat* quod tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque adeò alacriter opem tulisti, ut jam me quod attinet, perierim; quod te, salvus sim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam si talis essem qualis initio natus sum, liberosque procreassem, haud scio an filium sic erga me affectum unquam habiturus fuerim: nam et alios *aliorum* filios novi et hunc ipsum Assyriorum modò regem, multò plus doloris molestiaeque patri suo adulisse, quam tibi jam adferre possit. Ad haec Cyrus sic respondit, Multò, Gadata, ma-

jori certè miraculo praetermisso, me jam admiraris. Et quidnam illud est? ait Gadatas. Quòd, inquit, tot Persae tibi návrunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque *ad eò* quotquot adsunt Armenii, Sacae, Cadusii. Et Gadatas adjecto voto, Yerùm his, ait, ò Jupiter, multa dii bona largiantur, et illi qui auctor est ut et hi tales sint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hospitio excipiamus, accipe haec munera, qualia *quidem ipse dare possum*; simulque permulta adduxit, ut et rem sacram facere, qui vellet, posset, et universus exercitus hospitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quae et praeclarè gestae erant et praeclarè successerant.

Cadusius autem extremi custos erat agminis, nec hostium persequendorum particeps; qui *tamen* cùm et ipse vellet facinus illustre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ, in regionem Babylonem ver-

πολὺ μεῖζον παρεὶς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τῷτ' ἔστιν; Ἐφη δὲ Γαδάτας. "Οτι τοσῦτοι μὲν Περσῶν, Ἐφη, ἐσπέδασαν περὶ σὲ, τοσῦτοι δὴ Μήδων, τοσῦτοι δὲ Τρκανίων πάντες δὲ οἱ παρόντες Αρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ δὲ Γαδάτας ἐπεύξατο, Αλλ' ὦ Ζεῦ, Ἐφη, καὶ τύτοις πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοί, καὶ πλεῖστα τῷ αὐτίῳ τῷ καὶ τύτοις τοιότυς εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι ὃς ἐπαινεῖς, τύτοις, ὦ Κύρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχεται ξένια· οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἂμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βαλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ σράτευμα ἀξίως τῶν καλῶν πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάντων.

'Ο δὲ Καδόσιος ὡπιαδοφυλάκει, καὶ μετέχει τῆς διώξεως· βαλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, οὕτε ἀνακοινωσάμενος ὅτε εἰπὼν ψόδεν τῷ Κύρῳ, κατέθει τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διε-

110 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

σπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτῷ ἀπιών δ
Ασύριος ἐκ τῆς ἑαυτῷ πόλεως, ὃ δὴ κα-
τέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντε-
ταγμένον ἔχων τὸ ἑαυτῷ σράτευμα.
‘Ως δ’ ἔγνω μόνος οἶναι τὸς Καδυσίους, ἐ-
πιτίθεται, καὶ τὸν τε ἄρχοντα τῶν Κα-
δυσίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλος πολλάς· καὶ
ἵππος δὲ πολλάς λαμβάνει τῶν Καδου-
σίων, καὶ ήν ἄγοντες λεί ανέτύγχανον ἀ-
φαρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Ασύριος δικόζας
ἄχρις ὃ ἀσφαλὲς ὤετο εἶναι, ἀπετρά-
πετο· οἱ δὲ Καδύσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ
σρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶτοι. Κῦ-
ρος δὲ ὡς ἥθετο τὸ γεγονός, ὑπήντα τε
τοῖς Καδυσίοις, καὶ ὅντινα ἴδοι τελρωμένον,
ἀναλαμβάνων, τῶτον μὲν ὡς Γαδάταν
ἀπέπεμπν, ὅπως θεραπεύοιτο· τὸς δὲ
ἄλλος συγκατεσκήν, καὶ δύπως τὰ ἐπιτή-
δεικ ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβά-
νων τῶν ὄμοιμων Περσῶν συνεπιμεληθέσ·
(Ἐρ γὰρ τοῖς τοιάτοις οἱ ἀγαθοὶ συνεπικο-

CYRI INSTIT. V. 111

sùs excurrit. Dispersis verò ipsius equitibus, rex Affyrius cùm ex urbe suâ, quò confugerat, proficisceretur, cum instructis egregiè copiis occurrit. Cumque solos esse hos Cadusios percepisset, impetum in eos facit, et tum Cadusiorum principem interficit, tum multos alios; quin et complures Cadusiorum equos capit, quamque illi fortè tunc agebant praedam, aufert. Et Affyrius quidem Cadusios eò usque persequutus, quò tum esse putabat, reversus est: Cadusii verò primi ad castra circa vesperam salvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, sicuti gesta fuerat, cognovit, et obviam Cadusios prodiit, et quem vulneratum videret, eum recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; caeteros in eodem tabernaculo collocabat, studioseque cum aliis ei ipse dabant operam ut eis necessaria suppetarent, adsumptis in partem curationis hujus nonnullis de Persis qui ὄπότιμοι appellantur: (nam in hujusmodi rebus vires bonae libeater operas suas conjungunt)

ipse verò gravem etiam prae ferebat dolorem; adeò ut coenantibus aliis, cùm jam *coenandi* tempus èrat, Cyrus etiam tum cum ministris ac medicis neminem suâ quidem sponte neglectum relinqueret, sed vel ipsem̄ suis oculis inspiciebat *omnes*, vel, ipse si hoc perficere non posset, palam mitteret qui *eorum* curam gererent. Ac tum quidem ità se quieti dederunt: primâ autem luce cùm per praecones reliquorum quidem duces, Caudios verò universos convenire jussisset, talia quaedam verba fecit:

“ Humanum est, socii, *nobis* quod accidit. Nam eos, homines qui sint, erare; minimè, meâ quidem sententiâ, mirum est. Verùm par est fructum nos ut aliquem ex eo quod contigit capiamus, *nimirum* uti discamus copias, hostium quae sint copiis imbecilliores, ab exercitu toto nunquam avelendas esse. Neque hoc dico, ait, non debere aliquem etiam minori cum agmine illuc unquam profiscisci quò sitro-

νεῖν ἐθέλουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς ἴχυρῶς δῆλος ἦν· ως καὶ τῶν ἄλλων δειπνόντων, ήνίκα ἥδη ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἰατροῖς, ύδενα ἐκῶν ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἡ αὐτόπιλης ἐφεώρα, ἦ, εἰ μὴ αὐτὸς ἔξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν τὰς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν· ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τὰς ἄρχοντας, τὰς δὲ Καδυσίας πάντας, ἐλεξε τοιάδε·

“ Ανδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον πάθος. Τὸ γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας, ύδεν, οἷμα, θαυμασόν. Αξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τῷ γεγενημένῳ τάχτῃ πράγματος ἀπολαύσαι τι ἀγαθὸν, τὸ μαθεῖν μήποτε διασπᾶν ἀπὸ τῷ ὅλῳ δύναμιν ἀδενεσέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. Καὶ οὐχὶ τῷτ', ἐφη, λέγω, ως γε δεῖ ποτε καὶ ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἴέναι ὅπου ἂν

114 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

“ δέη, ἦ νῦν ὁ Καδύσιος ὥχετο· ἀλλ’ ἦ
 “ τις κοινόμενος δρμᾶται τῷ ἴκανῷ βοηθῆ-
 “ σαι, ἔστι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔστι δὲ τῷ
 “ ὑπομένοντι, ἐξαπατήσαντι τὸς πολε-
 “ μίας, ἄλλοσε τρέψαι απὸ τῶν ἐξελη-
 “ λυθότων· ἔστι δὲ, ἄλλα πάρεχοντα
 “ πράγματα τοῖς πολεμίοις, τοῖς φίλοις
 “ ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ γὰρ μὲν γόμι
 “ ὁ χωρὶς ὃν ἀπέσαι, ἄλλ’ ἐξαρτήσει
 “ τῆς ἱχύος· ὁ δὲ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινω-
 “ σάμενος ὅπα ἀνὴρ, γέδεν τι διάφορον πά-
 “ χει ἦτει μόνος ἐσρατεύειο. Αλλ’ ἀντὶ¹
 “ μὲν τύτου, ἔφη, ἦν θεὸς θέλη, ἀμυνό-
 “ μεθα τὸς πολεμίας οὐκ εἰς μακράν.
 “ Αλλ’ ἐπειδὰν τάχιστα αριστήσῃε, αἴσω
 “ ὑμᾶς ἔχω ἐνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο· καὶ
 “ ἂμα μὲν θάψομεν τὸς τελευτήσαντας,
 “ ἂμα δὲ δείξομεν τοῖς πολεμίοις, ἐνθα
 “ κρατῆσαι νομίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλους
 “ αὐτῶν κρείτις, ἦν θεὸς θέλη· καὶ ὅπως
 “ γε μηδὲ τὸ χωρίον ηδέως ὅρῶστιν, ἐνθα

" pus, quām illud fuerit, cum quo Ca-
 " dusius modò exiit: sed si quis re cum
 " illo communicatā, qui satīs virium ad o-
 " pem ferendam habeat, egreditur, fieri
 " quidem posse ut decipiatur; at *illud e-*
 " *tiam fieri posse*, ut is qui remanet, ho-
 " stes fallendo ab iis, qui egressi sunt, a-
 " vertat: quin et alia hostibus negotia
 " faceffendo, amicos in tuto collocare
 " potest: atque ità *fiet*, ut nè quidem is,
 " qui seorsūm fuerit à *caeteris*, absit;
 " sed ab *exercitūs* robore pendeat: qui
 " verò discesserit, neque *cum aliquo* com-
 " muniçaverit quò iturus sit, illi nihil di-
 " versi accidit, quām si solus expeditio-
 " nem susceperit. At enim pro *facinore*
 " hoc, volente deo, hostes brevi ulcisce-
 " mur. Sed cùm primùm pransi fueritis,
 " eò vos ego ducam ubi res est gesta; si-
 " mulque mortuos sepeliemus, simul ho-
 " stibus, si deus volet, ostendemus, illic
 " alios ipsiſe esse potiores, ubi se superi-
 " ores evasisse censem: atque etiam *effici-*
 " emus, ut nè locum quidem illum liben-

“ ter intueantur, nostros ubi socios in-
“ teremerunt: sin adversi non prodie-
“ rent, incendemus eorum vicos, agrum-
“ que populabimur; nè laetitiam ex con-
“ spectu eorum, quae in nos patrârunt,
“ capiant; sed intuentes mala propria
“ moerore adficiantur. Itaque vos, in-
“ quit, alii pransum ite: vos autem, Ca-
“ dusii, primùm hinc digressi, mox ve-
“ stro vobis aliquem ipsis in principem
“ eligit, qui cum diis ac nobis vestri
“ curam gerat, ubicunque opus fuerit:
“ bunc ubi delegeritis ac pransi fueritis,
“ delectum ad me mittite.” Atque haec
illi fecerunt: Cyrus autem postquam co-
pias eduxisset, suumque illi, qui à Ca-
dusis fuerat delectus, in acie locum tri-
buisset, jussit *eum* propter se *suorum* aci-
em ducere, Quò illorum, inquit, si qui-
dem poterimus, rursum excitemus ani-
mos. Atque ità *quidem* proficisciabantur:
cumque *ad locum* pervenissent et Càdu-
sios sepliebant, et agrum populabantur.
His rebus confectis, commeatum ex ho-

“ κατέκαινον ἡμῶν τὸς συμμάχους· ἦν δὲ
 “ μὴ ἀντεπεξίωσι, καύσωμεν αὐτῶν τὰς
 “ κώμας, καὶ δηώσωμεν τὴν χώραν· ἵνα
 “ μὴ ἡ ἡμᾶς ἐποίησαν δρῶντες εὐφραί-
 “ νωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώ-
 “ μενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, ἔφη,
 “ ἀριστέτε ιόντες ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδύσιοι,
 “ πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἀρχονταὶ ὑμῶν
 “ αὐτῶν ἔλεος ἥπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις
 “ ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν
 “ ἡμῖν, ἦν τι προσδέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἔ-
 “ λησθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψατε πρὸς
 “ ἐμὲ τὸν αἴρεθέντα.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα
 “ ἐπραξαν· ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἐζήγαγε τὸ
 στράτευμα, καὶ κατέσησεν εἰς τάξιν, τὸν
 ἡρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων, ἐκέλευσε
 πλησίον αὐτῷ ἄγειν τὴν τάξιν, “Οπως,
 ἔφη, ἦν δυνώμεθα, ἀναθαρρύνωμεν τὸς ἀν-
 δρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες
 ἐθαπίον μὲν τὸς Καδύσιας, ἐδήσουν δὲ τὴν
 χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἀπῆλθον

τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες
πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Εννοήσας δὲ ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεση-
κότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνας, κακῶς
πείσονται, ἃν μὴ αὐτὸς αὐτὸν παρῇ, γὰρ
ὅσυς τε τῶν πολεμίων ἀφίη, καὶ τύτους
ἐκέλευε λέγειν τῷ Ασυρίῳ, καὶ αὐτὸς
κήρυκα ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα
ταῦτα, ὅτι ἔτοιμος ἐίη ἐᾶν τὸς ἐργαζο-
μένος τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδίκειν, εἰ καὶ ἐκεῖ-
νος βάλοιτο ἐᾶν ἐργάζεσθαι τὸς τῶν πρὸς
αὐτὸν ἀφεσηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔ-
φη, σὺ μὲν, ἦν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγος
τινὰς κωλύσεις (όλιγη γάρ ἐσι γῆ ἡ τῶν
πρὸς ἐμὲ ἀφεσηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἃν
σοι γῆν ἐώην ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν
τῆς καρποῦ κομιδὴν, ἦν μὲν πόλεμος ἦ, δὲ
κρατῶν μὲν, οἷμαι, κομίσεται· ἦν δὲ εἰ-
ρύνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ήν μέν-
τοι τὶς ἡ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηται σοι,
ἢ τῶν σῶν ἐμοὶ, τύτυς, ἔφη, ως ἢν δυνώ-

stico secum ferentes, in *regionem* Gada-tae reversi sunt.

Cùm autem ad animum *Cyro* accidisset, futurum, ut qui ad se defecerant, quòd prope Babylonem essent, mite-rè adfligerentur, nisi praesens ipse sem-per adesset; idcircò tum eos, quotquot ex hostibus dimittebat, Assyrio dicere jussit, tum ipse caduceatorem misit qui ad eum haec deferret: se *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *bos* adficere injuriâ, si *quidem* et ille eorum, qui ad se defecissent, agricolis, suas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiamsi prohibere possis, non nisi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me defecerunt, exiguus est ager) ego verò permitterem, amplam tibi regionem cultam esse. Quod autem ad fructus colligendos adtinet, si quidem bellum fuerit, is qui potentior est, meâ sententiâ, *bos* colliget: sin pacem *inter nos* fecerimus, tu scilicet *colliges*, ait. Si quis verò vel meorum adversùs te arma sumpserit, vel tuorum adversùs me, ab his, in-

120 CYRI INSTIT. V.

quit, pro virili poenas uterque reposcemos. His cum mandatis caduceatorem dimisit. Assyrii verò, cùm haec audissent, omni studio à rege contendebant, ut in his *Cyro* accederet, ac quām minimum belli reliquum ficeret. Assyrius verò, sive quod ei gens sua persuaserat, sive quod ipse sic vellet, haec comprobavit: pañisque *ad eō* convenit, ut cum agricolis pax esset, cum armatis bellum. Haec igitur de agricolis perfecit Cyrus: jumentorum quidem pascua amicos suos, si vellent, in ditione suâ collocare jussit; hostium vero praedam agebant undecunque poterant, ut militia sociis jucundior esset. Nam tametsi commeatus pararetur nullus, tamen eadem pericula *proposita* erant: at militiam leviorem efficere videbatur alimenta ex hostium *regione* *quaerendi ratio*.

μεθα, ἐκάτεροι ἀμυνόμεθα. Ταῦτα ἐπι-
σείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ
Αασύριοι, ἐπεὶ ὥκουσαν ταῦτα, πάντα
ἐποίησαν πείθοντες τὸν βασιλέα συγχωρῆ-
σαι ταῦτα, καὶ ὅτισμικρότατον τῷ πολέ-
μῳ λιπεῖν. Καὶ ὁ Αασύριος μέντοι, εἴτε
ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐ-
τὸς ὅτω βιληθεὶς, συνήνεσε ταῦτα· καὶ
ἐγένοντο συνθῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις
εἰρήνην εἶναι, τοῖς δὲ ὅπλοφόροις πόλε-
μον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν
διεπέπρακτο ὁ Κῦρος· τὰς μέντοι νομὰς
τῶν κτηνῶν τὸς μὲν ἑαυτῷ φίλυς ἔχέ-
λευσε καταθέσαι, εἰ βέλοιντο, ἐν τῇ
ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολε-
μίων λείαν ἦγον ὅπόθεν δύναμιντο, ὅπως
εἴη ἡ σρατεία ἥδιων τοῖς συμμάχοις.
Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τῷ
λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν
πολεμίων τροφὴ κυφοτέραν τὴν σρατείαν
ἔδοκει παρέχειν.

Επεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἦδη
ώς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε
δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων,
ώς ἂν ἐξ οἴκων μεγάλων, καὶ ἵππους γε πολ-
λὰς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτῷ ἵππέων, οἵς
ἡπισήκει διὰ τὴν ἐπιβολήν. Ὡς δὲ ἐπλη-
σίασεν, ἔλεξεν ὡδε, Ω Κῦρε, νῦν μέν σοι
ἔγω ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῆ
αὐτοῖς ἂν τι δέοι. Νόμιζε δέ, ἔφη, καὶ
τἄλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὐ-
τε γάρ ἐσιν, ὃτε ἔσαι ποτὲ, ὅτῳ ἔγω ἀπ'
ἐμῶ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον
ἄλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι
πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ήμέτερον γένος καὶ ὄνο-
μα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὁ Κῦρε, (ὅμνυμι
σοι τὸς θεῶν, οἵς καὶ δρῶσι πάντα καὶ ἀκά-
υσιν) ὃτε ἀδίκον, ὃτε αὐχρὸν ὃδὲν ὃτε εἰ-
πὼν οὔτε ποήσας, ἔπαθον. Καὶ ἄμα
ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αἵτοῦ
τύχην, καὶ οὐκέτι ἡδυνήθη πλείω εἰ-
πεῖν.

Cùm autem Cyrus se jam ad discessum pararet, aderat Gadatas cùm alia dona multa variaque adferens adducensque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos suis equitibus ademptos, quibus *jam* propter *illas* insidias fidem non habebat. Ubi propriùs accessisset, ità loquutus est, Haec ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in praesenti si quid opus sit utaris. Existimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quae sunt, esse tua. Quippe nemo est, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus sim: sed necesse est, inquit, me moriente, mecum et genus nostrum et nomen extingui. Atque haec, Cyre, sum perpessus, ait, (deos juratus testor, qui et vivent et audiunt omnia) cùm tamen nihil injustum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simulque haec dicens, suam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miseratus, atque his verbis usus est, Evidem equos, ait, accipio: tuae enim utilitati consulam, hominibus eos dando majori te benevolentia prosequentibus, quam quorum modò erant, uti *quidem* adparet: et Persicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum milia; reliquas autem pecunias opesque tecum avefas servato, inquit, donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non sim inferior: quod si ita abeas ut plura mihi des, quam à me acceperis; nescio profectò, quo pacto *facere* possim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Evidem haec tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verum consideres, an *satis* ad haec conservanda sim idoneus. Etenim quamdiu Affyrio amici eramus, paterna sanè possessio pulcherrima esse videbatur: (quippe cum ab urbe maximâ Babylone prope absit, quaecunque commoda ex urbe amplâ percipi possunt, hisce *omnibus* fruebamur; quaecunque autem

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκόσας, τῷ μὲν πάθους
 ὥχτειρεν αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ὡδε, Αλλὰ τὸς
 μὲν ἵππυς δέχομαι, ἔφη σέ τε γάρ ὡφε-
 λήσω, εὐνυχέροις δὲς αὐτὸς, ἢ οἱ νῦν σοι
 εἶχον, ὡς ἔοικεν ἐγώ τε (ἢ δὴ πάλαι ἐ-
 πεθύμεν) τὸ Περσῶν ἵππικὸν θᾶττον ἐκ-
 πληρώσω εἰς τὸς μυρίς ἵππεας· τὰ δὲ
 ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε,
 ἔφη, ἐσ' ἄν με ἰδῆς ἔχοντα, ὥστε σὺ μὴ
 ἡττᾶσθαι ἀντιδωρόμενον· εἰ δὲ πλείω μοι
 δὲς ἀπίσις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμῷ, μὰ
 τὸς θεὸς όχι οἶδ' ὅπως ἄν δυναίμην μὴ αἰ-
 χύνεαθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶ-
 πεν, Αλλὰ ταῦτα μὲν πιτεύω σοι· (ὅρω
 γάρ σου τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι
 ὅρα εἰ ἐπιτήδειός είμι. "Εως μὲν γάρ φί-
 λοι ἦμεν τῷ Ασυρίῳ, καλλίση δὴ ἐδόκει
 εἶναι ή τῷ ἐμῷ πατρὸς κτῆσις· (τῆς γάρ
 μεγίσης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα,
 ὅσα μὲν ὡφελεῖαθαί ἐσιν ἀπὸ μεγάλης
 πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐρ-

χλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπιόντες τούτων
ἐκποδῶν ἡμεν) νῦν δὲ ἐπεὶ ἔχθροί ἔσμεν,
δῆλον ὅτι ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθης καὶ αὐτοὶ¹
ἐπιβολευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὄλος καὶ οἴμαι,
λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὄλως τὸς ἔχθρὸς καὶ
πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείτις ἡμῶν αὐ-
τῶν ὀρῶντες. Τάχ' οὖν εἴποις ἄν, καὶ τι
δὴ ταῦτα οὐκ ἐνεόγνη πρὶν ἀποσῆναι;
"Οτι, ὦ Κῦρε, ήττα ψυχή με, διὰ τὸ ὑβρί-
σθαι καὶ ὀργίζεσθαι, γά τὸ ἀσφαλέσατον
σκοπῆσα διῆγεν, ἀλλ' αὐτὸν κύρσα,
ἄρα ποτε ἔσαι ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς
ἔχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν
οὐκ ἢν τις τὶ αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἢν τικα
ὑποπλεύσῃ βελτίονα ἐαυτῷ εἶναι. Τοι-
γαρῦν, οἴμαι, αὐτὸς πονηρὸς ἄν, πᾶσι
πονηροτέροις ἐαυτῷ συμμάχοις χρήσειαι.
Ην δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτῷ φανῇ,
θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ύδεν σε δεήσει τῷ
ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρ-
κέσει τῷ μηχανώμενος, ὡς ἀνέλη τὸν

molestiam *nobis* exhibere poterant, ab his domum huc profecti longè aberamus) nunc cùm inimici simus, manifestum est, ubi tu discesseris, futurum, ut et nobis et toti domui *nostrae* insidiae struantur; atque *adēd*, meā sententiā, vitam cum dolore *miseriāque* degemus, qui et omnino vicinos habituri simus hostes, eosque nobis ipsis potentiores conspecturi. Fortasse dixeris, cur ista non cogitārim priūs, quām deficerem? Quia, Cyre, animus meus propter acceptam injuriam et iram, non quod esset tutissimum considerabat, sed hoc perpetuò parturiebat; ecquando licebit ulcisci hominem et diis et hominibus invisum, qui non desinit odisse, non si quis eum laedat, sed si quem se praestantiorem suspicetur. Itaque, uti opinor, cùm malus ipse sit, omnes *etiam* se deteriores socios habebit. Quòd si quis *inter hos* eo praestantior visus fuerit, certus esto, Cyre, nequaquam tibi adversas *ejusmodi* virum egregium dimicandum esse, sed illius industria ad hoc machinandum sufficiet, quonam *videlicet* pacto

se praestantiorem è medio tollat. Verum ut mihi molestus sit, *in eo*, quamvis mali *ignavique* sibi adfint socii, facilè superior est, ut opinor, futurus.

Haec cùm Cyrus audisset, visus est ei digna consideratione dicere: atque *ad eō* statim, Quid ergo, inquit, Gadata, nonne castella praesidiis muniisti, quò tuti iis uti tibi liceat, cùm ea fueris ingressus; ipse verò *nonne* nobiscum es in expeditione, ut si dii perinde ac modò nobiscum fuerint, hic te metuat, non tu ipsum? Quin tu, tecum habens quidquid tuorum aspectu tibi jucundum sit, aut cuius consuetudine delecteris, mecum proficiſcitor. *Nimirum* et tu mihi, ut equidem arbitror, admodum usui fueris, et esse tibi ego conabor, ut potero. Haec Gadataς cùm audisset, respiravit ac dixit, Num possim res meas citius colligere, quām tu discedas? nam et matrem, ait, mecum abducere volo. Poteris, inquit, profectò citius: etenim subsistam, donec

αὐτῷ βελτίονα. Τῷ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν,
καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ἁδίως, οἷμα, κρείτ-
των ἔσαι.

Ακόσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄ-
ξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε, Τί
δι, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ψῆχι τὰ μὲν τείχη
φυλακῆς ἔχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἂν σοι
εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, δόποταν εἰς αὐτὰ
ἴης· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν σρατεύῃ, ἵνα ἦν οἱ
θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὥσιν, ὃτός σε φο-
βῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τῶτον; "Ο, τι δὲ ἡδύ
σοι ὄραν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνὼν χαίροις ἔ-
χων, σὺν ἐμοὶ παρεύς. Καὶ σύ τ' ἂν ἐ-
μοὶ, ὡς γε μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἴης,
ἔγω τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι.
Ακόσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε
καὶ εἶπεν, Αρ' οὖν, ἔφη, δυνάμην ἂν συ-
σκευασάμενος φθάσαι, πρίν σε ἔξιέναι;
βλόματι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἀ-
γειν μετ' ἐμαυτῷ. Ναὶ μά̄ Δί, ἔφη,
φθάσεις μέντοι ἔγω γάρ ἐπιχήσω ἔσ-

130 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

ἄν καλῶς σὺ φῆς ἔχειν. Οὗτω δὴ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἃ ὡχυρώσατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα ὅπόσοις ἄν οἰκοις μέγας καλῶς οἴκοῖτο. Ήγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτῷ τῶν τε πισῶν, οἷς ἥδετο, καὶ ὃν ἥπισει πολλάκις, ἀγαγκάσας τὸν μὲν αὐτῶν καὶ γυναικας ἄγειν, τὸν δὲ καὶ ἀδελφᾶς, ὃς δεδεμένους τύτοις κατέχοι αὐτός. Καὶ τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κύρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ἤει, καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλῆς καὶ σίτου, ὃς ἀεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις σρατοπεδεύοιτο.

Επεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ἦει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἥρωτα εἰς ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τῷ τείχῳ. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὡς δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοὶ· ἀλλ' ἔγωγъ, ἐφη, ὡόμην καὶ

tibi commodum esse dixeris. Itaque digressus inde Gadatas, castellis quae communierat, unà cum Cyro praesidia impo-
suit, et omnia quibus ampla domus instrui commode posset, collegit. Praeter-
ea suorum complures secum abducebat,
tum fidos, quibus delectabatur, tum qui-
bus diffidebat; quorum alios cogebat se-
cum uxores ducere, alios forores, ut his
quasi vinculis eos constrictos teneret.
Itaque Cyrus cum Gadatâ iisque qui cir-
cum se essent, abibat; qui et index ei
viarum esset, et aquarum, et pabuli, et
frumenti, ut castra semper locis in uber-
rimis haberet.

Cum verò pergens iter Babyloniorum
urbem adspiceret, atque ei via, quâ ince-
debat, ducere propter ipsa urbis moenia
videretur, arcessito Gobryâ Gadatâque,
aliane via esset interrogabat, ut tam pro-
pe ad moenia *copias* non ducerent. Et
Gobryas, Sunt, inquit, domine, permul-
tae quidem viac: sed existimabam equi-

132 CYRI INSTIT. V.

dem te quām proximē jam ad urbem i-
ter facere velle, quō ipsis commonstrares
exercitum tibi nunc et magnum esse et
praeclarum: nam cūm etiam tibi minor
esset, ad murum ipsum accessisti, et vos
illi haud multos numero spectabant:
nunc autem tametsi paratus sit *Affyrius*
tibi quemadmodūm dixit ipsum ad pug-
nandum se parare, scio futurum ut, si
corias tuas conspicerit, imparata rursùs
ipsi sua videantur.

Ad haec Cyrus ait, Videris mihi, Go-
brya, mirari, quōd id temporis quo mul-
to cum minori exercitu veni, ad ipsa us-
que moenia duxerim; nunc majoribus
cōpiis instructus *eas* ducere sub muros
nolim. Verūm nē mireris, ait; non enim
idem est adducere, et praeterducere.
Omnes enim sic instructas copias addu-
cunt, utī se quām optimē pugnaturos
arbitrantur; at qui sapiunt, sic abducunt,
ut quām tutissimē, non quām celerrimē

βέλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ σράτευμα, ὅτι σοι ἥδη πολύ τε ἐσὶ καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἐλατίον εἶχες, προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸν τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεῶντο ὑμᾶς ω̄ πολλὰς ὄντας· νῦν δὲ καὶ εἰ παρεσκευασμένος τε ἐσίν, ὥσπερ πρὸς σὲ ἐπενότι παρασκευάσοιτο ω̄ς μαχόμενος, οἵδας ὅτι ἴδοντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκεύασα τὰ αὐτῷ φανεῖται.

Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα ἐπει, Δοκεῖς μοι, ω̄ Γωνέα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ω̄ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων σρατιὰν ἥλθον, πρὸς αὐτὸν τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ πλείω δύναμιν ἔχων ω̄κ ἐθέλω ύπ' αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Αλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζε, ἔφη· ω̄ το γὰρ τὸ αὐτό ἐσι προσάγειν τε καὶ παράγειν. Προσάγουσι μὲν γὰρ ἄπαντες, ω̄τω ταξάμενοι, ω̄ς ἄν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγγοσι μέντοι οἱ σώφρονες ἦ ἄν ἀσφαλέσσατα, ω̄χ ἦ ἄν

τάχισα ἀπέλθοιεν. Παριέναι δὲ ἀνάγκη
ἔστιν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἀμάξαις, ἀ-
νειμένοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπι-
πολύ· ταῦτα δὲ δῆ πάντα προκεκαλύ-
φθαι τοῖς ὅπλοφόροις, καὶ μηδαμῆ τοῖς πο-
λεμίοις γυμνὰ ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαί-
νεθαι. Ανάγκη οὖν, γὰρ πορευομένων,
ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀστενὲς τὸ μάχιμον τε-
τάχθαι. Εἰ δὲν βύλοιντο ἐκ τῶν τείχους
ἀθρόοι πη προσπεστῖν, ὅπη προσμίξαιεν,
πολλῷ ἀν ἔργωμενέσερον συμμιγνύοιεν τῶν
παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πο-
ρευομένοις μακραὶ καὶ αἱ ἐπιβοήθειαι, τοῖς
δὲ ἐκ τῶν τείχων βραχὺ πρὸς τὰς ἐγγὺς
καὶ προσδραμένην καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ήν
δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ ἐφ'
ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ
μὲν πλῆθος κατόφονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ
τῶν παριφασμένων ὅπλων πᾶς ὅχλος
δεινὸς φαίνεται. Ήν δὲ ἄρα καὶ γάτως ιόν-
των ἐπεξίωσί πη, ἐκ πολλῷ προορῶντες

abscedant. In praetercundo autem exporrigi plastra necesse est, et impedimenta quoque caetera multùm laxari: atque haec omnia armatis praetentis tegi oportet, nec uspiam impedimenta hostibus ab armis nuda conspici. Sic utique procedentibus *copiis*, necesse est aptos pugnae milites juxta debiles et imbecillos collocari. Si ergo velint ex munitione conferti *hostes* in aliquos *praetereuntres* impetum facere, ubicunque tandem manus conferent, multò validiores erunt in conflictu, quàm qui praetereunt. Et iis quidem, longo qui procedunt agmine, etiam subsidia non nisi longo ex intervallo mitti possunt; qui verò munitione se erumpunt, brevi spatio ad illos qui prope absunt et excurrere possunt, et rursùs abscedere. Quòd si intervallo non minori interjecto praeteribimus, quàm quanto nunc nunc extensis ordinibus procedimus, multitudinem illi nostram conspicient, et omnis multitudo propter arma adtexta formidabilis adparet. Quòd si nobis hoc modo incedentibus aliquo

loco erumpent, quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potius, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suis* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis. Haec cùm dixisset, visus est iis qui aderant rectè dicere, et Gobryas, ità uti jussferat, praebat. Cumque praeteriret urbem exercitus, inter abscedendum *Cyrus* postremum semper agmen firmius efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medorumque fines pervenit, unde initium expeditionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *reliqua* duo castella, Cyro metum incutiente, suadente Gadatâ; perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad Cyaxarem mittit, atque uti ad exercitum

αὐτὸς ὃς ἀν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα.
 Μᾶλλον δ', ἔφη, ὁ ἄνδρες, ύδ' ἐπιχειρή-
 σαγιν ὅπόταν πρόσω δέοι ἀπὸ τῆς τείχους
 ἀπιέναι, ἦν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τῆς
 πεντὰς κρείτιγς εἶναι· φοβερὸν γάρ ή ἀ-
 ποχώρησις. Επεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἐδοξέ-
 τε ὄρθως τοῖς παρθενοῖς λέγειν, καὶ οἱ Γωνιώ-
 ας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμε-
 βαλέου δὲ τὴν πόλιν τῆς σρατεύματος,
 ἀπὸ τὸ ὑπολειπόμενον ἰχυρότερον ποιή-
 μενος ἀπεχώρει.

Επεὶ δὲ πορευόμενος ὃτως ἐν ταῖς γι-
 γκομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ
 μεθόρια τῶν Ασυρίων καὶ Μήδων, ὅθεν περ
 ὠρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ τρία ὄντα τῶν Ασ-
 συρίων Φρέρια, ἐν μὲν αὐτῶν τὸ ἀδενέ-
 σατον προσβαλὼν βίᾳ ἐλαβε, τῷ δὲ δύο
 ορφρίω φοβῶν μὲν Κῦρος, πείθων δὲ Γα-
 ῥίτας ἐπεισε παραδοῦναι τὰς φυλάττον-
 τας. Επεὶ δὲ ταῦτα διεπραζατο, πέμ-
 πει πρὸς Κυαξάρην, καὶ ἐπέσελλεν ἡχεῖν

αὐτὸν ἐπὶ τὸ σράτευμα, ὅπως περὶ τε τῶν φρουρίων ὃν εἰλήφεσαν βουλεύσαντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ σράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὃ, τι ἀν δοκοίη ἐκ τότε πράτῃ· ἦν δὲ κελεύη, εἰπὲ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἀν ὡς ἐκεῖνον· οἵοιμι σρατοπεδευσόμενος. 'Ο μὲν δὴ ἄγγελος ὥχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλου·

'Ο δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τότε τὸν Γαδάταν τὴν τῆς Ασυρίου σκηνὴν, ἦν Κυαξάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ως κάλλιστα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἦν εἶχε, καὶ τῷ γυναικεῖσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸν αὐτᾶς τὰς μυστργύδες ἀπερ ἐξηρημέναι τῆςαν Κυαξάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐπρατίον. 'Ο δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἐλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκόσας ὁ Κυαξάρης αὐτῷ, ἐγνω βέλτους τὸ σράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθοίσι. Καὶ γάρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέλ-

veniret per epistolam petiit, quò et de castellis captis quid esset agendum delibera-
rent, et quò exercitum *ipse* contempla-
tus, de caeteris etiam rebus consilium
daret quid deinceps agendum arbitra-
tur: quòd si juss erit, ait, dico me ad ip-
sum venturum et *istuc* castra locaturum.
Atque nuntius, haec qui exponeret, a-
bibat:

Cyrus interea Gadatae mandat ut ta-
bernaculum Affyrii, quod Cyaxari Medi
selegerant, cum adparatu reliquo, quem
habebat, instrueret elegantissimè; tum
utramque mulierem in conclave taberna-
culi muliebre deduceret, et cum his *etiam*
alteras illas musicae peritas, quae Cyaxa-
ari selectae fuerant. Atque haec illi qui-
dem exsequebantur. Qui verò missus erat
ad Cyaxarem, cùm mandata exposuisset,
his Cyaxari auditis visum est potius, ut
istuc in finibus maneret exercitus. Nam
et Persae, quos Cyrus arcessiverat, ade-

140 CYRI INSTIT. V.

rant: qui *quidem* erant numero quadragies mille sagittarii et peltae. Quamobrem cùm videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum suum* admitteret. Et cùm quidem is, qui è Persiâ copias *bascē* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodùm Cyrus præceperat, an *boc* ipsi opus esset exercitu, atque is sibi opus esse negaret, eodem die Cyrus ubi propè abesse audierat, ad eum exercitum *secum* ducens abibat.

Cyaxares postridiè cum iis, qui secum manserant, equitibus Medis, iter est ingressus: cumque eum Cyrus adyenire sensit, sumtis *secum* et Persicis equitibus, qui jam multi erant, et Medis omnibus, et Armeniis et Hyrcaniis, et reliquorum sociorum equis et armis instructissimos, obviam prodiit; atque *ad eō* Cyaxari copias spectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos et egregios fortesque

Φατο δέ Κύρος, ἦκον· ἥσαν δὲ μυριάδες
τέτλαρες τοξοτῶν καὶ πελτασῶν. Ὁρῶν
ὖν καὶ τότους πολλὰ σινομένυς τὴν Μηδί-
κην, τότων αὐτὸν ἐδόκει ἡδίον ἀπαλλαγῆναι
μᾶλλον ἢ ἄλλον ὅχλον εἰσδέξασθαι. Ο
μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν σρατὸν, ἐρό-
μενος τὸν Κυαξάρην, κατὰ τὴν Κύρην ἐ-
πισολήν, εἴ τι δέοιτο τῷ σρατεύματος,
ἐπεὶ όχι ἔφη δεῖσθαι, αὐθημερὸν, ἐπεὶ ἡ-
κυσε παρόντα Κύρον, ὥχετο πρὸς αὐτὸν
ἄγων τὸ σράτευμα.

Ο δὲ Κυαξάρης τῇ ὑσεραίᾳ ἐπορεύετο
σὺν τοῖς παραμείνασι Μήδων ἵππεῦσιν.
ώς δὲ ἦδετο ὁ Κύρος προσιόντα αὐτὸν,
λαβὼν τὸν Πέρσας ἵππεας, πολλὰς ἡδη
ὄντας, καὶ τὸν Μήδην πάντας καὶ τὸν Αρ-
μενίας καὶ τὸν Τρκανίας, καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων τὸν εὐπιποτάτας τε καὶ εὔο-
πλοτάτας, ἀπήντα· καὶ ἐπιδείχνυσι τῷ
Κυαξάρει τὴν δύναμιν. Ο δὲ Κυαξά-
ρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολ-

λόγιος τε καὶ καλός κάγαθός συνεπομένους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἐλαβεν. Επειδὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς ἵππου προσῆλθεν ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τῆς ἵππου, ἀπεσράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν ὃ, δακρύων δὲ φανερὸς ἦν. Εκ τότε δὲ ὁ Κῦρος τὸς μὲν ἄλλους ἅπαντας ἀποσάντας ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τῆς Κυαξάρης, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἐξω ὑπὸ φοίνικάς τινας, τῶν τε Μηδικῶν πίλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθισάμενος ἤρετο ὥδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὄργιζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὄρων ὅταν χαλεπῶς φέρεις; Εὐλαῦθα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίναλο τοιάδε, "Οτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐ-

*viro*s in Cyri comitatu conspexit, secum
verò et exiguam et parvi ducendam fa-
mularum manum; *id* sibi dedecori esse
putavit, *ad eo*que dolor eum invasit. Cum-
que Cyrus ex equo descendisset, ac de
more osculaturus ipsum accederet, Cy-
axares descendit quidem ex equo, sed
se avertit; nec *eum* osculatus est, sed la-
crimas palam profudit. Tum verò Cy-
rus alios quidem omnes secedere jussit
et quiescere: ipse dextrâ Cyaxaris pre-
hensâ, de viâ sub palmas quasdam eum
abduxit, et stragula *quaedam* ei Medica
substerni jussit, *in qua*e cùm eum collo-
câsset et adsedisset *ipse*, sic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit,
avuncule, quamobrem mihi irasceris? et
quid rei molestae vides, quod usque a-
deò fers graviter? Hic Cyaxares hujus-
modi *quaedam* respondit, Quia cùm, Cy-
re, existimer inde usque ab omni homi-

num memoriâ tum majoribus *jam* olim
regibus tum patre rege procreatus esse,
atque *etiam* ipse rex habear, me quidem
adèò vilem indignumque in modum ad-
vehi conspicio, te verò meis cum famulis
caeterisque copiis magnum et magnifi-
cum adesse. Atque haec, meâ sententiâ,
vel ab hostibus pati grave est; sed mul-
tò, prò Jupiter, gravius ab illis, à quibus
haec *quenquam* perpeßum esse minimè
decebat. Evidem arbitror esse satius
decies sub terram condi, quàm adèò vi-
lem me conspici, meosque mei negligen-
tes, me irridentes cernere. Neque enim
hoc, ait, ignoro, non te solum me majo-
rem esse, sed mihi etiam servos meos,
me potentiores, occurrere, atque ità pa-
ratos esse, ut faciliùs me laedere possint
quàm à me laedi. Atque haec dum pro-
ferret, multò etiam magis eum supera-
bant lacrimae: adèò ut Cyrum etiam *ed*
pertraheret, ut oculi ejus lacrimis imple-

φικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομίζομενος εἶναι, ἐμχωτὸν μὲν ὁρῶ γὰρ ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόντα. Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἴμαι καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὡς Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὃν ἥκιστα ἔχρην ταῦτα πεποιθέναι. Εγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἀν κατὰ τῆς γῆς ἥδιον δῦναι, ἢ ὁφθῆναι γὰρ ταπεινὸς, καὶ ἰδεῖν τὺς ἐμὸς ἐμὸς ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τὴν ἔφη, ὅτι δὲ σὺ μᾶς μόνον μείζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δύλοι ἰχυρότεροι ἐμὸς ὑπαντιάζοι μοι, καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμῷ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κῦρον ἐπεσπάσαιο ἐμπληθῆναι δακρύων τὰ ὄμ-

146 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

ματα. Επιχών δὲ μικρὸν ἐλεξε τοιάδε ὁ
Κῦρος·

Αλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὁ Κυαζάρη,
ἢ τε λέγεις ἀληθῶς, ἢ τε ὄρθως γρυγνώσκεις,
εἰ οἵει τῇ ἐμῇ παρουσίᾳ Μῆδος κατεσκευ-
άθαι ὥστε ἴκανός εἶναι σε κακῶς ποιεῖν.
Τὸ μέντοι σὲ θυμᾶσθαι καὶ φοβεῖσθαι ϕ
θαυμάζω· εἴ μέντοι γε δικαίως ή ἀδίκως
αὐτοῖς χαλεπάίνεις, παρήσω τῷτο· (οἵδας
γὰρ ὅτι βαρέως ἀν φέροις ἀκόσων ἐμῷ ἀπο-
λογγυμένου ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα
ἀρχοντα πᾶσι ἄμα χαλεπάίνειν τοῖς
ἀρχομένοις, τῷτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἀμάρ-
τημα εἶναι. Ανάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολ-
λὸς μὲν φοβεῖν, πολλὸς ἐχθρὸς ποιεῖ-
σθαι· διὰ δὲ τὸ ἄμα πᾶσι χαλεπάίνειν,
πᾶσι αὐτοῖς ὅμονοιαν ἐμβάλλειν. Ων
ἔνεκα, εὖ ἵδι, ἐγὼ ψχὶ ἀπέπεμπον ἄνευ
ἐμαυτῷ τύτχες, φοβεῖμενος μή τι γένοιτο
διὰ τὴν σὴν ὄργὴν ὁ, τι πάντας ἡμᾶς λυ-
πήσει. Ταῦτα μὲν ὧν σὺν τοῖς θεᾶσι ἐμῷ

ventur. Cùm autem paulùm se cohibus-
set, ità Cyrus loquutus est:

Haec verò, Cyaxares, nec verè dicas,
nec rectè judicas, si Medos arbitraris,
ipse quòd hic adsim, sic instructos esse,
ut ad te laedendum satìs virium habe-
ant. Te sanè et irasci et in metu esse
non miror: utrùm verò jure an inju-
riâ eis succenseas, id *equidem* omittam:
(quippe novi te graviter laturum, si me
pro eis causam dicere audias) sed enim
virum, qui cum imperio sit, subiectis sibi
pariter omnibus succensere, magnum e-
quidem errorem arbitror. Est enim ne-
cessè, multos inimicos fieri, cùm quis ter-
rorem multis incutit; *necessè* etiam, ut
concordiam eis omnibus injiciat, cùm
quis omnibus succensem. His de causis,
me certò scias *velim* hos *ad te* sine me
non remisisse, quòd metuerem nè quid
ob iracundiam tuam accideret, quod no-
bis universis dolorem adferret. Itaque
dèum ope nullum haec tibi me præsen-

150 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

λιξα δῆλον ἔσαι ὁ, τι τε αὐτῶν ἀγαθόν
ἔστι, καὶ ὁ, τι κακόν. Αρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ
τῆςδε τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκέντιος
ἔχειν. Σὺ γὰρ δίπλα ἐπεὶ πάθεις πολλάς
πολεμίους θύροισμένυς, καὶ τύττας ἐπί σε καὶ
τὴν σὴν χώραν ὀρμηκμένυς, εὐθὺς ἐπεμ-
πεις πρὸς τε τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμά-
χος αὐτόμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἴδια, δεόμενος
πεντραῦλαι αὐτόν με ἐλθεῖν τρύγμενον, εἴ
τινες Περσῶν ἱοιεν. Οὐκέτι ἔγω ἐπείσθη
τε ταῦτα ὑπὸ σῆς, καὶ παρεγενόμην, ἄν-
δρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην πλείστης τε καὶ
ἀρίστης; Ηλθεις γὰρ ἐν, ἔφη. Εν τύττῳ
τοίνυν μοι πρῶτον εἶπε, ἔφη, πότερον α-
δικίαν ἐμοῦ πρὸς σε κατέγνως, ή μᾶλλον
εὑργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
ὅτι ἐκ γε τύττων εὑργεσίαν. Τί γὰρ;
ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἥλθον, καὶ διαγω-
νίζεαν ἐδει πρὸς αὐτός, ἐν τύττῳ κατε-
νόσας με ἡ πόνης τινὸς αποσάντα, η κι-
δόνου φεισάμενον; Οὐ μά τὸν Δί, ἔφη,

enim maximè perspicuum erit, quid in iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem ab hoc, ait, principio, si et tibi sufficere videtur. Tu nimirum cùm animadverteres multos coivisse hostes, et quidem adversus te tuamque regionem *domo* progressos esse, illicò tum ad Persas publicè misisti copias auxiliares petitum, tum ad me privatim, rogans ut operam darem quò venirem ipse, copiarumquę Persicarum, si quae *ad te* irent, ductor essem. Annon in his abs te persuasus sum, adfuique viros dicens numero quām potui maximo, eosdemque praestantissimos? Venisti verò, inquit. Ergò, ait, mihi primū dicito, utrūm in hoc injuriam adversum te meam deprehenderis, an potius beneficium? Manifestum est, inquit Cyaxares, ex his beneficium *me tuum cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi venerunt hostes, et dimicandum adversus eos erat, an tum animadvertisisti me vel laborem ullum detrectasse, vel pepercisse periculo? Non profectò, ait, non

equidem. Quid? ubi deūm ope victoria
penes nos stetit, hostesque *jam* cederent,
atque ego te rogarem ut communibus e-
os copiis insequeremur, communī operā
ulcisceremur, communem denique, si-
quid benē feliciterque eveniret, ex eo
fructum caperemus: in his an me accu-
sare possis, quasi proprii emolumenti plus
aequo cupidum? Ad haec quidem Cy-
axares subicuit: Cyrus autem rursū i-
tā loquutus est, Quando tibi ad hoc ta-
cere potius libet, quām respondere, id
mihi dicio, adfectumne te sis arbitratus
injuriā quōd, cùm tibi tutum non esse vide-
retur persequi, te quidem ipsum pericu-
li hujus participem fieri non sum passus,
sed ut equites mihi quosdam de tuis mit-
teres, rogavi? num enim id abs te petens
injustè fecerim, praesertim qui jam ante
me tibi socium belli praebuisssem, hoc abs
te, inquit, demonstretur. Ad haec itidem
cùm taceret Cyaxares, At si nè ad hoc
quidem, inquit, respondere vis, illud de-

χ μὲν δή. Τί γάρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης
σὺν τῶις θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάν-
των τῶν πολεμίων, παρεκάλουν σε ἐγῷ
ὅπως κοινῇ μὲν αὐτὸς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ
τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, εἴ τι καλὸν κάγα-
θὸν συμβαίνοι, τῦτο καρποίμεθα. ἐν τύ-
τοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμῷ κατηγο-
ρῆσαι; Ο μὲν δὴ Κυαζάρης πρὸς ταῦτα
ἔσίγα. ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὥδε,
Αλλ' ἐπεὶ πρὸς τῦτο σιωπᾶν ἥδιόν σοι ἦ-
ἀποκρίνασθαι, τόδε γε, ἔφη, εἰπὲ, εἴτε
ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεὶ σοι ἐδόκει
χαὶ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν αὐ-
τὸν χαὶ ἀφῆκα τύτῳ τῷ κινδύνῳ μετέχειν,
ἰππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σὺ;
εἴ γάρ καὶ τῦτο αὐτῶν ἥδίκουν, ἄλλως τε
καὶ προπαρεχηκὼς ἐμαυτόν σοι σύμμα-
χον, τῷτ' αὖ παρὰ σὺ, ἔφη, ἐπιδεικνύ-
ατῷ. Επεὶ δὲ αὖ καὶ πρὸς ταῦτα ἔσίγα
ὁ Κυαζάρης, Αλλ' εἰ μηδὲ τῷτ', ἔφη,
βάλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τῦτο τύντεῦθεν

λέγε, εἴτι αὖ ἥδικον ὅτι σὺ ἀποκριναμένος
ἔμοι ὡς ωκεῖνος, εὐθυμημένους ὅρῶν
Μήδους τάττε παύσας αὐτὸς ἀνάγκαζεν
κινδυνεύσοντας ιέναι, εἴτι αὖ σοι δοκῶ ταῦ-
το χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τῷ
δργίζεσθαι σοι, ἐπὶ τάτοις πάλιν ἥτταν σὲ
ἢ ἥδειν γέτε σοὶ μέιον ὃν δύναμις φένεν, γέ-
τε ἥδον Μήδοις ἐπίλαχθῆναι γέδειν· τὸν γάρ
βαλόμενον δὴ πειθεῖσθαι ἥτησά σε δύναμις.
Οὐκέτι τάττε τυχών παρὰ σὺ, γέδειν
ἥτινον εἰ μὴ τάττες πείσαμι. Ελθών οὖν
ἐπειθον αὐτὸς, καὶ γέτες ἐπεισα τάττες λαβὼν
ἐπορευόμην, σὺ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ ταῦ-
το γε αὐτίας ἄξιον νομίζεις, οὐδὲν ὅτι ἀν-
δίδωσις, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σὺ ἀνά-
τιάν ἐστιν. Οὐκέτι ἔξωρμήσαμεν οὕτως.
Ἐπεὶ δὲ ἔξηλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον
ἢ φανερόν ἐστιν; ὢ τὸ σρατόπεδον ἡλώκει
τῶν πολεμίων; ὢ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ
σὲ ἐλθόντων; Αλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων
ἔχθρῶν ὢ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐσέρηπται,

inceps dico, an injurius fuerim quod, cum tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati operam dare videres ab hac revocatos cogere tunc ad profectio-
nem cum periculo conjunctam; an, in-
quam, videar molestum aliquid tibi fe-
cisse, quod irasci tibi noluerim, sed post
haec rursus abs te id petiverim, quo
sciebam nihil a te mihi dari posse levius,
nihil Medis imperari facilius: rogabam
enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent.
Atque hoc cum abs te impetrasssem, per-
feci nihil, extra quam his *ut me seque-
rentur* persuadendo. Itaque eos accessi,
persuasi, iisque quibus persuaferam ad-
sumtis abii, tuo permisso. Quod si hoc
merito culpandum existimas, ne quidem
culpam vacat, ut videtur, aliquid abs te
accipere, quod dederis. Sic igitur pro-
fecti sumus. At postquam discessimus,
quid gestum a nobis est, quod *omnibus*
notum non sit? annon hostium castra
capta sunt? annon plures eorum inter-
fecti sunt, qui contra te venerant? Quin
et ex vivis hostibus annon multi spoliati

156 CYRI INSTIT. V.

sunt armis, equis multi. Fortunas verò eorum qui antehac ferebant et agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere et secum adferre parim tibi, partim sibi qui tuo tamen imperio subjecti sunt. Quod verò omnium maximum est et praeclarissimum, vides ditionem tuam ampliorem fieri, hostium imminui: *vides* hostium castella teneri, ac tua, quae avulsa Syri anteà suam in potestatem redegerant, nunc è contrario tibi cessisse: an horum aliquid perniciosum tibi, an aliquid bonum sit, cognoscere *me* velle, equidem haud scio quomodo dixerim; quo minus tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quae tua de his sententia sit. Et haec quidem cùm dixisset Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò haec ad ista respondit,

Nescio, Cyre, quā dici possit, ea quae tu fecisti, mala esse: verūm scire te volo, inquit, haec bona ejusmodi esse, ut quanto plurium speciem habent, tanto

πολλοὶ δὲ ἕππων; Χρύματα γεμὴν τὰ
τῶν φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότε-
ρον νῦν ὅρᾶς τὸς σὺς φίλκς καὶ ἔχοντας καὶ
ἀγοντας, τὰ μὲν σοὶ, τὰ δὲ αὐτοῖς ὑπὸ^{τὴν}
σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον
καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανο-
μένην ὅρᾶς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειου-
μένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρύγια
ἔχόμενα, τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν
Σύρων ἐπικράτειαν συγκατασπασθέντα,
νῦν τάγαντια σοι προσκεχωρηκότα· τύ-
των δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι ἀγαθὸν, μα-
θεῖν μὲν ἔγωγε βύλεαθαι ψκοῖδι ὅπως ἂν
εἴποιμι ἀκῆσαι μέντοι, ἔφη, δόδεν κωλύει.
Αλλὰ λέγε ὁ, τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν.
Οὐ μὲν δὴ Κῦρος ψτως εἰπὼν ἐπαύσατο
ὁ δὲ Κυαξάρης ἐλεῖε πρὸς ταῦτα τάδε,

Αλλ' ὦ Κῦρε, ως μὲν ταῦτα ἄσυ
πεποίκας κακά ἔσιν, ψκοῖδα ὅπως χρὴ
λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦ-
τα τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἔσιν οἶα δσῷ πλείω

φαίνεται, τοσάτω μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει.
 Τήν τε γάρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἀν τὴν σῆκ
 ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζῳ ποιεῖν,
 μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σῷ δρᾶν θέτως
 αὐξανομένην· σοὶ μὲν γάρ ταῦτα ποιῶντι
 καλά, ἐμοὶ δέ γε ἐσὶ πη ταῦτα ἀτιμίαν
 φέροντα. Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ
 ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ
 σῷ λαμβάνειν, ὃν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τύ-
 τοις γάρ πλούτιζόμενος ὑπὸ σῷ κὐ μάλα
 αὐδάνομαι οἵ πενέσερος γίγνομαι. Καὶ
 τές γε ἐμὸς ὑπηκόος ἴδων μικρά γε ἀδικη-
 μένος ὑπὸ σῷ, ἥτιον ἀν δοκῶ λυπεῖσθαι,
 ἢ νῦν ὅρῶν ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθα-
 σιν ὑπὸ σῷ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δο-
 κῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ
 ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας πάντα, κα-
 ταθέασαι οἴα σοι φαίνεται. Τί γάρ ἀν,
 ἔφη, εἴτις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς
 ἔνεκα σαυτῷ τε κὐ τῶν σῶν, ταύτας θερα-
 πεύων ἐαυτῷ γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποτ-

magis mihi sunt oneri. Nam malim e-
quidem ditionem tuam, inquit, copiis
meis ampliorem facere, quam videre tali
modo abs te augeri meam: quippe tibi
haec gerenti honesta sunt, mihi quodam-
modo ignominiam inurunt. Etiam opes,
ait, tibi me donare malim, quam abs te
accipere, quae tu nunc mihi das: nam i-
is abs te locupletari me planè sentio,
quibus *ipse* pauperior fio. Atque eos fa-
nè, meo qui sunt imperio subiecti, si mo-
dicâ quâdam abs te adfectos injuriâ vide-
rem, minùs, mēa sententiâ, dolerem,
quam nunc, ubi magnis à te beneficiis
adfecti sunt. Quòd si tibi, inquit, haec
absque judicio iniqueque cogitare vide-
ar, non ea in me, sed in te conversa om-
nia, qualia tibi videantur, considera.
Quid enim, ait, si quis canes, quos tu a-
leres custodiae tuae tuorumque causâ,
tales commodè curando reddat, *ut ipsum*
magis quam te nobrint; an te hoc cura-

tionis genere delectatus sit? Quod si exiguum hoc tibi videtur, illud etiam considera; si quis tuos à *familiâ* ministros, quos tu tum praesidii tum obsequiū *tibi* praestandi causā *tecum* habes, ejusmodi efficiat, ut illius esse malint quam tui; an pro hoc beneficio gratiam ei sis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectuntur homines, et curae in primis ut sibi proprium habent) si quis uxorem tuam sic obsequiis demereretur, ut eam *tandem* sui magis, quam tui, amantem efficeret; num hoc te beneficio delectaret? Longè secùs, meā quidem, ait, sententiā, res fē habere videretur: imò sat scio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod simillimum est ei, mihi quod accedit, dicam, si quis Persas eos, quos tu ad nos duxisti, sic demereretur, ut ipsum libentiū quam te sequerentur, an eum in amicorum numero haberet? Evidem arbitror, *talem* non *duceres*, sed infestiorēm, quam si multos eorum occideret.

επειν, ἀρ' ἀν εὐφράνοι σε τύτῳ τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τῦτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, κάκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τὸς σὲ θεραπεύοντας, ὃς σὺ καὶ φρερᾶς καὶ θεραπείας ἔνεκα κέκτησαι, τύτους οὗτω διαθείη ὡς' ἔκεινος μᾶλλον ἢ σὺ βούλεοδαι εἶναι, ἀρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὔεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τι δέ; (Ὄ μάλιστα ἀνθρωποι ἀσπάζονται τε καὶ θεραπεύουσιν οἰκειότατα) εἴ τις γυναικα τὴν σὴν ὥτῳ θεραπεύσετεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον παήσειν ἐαυτὸν ἢ σὲ, ἀρ' ἀν σε τῇ εὔεργεσίᾳ ταύτη εὐφράνοι; Πολλῷ γ' ἀν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι ἀλλ' εὖ οἶδι ὅτι πάντων ἀν μάλιστα ἀδίκοιη σε τοῦτο ποιήσας.
“Ινα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερὲς, εἴ τις ὃς σὺ ἡγαγεις Πέρσας ὥτῳ θεραπεύσετεν ὡς' αὐτῷ ἡδίον ἔπεοδαι ἢ σοὶ, ἀρ' ἀν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, οὐ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἀν ἢ εἰ πολλῷς αὐτῶν κατακάνοι. Τι δέ; εἴ τις

τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σὺ εἰπόντος,
 Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὅπόσα ἔθέλεις, εἰ τῦ-
 το ἀκόσας οἴχαιτο λαβὼν πάντα ὅπόσα
 δύνατο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σᾶς γε πλου-
 τοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι·
 ἀρ' ἂν δύναμο τὸν τοῦτον ἀμεμπίον φίλον
 νομίζειν; Νῦν μέντοι ἔγω, Κῦρε, εἰ μὴ
 ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σῆς δοκῶ πε-
 πονθέναι. Σὺ γάρ ἀληθῆ λέγεις εἰπόν-
 τος ἐμῷ τοὺς ἔθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ὡ-
 χου πᾶσαν μῆ τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρη-
 μον κατέλιπες· καὶ νῦν ἂν ἔλαβες τῇ ἐμῇ
 δυνάμει, ἄγεις δή μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώ-
 ραν αὔξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἔγω δὲ
 δοκῶ, οὐδὲν συναίτιος ὡν τῶν ἄγαθῶν,
 παρέχειν ἐμαυτὸν ὥσπερ γυρὴ εὖ πο-
 εῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ
 τοῖςδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις σὺ μὲν γάρ
 ἀνὴρ φαίνῃ, ἔγω δὲ οὐκ ἄξιος ἀρχῆς·
 Ταῦτα δὲ σοι δοκεῖ εὑεργετήματα εἶναι,
 ὡς Κῦρε; Εὖ οἰδ' ὅτι, εἴτε ἐμῷ ἐκήδε,

Quid? si amicus quispiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, posteaquam id audisset, omnia, quae posset acciperet et discederet, tuisque adeò rebus ditatus esset is, cùm tu nè modicum quidem earum fructum perciperes; an posses expertem culpae amicum hunc existimare? Nunc verò abs te, Cyre, si non haec, tamen his similia perpeffum me arbitror. Nam vera narras; cùm ego dixisse, licere tibi sequi volentes tecum ducere, copiis meis omnibus acceptis discessisti, meque solum reliquisti: jam autem quae mei exercitūs operā cepisti, adfers sanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni tecum auctor, instar foeminae me offerre videor et exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo subiectis accipiam: tu viri speciem habes, ego indignus videor imperio. Haecce tibi, Cyre, vi-

dentur esse beneficia? Certò scias, ulla
mei si te cura tangeret, in primis tibi ca-
vendum, ut nullâ re minùs me spoliares,
quàm auctoritate ac dignitate. Nam quid
ex eo mihi accedit, si regio *mea* dilate-
tur, ipse *per ignominiam* contemptui sim?
nec enim *idcirco* Medorum ego potitus
sum imperio, quòd *unus* praestantior u-
niversis essem; sed potius quia ducerent
ipsi nos in omnibus se meliores esse.

Et Cyrus, eo adhuc loquente sermo-
nem suscipiens, Per deos *immortales*, in-
quit, avuncule, si quid ego tibi antehac
feci, gratum quod esset, etiam tu haec
mihi gratificare, quae à te petam: finem
scilicet de me querendi hoc tempore fa-
cito: ubi verò periculum nostrum fece-
ris, quo pacto erga te simus affecti, si
quidem tibi constiterit, ea quae sunt à
me gesta, tui boni causâ facta esse, me
amplectentem te vicissim amplectere, be-
neque de te promeritum existimat: sin
aliter, tum demùm de me queritor. For-
tassis, ait Cyaxares, rectè dicis: atque e-
quidem hoc faciam. Quid igitur? ait

δενὸς ἀν ὅτω με ἀποσερεῖν ἐφυλάττου ὡς
ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γάρ ἐμοὶ πλέον
τὸ τὴν γῆν πλατύνεαθαι, αὐτὸν δὲ ἀτι-
μάζεαθαι; ὃ γάρ τοι ἔγω Μήδων ἥρχον
διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλ-
λὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτὸς τότους ἀξιῶν
ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἕτι λέγοντος αὐτῷ ὑ-
πολαβῶν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἘΦΗ, ω
θεῖε, εἴτι καγώ σοι πρότερον ἔχαρισά-
μην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὡν ἀν σὸ δεη-
θῶ· παῦσαι, ἘΦΗ, τὸ νῦν εἶναι μεμφό-
μενός μοι ἐπειδὰν δὲ πεῖραν ἡμῶν λάζης
ὅπως ἔχομεν πρόσ σε, ἦν μέν σοι φαίνησαι
τὰ ὑπ' ἐμῷ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ
τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζομένης τε ἐμῷ
σὲ ἀντασπάζεις με, εὐεργέτην τε νόμιζε
εἶναι· ἦν δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφε.
Αλλ' ἵσως τοι, ἘΦΗ ὁ Κυαζάρης, καλῶς
λέγοντος καγώ ποιήσω τῶν ταῦτα. Τί γν;
ἘΦΗ ὁ Κῦρος, οὐ καὶ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βγ-

λει, ἔφη. Καὶ όχι ἀποσρέψεις με ὥσπερ
ἄρτι; Οὐκ ἀποσρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὃς
ἔφιλησεν αὐτόν. ‘Ως δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι
καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι πολλοί, (πᾶσι γὰρ
ἔμελλεν ὅ, τι ἐκ τάτων ἔσαιτο) εὐθὺς ἤ-
ῳδησάν τε καὶ ἔφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυ-
αξάρης δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἀναβάντες ἐπὶ τὰς
ἴππους ἤγεντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαξάρει
οἱ Μῆδοι εἴποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς
ὅτις ἐπένευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρ-
σαι, ἐπὶ δὲ τάτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκουτο ἐπὶ τὸ σρατόπε-
δον, καὶ κατέσησαν τὸν Κυαξάρην εἰς τὴν
κατεσκευασμένην σκηνὴν, οἵσι μὲν ἐπετέ-
ταχτο, παρεσκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ
Κυαξάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνον οχο-
λὴν πρὸ δείπνου ἤγεν ὁ Κυαξάρης, ἦσαν
πρὸς αὐτὸν, οἱ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν,
οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς πεκέλευσο ὑπὸ Κύρου,
δῶρα ἄγοντες, ὁ μέν τις, οἰνοχόον καλόν·
ὁ δὲ, ὁ φοιοὶον ἄγαθόν· ὁ δὲ, ἀρτοποιόν·

Cyrus, an etiam te osculabor? Si voles, inquit. Neque me aversaberis, ut modo? Non aversabor, ait. Itaque *Cyrus* eum est osculatus. *Quod* cùm Medi, Persae, caeteri viderent, (erant enim omnes solliciti quid de his futurum esset) statim affecti laetitiâ et exhilarati sunt. Cyaxares autem et *Cyrus* consensis equis præcibant, Cyaxaremque Medi sequebantur, (sic enim nutu *Cyrus* eis significarat) Persae *Cyrum*, post deinde alii sequabantur.

Ubi verò ad castra pervenissent, Cyaxaremque in tabernaculum paratum collocassent, ii quibus hoc datum erat negotii, necessaria ei parabant: et Medi, quamdiu ante coenam otiosus erat Cyaxares, adibant eum, nonnulli etiam sponte suâ, plerique ex mandato *Cyri*, dona ferentes; alius, bellum pocillatorem; a-

lius, bonum coquum; alius, pistorem; ali-
lius, musicae artificem; alius, pocula; ve-
stem alius elegantem: maximâ *quidem ex*
parte quilibet unum quiddam eorum, quae
ceperat, ei donabat: adeò ut Cyaxares,
mutatâ sententiâ *tandem* agnosceret, ne-
que Cyrus eorum abs se animos avertis-
se, neque ipsum minùs quam ante Me-
dos observare.

Cùm autem coenae tempus adpetiisset,
Cyrus arcessivit Cyaxares ac rogavit;
ut, quando jam eum ex longo temporis
intervallo videret, secum coenaret. *Cui*
Cyrus, Nè me jufferis, inquit, Cyaxares.
Annon vides, hos omnes qui adsunt, à
nobis impulsos adesse? Quamobrem non
rectè fecero, si hos negligens, voluptati
meae indulgere videar: quippe ubi se
negligi putant milites, *tum* fortis qui
sunt, multò minùs alacres evadunt, im-
probi multò petulantiores. Verùm tu,
qui praesertim, ait, longo itinere confec-
to advenisti, coenato jam: et si qui te co-

ο δὲ, μυστργόν· ο δὲ, ἐκπώματα· ο δὲ,
καθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ως ἐπιτοπολὺ
ἴν γέ τι ὃν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε
τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν ως ὅτε Κῦ-
ρος ἀφίσῃ αὐτὸς ἀπ' αὐτῷ, οὔτε οἱ Μῆ-
τραι ἡτίον τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νῦν ἢ καὶ
όδεν.

Επειδὴ δὲ δείπνυ ὥρα ἦν, καλέσας δὲ
καξάρης ἡξίου τὸν Κύρον, διὰ χρόνου
τα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. 'Ο δὲ Κύρος
αἶδε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὡς Κυαξάρη.
Ἐπειδὴ δέ τοι οἱ παρόντες ὑφ
τοῦ πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; οὐχούν
τοι ἀλλὰς ἀν πράττοιμι, εἰ τέτων ἀμελῶν
τοι ἔμπην ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην ἀμε-
λῶν; Θα δὲ δοκεῖντες οἱ σρατιῶται, οἱ μὲν
πολιθοί, πολὺ ἀν ἀθυμότεροι γίγνοντο,
δὲ πονηροί, πολὺ υβριστέροι. Αλλὰ
μὲν, ἐφη, ἀλλως τε καὶ ὅδὸν μαχράν
των, δείπνει ἥδη καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν,
μάτασπάζου καὶ εὐώχει αὐτὸς, ἵνα σε καὶ

θαρρήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπίων, ἐφ' ἄπερ ἔλεγον τρέφομαι· αὔριον δ', ἔφη, πρωΐ δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βυλευσώμεθα σύν σοι τῇ χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τούτου. Σὺ δὲ ἡμῖν ἔμβαλε παρῶν περὶ τύττυ, πότερον ἔτι δοκεῖ σρατεύεσθαι, ἢ καρὸς ἥδη διαλύειν τὴν σρατιάν. Εκ τύττυ ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τὸν ἰκανωτέρυς τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴτι δέοι, ἔλεξε τοιάδε·

“ Ανδρες φίλοι, ἂ μὲν δὴ πρῶτα εὖ-
“ ξάμεθα, σὺν θεῷς πάρεστιν ἡμῖν. “Οποι
“ γὰρ ἀν παρευώμεθα, κρατῶμεν τῆς χώ-
“ ρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τὸν πολεμίους ὁρῶ-
“ μεν μειουμένους, ἥμᾶς δὲ αὐτὸς πλεί-
“ ονάς τε καὶ ἴχυροτέρυς γιγνομένυς. Εἰ
“ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσεταιν οἱ νῦν προσγενά-
“ μενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολ-
“ λῶ ἀν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἴ-
“ τι βιάσασθαι καρὸς, καὶ εἴτι πεῖσαι

Iunt, eos vicissim complectere epulisque accipito, ut per eos bono sis animo: ego verò ad ea me convertam, quae dixi: cras autem manè, inquit, hīc ad portam tuam omnes, rebus qui sunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum sit. Tu verò præsens de hoc ad nos referto, videaturne amplius bellum esse gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post haec Cyaxares coenabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè et ad intelligendum, et ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

“ Quae primùm optavimus, amici, ea
 “ deorum benignitate nobis adfunt. Quo
 “ enim cunque tandem pergimus, hosti-
 “ um agro potimur; et verò etiam hostes
 “ imminui videmus, cùm nos et numero
 “ et robore augeamur. Quòd si manere
 “ nobiscum velint socii, qui ad nos jam
 “ accesserunt, multò etiam magis *ea omnia quae aggrediemur* perficere pote-
 “ rimus, sive quid vi peragendi sit op-

172 CYRI INSTIT. V.

“ portunitas, sive quid persuadendo sit
“ obtainendum. Quapropter non magis
“ mei quam vestri muneric fuerit moli-
“ ri, ut maximaee sociorum parti nobis-
“ cum manere placeat. Quemadmodum
“ verò, cum pugnandum est, is qui plu-
“ rimos capit, fortissimus existimatur;
“ ita qui plurimos nostram in sententiam
“ adducit, cum consilium ineundum est,
“ is jure tam dicendi quam agendi peritis-
“ simus habeatur. Neque tamen in hoc
“ vos exercueritis, ut orationem nobis o-
“ stentetis, quam usuri ad quemque fitis;
“ sed ita eos parate, ut se persuasos à quo-
“ libet vestrum factis declarent.” Ac vo-
“ bis quidem haec, inquit, curae sint: ego
“ pro meā virili curare conabor, ut milites
à commeatu instructi, de expeditione de-
liberent.

“ δέοι. “Οπως ὅν τὸ μένειν ὡς πλείσοις
 “ συνδοκῇ τῶν συμμάχων, ύδεν μᾶλλον
 “ τῦτο ἐμὸν ἔργον ἦ καὶ ὑμέτερον μηχα-
 “ νᾶδαι. Αλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχε-
 “ θαι δέη, ὁ πλείστης χειρωσάμενος ἀλ-
 “ κιμώτατος δοξάζεται εἶναι, ὅτω καὶ
 “ ὅταν που δέη βαλῆς, ὁ πλείσους ὄμο-
 “ γνώμονας ἡμῖν ποιόσας, ὅτος δικαίως
 “ ἀν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώταλος
 “ κρίνοιτο ἀν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λό-
 “ γον ἡμῖν ἐπιδεξόμενοι οἵον ἀν εἴποιτε
 “ πρὸς ἔκαστον αὐτῶν, τῦτο μελετᾶτε,
 “ ἀλλ’ ὡς τύς πεπεισμένυς ύφ' ἔκαστου,
 “ δῆλυς ἐσομένυς οἵς ἀν πράτιωσιν, ὅτω
 “ παρασκευάζεαθε.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἐφη,
 τύτων ἐπιμελεῖαθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἀν
 ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἀν ἐγὼ δύνω-
 μαι, οἱ σρατιῶται, περὶ τῦ σρατεύεαθαι
 βουλεύωνται, τύτου πειράσομαι ἐπιμε-
 λεῖαθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΤΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ζ'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω
διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύον-
το· τῇ δὲ ὑδεραίᾳ πρωΐ ἦκον ἐπὶ τὰς
Κυαξάρης θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Εν
ῷ δὲ ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκάων ὅτι
πολὺς ὄχλος ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τύ-
τῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν
Καδυσίους, δεομένους αὐτῷ μένειν, οἱ δὲ,
Τρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, ὁ δέ τις,
Σάκας· Τσάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνύ-
χον προσῆγε, δεόμενον τῷ Κύρῳ μένειν.
Ειθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδά-
τας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυ-
θείη ή σφατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω
Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἰ ὅπο Τσάσπης
τῷδε πεπεισμένος τῶτα γιγνώσκειν ἂ

X E N O P H O N T I S

D E

C Y R I

I N S T I T U T I O N E

L I B E R S E X T U S.

CUM hoc modo diem hunc exegissent; coenassentque, quieti se dederunt: postridiè autem manè ad Cyaxaris portam socii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam aedesse, interea ad Cyrus amici adducebant, alii quidem Cadusios, rogantes uti maneret; alii, Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hystaspes, orantem Cyrus, uti maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jam dudum interisse nōset prae metu nè exercitus dimitteretur, cum risu ait, Manifestum est, Gadata, te ab hoc Hystaspe persuasum

TOM. III. M

lius, bonum coquum; alias, pistorem; aliis, musicae artificem; alias, pocula; vestem alias elegantem: maximâ *quidem* ex parte quilibet unum quiddam eorum, quae ceperat, ei donabat: adeò ut Cyaxares, mutatâ sententiâ *tandem* agnosceret, neque Cyrum eorum abs se animos avertisse, neque ipsum minùs quam ante Medos observare.

Cùm autem coenae tempus adpetiisset, Cyrum arcessivit Cyaxares ac rogavit; ut, quando jam eum ex longo temporis intervallo videret, secum coenaret. *Cui* Cyrus, Nè me jussiris, inquit, Cyaxares. Annon vides, hos omnes qui adsunt, à nobis impulsos adesse? Quamobrem non rectè fecero, si hos negligens, voluptati meae indulgere videar: quippe ubi se negligi putant milites, *tum* fortes qui sunt, multò minùs alacres evadunt, improbi multò petulantiores. Verùm tu, qui praesertim, ait, longo itinere confecto advenisti, coenato jam: et si qui te co-

· ὁ δὲ, μυστργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ,
 πολῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ως ἐπιτοπολὺ^{τεν}
 γέ τι ὥν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ωστε
 τὸν Κυαξάρην μεταγνώσκειν ως ότε Κῦ-
 ρος ἀφίσῃ αὐτὸς ἀπ' αὐτῷ, οὔτε οἱ Μῆ-
 ναι ἡττῶν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν ιθνὸν ἢ καὶ
 πρόσθεν.

Ἐπειδὴ δὲ δείπνυ ώρα ἦν, καλέσας ὁ
 Κυαξάρης ἡζίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου
 ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος
 εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὡς Κυαξάρη.
 Η δὲ όρας ὅτι ὅτοι οἱ παρόντες ὑφ
 ήμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; οὕκουν
 καλῶς ἂν πράτιοιμι, εἰ τότων ἀμελῶν
 τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην· ἀμε-
 λεῖσθαι δὲ δοκεῖντες οἱ σρατιῶται, οἱ μὲν
 ἄγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι γίγνοντο,
 οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ υβριστέροι. Αλλὰ
 σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὅδὸν μακρὰν
 ἔχων, δείπνει ἥδη· καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν,
 ἀντασπάζου καὶ εὐώχει αὐτὸς, ἵνα σε καὶ

170 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ε'.

Θαρρήσωσιν· ἐγώ δὲ ἀπιών, ἐφ' ἄπερ ἐλεγον τρέψομαι· αἴριον δ', ἐφη, πρωΐ δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βυλευσώμεθα σὺν σοι τῇ χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τῆδε. Σὺ δὲ ἡμῖν ἐμβαλε παρὼν περὶ τύτου, πότερον ἔτι δοκεῖ σρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἥδη διαλύειν τὴν σρατιάν. Εκ τύτου ὁ μὲν Κυαζάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τὺς ἵκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴτι δέοι, ἐλεξε τοιάδε·

“ Ανδρες φίλοι, αἱ μὲν δὴ πρῶτα εὔξαμεθα, σὺν θεῷς πάρεσθι ἡμῖν. “Οποι γὰρ ἂν παρευώμεθα, κρατῶμεν τῆς χώρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τὺς πολεμίους δρῶμεν μειουμένους, ἥμᾶς δὲ αὐτὺς πλείτεροι τε καὶ ἴχυροτέρους γιγνομένους. Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν οἱ νῦν προσγενάμενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολλῷ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἴτι τι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴτι πεῖσαι

Iunt, eos vicissim complectere epulisque accipito, ut per eos bono sis animo: ego verò ad ea me convertam, quae dixi: cras autem manè, inquit, hic ad portam tuam omnes, rebus qui sunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum sit. Tu verò praefens de hoc ad nos referto, videaturne amplius bellum esse gerendum, an opportunum sit jam exercitum dimittere. Post haec Cyaxares coenabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè et ad intelligendum, et ad navandum operam, si quid usus postularet, idonei erant, hujusmodi orationem habuit:

“ Quae primùm optavimus, amici, ea
 “ deorum benignitate nobis adsunt. Quo
 “ enim cunque *tandem* pergimus, *hosti-*
 “ *um* agro potimur; et verò etiam hostes
 “ imminui videmus, cùm nos et numero
 “ et robore augeamur. Quòd si manere
 “ nobiscum velint socii, qui ad nos jam
 “ accesserunt, multò etiam magis *ea om-*
 “ *nia* quae aggrediemur perficere pote-
 “ rimus, sive quid vi peragendi sit op-

172 CYRI INSTIT. V.

“ portunitas, sive quid persuadendo sit
“ obtinendum. Quapropter non magis
“ mei quam vestri muneric fuerit moli-
“ ri, ut maximaes sociorum parti nobis-
“ cum manere placeat. Quemadmodum
“ verò, cum pugnandum est, is qui plu-
“ rimos capit, fortissimus existimatur;
“ ita qui plurimos nostram in sententiam
“ adducit, cum consilium incundum est,
“ is jure tam dicendi quam agendi peritis-
“ simus habeatur. Neque tamen in hoc
“ vos exercueritis, ut orationem nobis o-
“ stentetis, quam usuri ad quemque fitis;
“ sed ita eos parate, ut se persuasos à quo-
“ libet vestrum factis declarent.” Ac vo-
“ bis quidem haec, inquit, curae sint: ego
“ pro meā virili curare conabor, ut milites
“ à commeatu instructi, de expeditione de-
liberent.

“ δέοι. “Οπως ὅν τὸ μένειν ὡς πλείσοις
 “ συνδοκῇ τῶν συμμάχων, όδεν μᾶλλον
 “ τῦτο ἐμὸν ἔργον ἦ καὶ ὑμέτερον μηχα-
 “ νᾶθαι. Αλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχε-
 “ οῖαι δέη, ὁ πλείστης χειρωσάμενος ἀλ-
 “ χιμώτατος δοξάζεται εἶναι, ὅτῳ καὶ
 “ ὅταν που δέη βγλῆς, ὁ πλείσους ὄμο-
 “ γνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ὅτος δίκαιως
 “ ἀν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώταλος
 “ κρίνοιτο ἀν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λό-
 “ γον ἡμῖν ἐπιδεξόμενοι οἵον ἀν εἴποιτε
 “ πρὸς ἔκαστον αὐτῶν, τῦτο μελετᾶτε,
 “ ἀλλ’ ὡς τὰς πεπεισμένυς υφ' ἔκαστου,
 “ δῆλυς ἐσομένυς οἵς ἀν πράτιωσιν, ὅτῳ
 “ παρασκευάζεσθε.” Καὶ υμεῖς μὲν, ἔφη,
 τύτων ἐπιμελεῖσθε ἐγὼ δὲ, ὅπως ἀν
 ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἀν ἐγὼ δύνω-
 μαι, οἱ σρατιῶται, περὶ τῷ σρατεύεσθαι
 βουλεύωνται, τύτου πειράσομαι ἐπιμε-
 λεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΤΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ζ'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω
διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύον-
το· τῇ δὲ υἱεραίᾳ πρωΐ ἦκον ἐπὶ τὰς
Κυαξάρης θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Εν
ῷ γνώσθη ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκόντων ὅτι
πολὺς ὄχλος ἐπὶ τὰς θύρας εἴη, ἐν τύ-
τῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν
Καδυσίους, δεομένους αὐτῷ μένειν, οἱ δὲ,
Τρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, ὁ δέ τις,
Σάκας· Τσάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνύ-
χον προσῆγε, δεόμενον τῷ Κύρῳ μένειν.
Ενθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδά-
τας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυ-
θείη ἡ σρατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω
Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἰ ὑπὸ Τσάσπης
τῷδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν ἂ

X E N O P H O N T I S
D E
C Y R I
I N S T I T U T I O N E
L I B E R S E X T U S.

CUM hoc modo diem hunc exegissent,
coenassentque, quieti se dederunt: po-
stridiè autem manè ad Cyaxaris portam
focii omnes conveniunt. Itaque dum Cy-
axares ornaretur, qui audiret magnam
multitudinem ad portam adesse, intereà
ad Cyrus amici adducebant, alii quidem
Cadusios, rogantes uti maneret; alii,
Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas;
Gadatam eunuchum adducebat Hysta-
spes, orantem Cyrus, uti maneret. Ibi
Cyrus, qui Gadatam jam dudum interi-
isse nōisset prae metu nē exercitus dimit-
teretur, cum risu ait, Manifestum est,
Gadata, te ab hoc Hystaspe persuasum

TOM. III. M

178 CYRI INSTIT. VI.

ea sentire quae dicis. Et Gadatas, sublatis ad coelum manibus, jurejurando negavit ab Hydaspe *ibi* persuasa haec esse, quae sentiret: Sed scio futurum, inquit, ut vos si discedatis, meae res prorsus perierint: propterea, inquit, ad hunc egomet adivi, ut interrogarem num sciret quae tua de copiis dimittendis esset sententia. Et Cyrus inquit, Ergo injustè in Hydaspem, uti *quidem* adparet, culpam ego confero. Profectò, Cyre, ait Hydaspes, injustè: nam ego sanè Gadatae etiam contradicebam, fieri non posse, ut maneras, quòd arcessi te à patre dicerem. Tum Cyrus, Quid ais? inquit: et tu hoc efferre ausus es, sive ego vellem, sive non? Ego verò, inquit: nam te nimis quam cupere video, conspicuum in Persiâ circumire, ac patri demonstrare, quo pacto singula peregeris. At tu, subjecit Cyrus, non es domum ~~redeundi~~

λέγεις. Καὶ ὁ Γαδάτας, ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν ψρανὸν, ἀπώμοσεν ἡ μῆν
μὴ ὑπὸ τῷ Υἱόσπικας τῶντα πεπεῖθαι
ἄγιγνώσκοι. Αλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι ἦν ὑ-
μεῖς ἀπέλθητε, ἐρρει τὰ ἐμά παντελῶς-
διὰ τῶντα, ἔφη, καὶ τάτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσ-
ῆλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔ-
χεις περὶ τῆς διαλύσεως τῷ σρατεύμα-
τος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αδίκως γάρ
ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Υἱόσπικας αὐτιῶμαι. Καὶ
ὁ Υἱόσπικας εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, οὐ
Κῦρε, ἀδίκως μὲν δή ἐπειδὴ ἐγωγε καὶ ἀν-
τέλεγον Γαδάτα, ὡς ψάχοιον τέ σοι μέ-
νειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμ-
ποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη
καὶ τῦτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ'
ἐγὼ ἐβολόμην, εἴτε μή; Μὰ Δί, ἔφη
θρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις
περίβλεπτον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπι-
δεῖξαθαι ἡ ἔκαστα διεπράξω. Οὐ δὲ Κῦ-
ρος ἔφη, Σὺ δὲ ψάκτη ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελ-

θεῖν; Μὰ Δῖ, ἔφη ὁ Τισάσπης, οὐδὲ
ἄπειρι γε, ἀλλὰ μένων σραίηγήσω ἐς τ'
ἄν ποιήσω Γαδάταν τύτονὶ δεσπότην τῷ
Ασυρίᾳ.

Οἱ μὲν δὴ τοιχῆται ἐπαζούν σπουδῇ πρὸς
ἀλλήλας ἐν δὲ τύτῳ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς
κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνος Μηδι-
κῆς ἐκαθέζετο. Ως δὲ πάντες συνῆλθον
ὅς ἔδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κυαξάρης εἶ-
πεν ὥδε, Ανδρες σύμμαχοι, ἵσως ἐπειδὴ
παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερος εἴμι
Κύρος, εἰκός με ἄρχειν λόγγον. Νῦν δὲν μοι
δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τύτῳ διαλέ-
γεσθαι πρῶτον, πότερον σρατεύεσθαι
καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἥδη τὴν
σρατιάν· λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐ-
τῷ τύτῳ ἡ γινώσκει. Εκ τύτου πρῶτος
μὲν εἶπεν ὁ Τρκάνιος, Ανδρες σύμμαχοι,
ὦκ οἶδα μὲν ἐγωγε εἴτι δεῖ λόγων, ὃπου
αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτισον.
Πάντες γὰρ ἐπιτάχθησαν ὅτι ὅμοι μένοντες

cupidus? Non profectò, inquit Hystaspes, nec discedam sanè; sed *hic* manens imperatorio fungar munere, donec Gadam hunc Assyrii dominum fecero.

Hujusmodi quaedam illi dum seriod inter se jocarentur, intreà Cyaxares augustè ornatus prodiit, inque Medico folio consedit. Cumque *jam* convenissent omnes quos oportebat, et silentium factum esset, Cyaxares in hunc modum locutus est, *Quia* praefens, socii, et Cyro major natu sum, par fortassis est me priore loco verba facere. Evidem arbitror, ait, nunc tempus esse, ut de eo primùm differamus, utrum adhuc commodum esse videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipso dicat aliquis sententiam suam. Tum primus Hyrcanius dixit, Evidem nescio, socii, num verbis sit opus, ubi res ipsae quod optimum est demonstrant. Omnes enim intelligimus, plus hostibus detrimenti

nos adferre, dum unà manemus, quām
ipsi accipiamus: quo verò tempore aliī
ab aliis fejuncti eramus, agebant illi no-
biscum, prout ipsis jucundissimum, nobis
fanè gravissimum erat. Post hunc Cadu-
sius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo,
ut domum hinc profecti separatim singu-
li vivamus, cùm nè militantibus quidem,
ut adparet, conduceat fejunctionem fieri?
Nimirum nos, cùm non magno temporis
spatio seorsùm à copiis universis milita-
remus, poenas dedimus, quemadmodùm
et ipsi nōstis. Post hunc Artabazus, qui
se cognatum Cyri aliquando dixerat, haec
protulit, Ego verò, ait, haētenūs, Cyaxa-
res, ab his qui ante me dixere dissentio-
ciunt nempe hi oportere nos hīc manen-
tes in expeditione versari; ego autem
dico me, domi cùm essem, in expeditio-
ne versatum esse. Nam saepè ad vim ar-
cendam adcurrebam, cùm res nostræ fer-
rentur et agerentur; atque etiam de ca-
stellis nostris, uti quibus insidiae strue-
rentur, saepe negotium mihi exhibitum
est, cùm et metuerem et in praesidio es-
sem; atque haec meo sumptu faciebam:

πλείω κακά ποιῶμεν τὺς πολεμίους ἢ πάρομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἡμεν αλλήλων, ἔκειναι ἡμῖν ἐχρῶντο ως ἔκείνοις ἦν ἥδισον, ἡμῖν γε μὴν ως χαλεπώτατον. Επὶ τύτῳ ὁ Καδύσιος εἶπεν, 'Ημεῖς δὲ τί ἀν λέγοιμεν, ἐφη, περὶ τῷ οἴκαδε ἀπελθόντες ἔκαστοι χωρὶς εἴναι, ὅπου γε ὃδε σρατευομένοις, ως ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρει; 'Ημεῖς γὰν ὃ πολὺν χρόνον δίχα τῷ ἡμετέρῳ πλήθυς σρατευσάμενοι, δίκην ἔδομεν, ως καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. Επὶ τύτῳ Αρτάβαζος, ὁ συγγενὴς εἴναι ποτὲ φίσας Κύρω, εἶπε τάδε, Εγὼ δὲ, ἐφη, ὡς Κυαξάρη, τοσῦτον διαφέρομαι τοῖς πρόσδει λέγυσιν· Ὅτοι μὲν γάρ φασιν ὅτι δεῖ μένοντας σρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε οἴκοι ἡμην, ἐσρατευόμην. Καὶ γάρ ἐσοήθυν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων Φρυγίων, ως ἐπιβλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, φοβύμενός τε καὶ φρυρῶν καὶ τῶντα.

"πρατίον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω
μὲν τὰ ἐκείνων φρέρια, καὶ γένους μα-
ἐκείνους, εὐωχχοῦμα δὲ τὰ ἐκείνων, πί-
νω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. 'Ως οὖν τὰ
μὲν οῖχοι σρατείαν οῦσαι, τὰ εἰ' ἑορ-
τὴν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἕφη, διαλύειν
τήνδε τὴν πανήγυριν. Επὶ τάτῳ ὁ Γω-
ρεύας εἶπεν, Εγὼ δέ, ὡς ἄνδρες σύμμα-
χοι, μέχρι μὲν τὸ δεῖπνον ἐπαινῶ τὴν Κύ-
ρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ φεύδεται ὃν ὑπέ-
χετο· εἴ δέ ἀπεισιν ἐκ τῆς χώρας, δῆλον
ὅτι ὁ μὲν Ασύριος ἀναπάίσεται, γέ-
νων ποινὰς ὥν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδι-
κεῖν καὶ ὃν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δέ ἐν τῷ μέ-
ρει πάλιν ἐκείνω δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φί-
λος ἐγενόμην.

Επὶ τάτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν, "Ω
ς ἄνδρες, γένος· ἐμὲ λανθάνει ὅτι εἰνὶ διαλύ-
ωμεν τὸ σράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
ἀδενέσερα γίγνοιτο ἀν, τὰ δὲ τῶν πο-
λεμίων πάλιν αὐξήσεται. "Οσοι μὲν

nunc castella eorum teneo, et ipsos non
metuo, et de iis quae hostium sunt tum
epulor tum bibo. Itaque tanquam si vita
domestica militia sit; haec vero militaria,
feriae, conventum hunc equidem, ait,
celebrem minimè dimitendum arbitror.
Post hunc Gobryas ait, Ego vero, socii,
haec tenus Cyri dextram laudo: nihil enim
eorum non praestitit, quae promisit; at
si ex hac regione discesserit, manifestum
est, Assyrium quietem habiturum, nec
poenas earum injuriarum quas vobis in-
ferre conatus est, nec illorum quae in
me patravit, luiturum: ego autem vicif-
sim ei poenas iterum dabo, quod vestrae
amicitiae me adjunxerim.

Post omnes hos Cyrus inquit, " Nec
" ego sum, viri, nescius futurum, ut si
" copias dimittamus, nostrae quidem im-
"becilliores reddantur, hostium vero res
" rursus incremento augeantur. Nam
" quibuscunque ipsorum arma sunt a-

186 CYRI INSTIT. VI.

“ demta, ii celeriter alia facturi sunt :
“ quicunque spoliati sunt equis, celeri-
“ ter alios *sibi* de integro comparabunt :
“ pro interfectis alii pubescent et *iis*
“ succendent: adeò ut minimè mirum vi-
“ deri *debeat*, si celeriter nobis rursùm
“ negotia faceſſere poterunt. Cur igi-
“ tur ego Cyaxari, ut de copiarum di-
“ missione ad vos referret, auctor fui ?
“ Nempe quia quod futurum est metuo.
“ Video enim adversarios nobis *eos* ad-
“ ventare, cum quibus nos, hoc si modo
“ in expeditione versamur, dimicare non
“ poterimus. Nam hyems usque adpe-
“ tit, ac tametsi teſta nos habeamus, non
“ tamen equis *ea*, non ministris, non mi-
“ litum vulgo *suppetunt*; sine quibus
“ bellum *hosti* facere non poterimus :
“ commeatus autem, iis in locis in quae
“ nos venimus, à nobis met abſumptus
“ eſt; quod non acceſſimus, nostri me-

“ γάρ αὐτῶν ὅπλα ἀφήρηνται, ταχὺ¹
 “ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵπποις ἀπε-
 “ σέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλως κτήσον-
 “ ται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἔτεροι
 “ καὶ ἐφηβήσονται καὶ ἐπιγενήσονται· ὥστε ύ-
 “ δὲ θαυμασὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν
 “ πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί
 “ δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει λόγον ἐκέλευσα
 “ ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς σρα-
 “ τιᾶς; Εὖ ἴτε, ἐφη, ὅτι φοβόμενος τὸ
 “ μέλλον. Ορῶ γάρ ἡμῖν ἀντιπάλως
 “ προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὥδε σρατευ-
 “ σόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι.
 “ Προσέρχεται μὲν γάρ δῆπου χειμὼν,
 “ σέγαι δ' εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσὶν, ἄλλα
 “ μὰ Δία ύποκράτεις, ύδε θεράπυσιν, ύ-
 “ δὲ τῷ δήμῳ τῶν σρατιωτῶν ὥν ἄγειν
 “ ἡμεῖς ύποκράτεις σρατεύεσθαι·
 “ τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν ἡμεῖς ἐλη-
 “ λύθαμεν, ὑφ' ἡμῶν ἀνάλωται· ὅποι δὲ
 “ οὐκ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ ἡμῶν φοβεῖσθαι,

“ ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν οἵς ἐρύματα· ὡς-
 “ τε αὐτὸς μὲν ἔχειν, ήμᾶς δὲ ταῦτα
 “ μὴ δύναθαι λαμβάνειν. Τίς γν γέτως
 “ ἀγαθὸς, ἢ τίς οὕτως ἰχυρὸς, ὃς λιμῷ
 “ καὶ ρίγει δύναται ἄν μαχόμενος σρατεύ-
 “ εθαι; Εἰ μὲν γν γέτω σρατευσόμεθα,
 “ ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἑκόντας ήμᾶς κα-
 “ ταλῦσαι τὴν σρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκον-
 “ τας ὑπ’ ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. Εἰ
 “ δὲ βουλόμεθα ἔτι σρατεύεθαι, τόδ’
 “ ἐγώ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, πεῖραθαι
 “ ὡς τάχιστα τῶν μὲν ἑκείνων ὥχυρῶν
 “ ήμᾶς ὡς πλεῖστα παραρρεῖν, ήμῖν δι’
 “ αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὥχυρὰ ποιεῖθαι·
 “ εὰν γάρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπι-
 “ τήδεια πλείονα ἔξουσιν ὅπότεροι ἄν
 “ πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτί-
 “ θεοθαι, πολιορκήσονται δὲ ὅπότεροι ἄν
 “ ἥσονται ὥσι. Νῦν δι’ οὐδὲν διαφέρομεν
 “ τῶν ἐν πελάγει πλεόντων καὶ γάρ ἐκεῖ-
 “ νοι πλέονται μὲν ἀεὶ, τὸ δὲ πεπλευσμέ-

“ tu in munitiones subvexerunt *hostes*:
“ adeò ut ii hunc habeant, nos capere
“ non possimus. Quis ergo tam fortis,
“ quisve tam robustus, ut adversùs fa-
“ mem et frigus pugnando bellum ge-
“ rere possit? Quapropter si hoc modo
“ militaturi sumus, aio nos ultrò dimit-
“ tere potiùs exercitum debere, quàm
“ invitòs à difficultate rerum profligari.
“ Sin hác in militiâ perseverare volumus,
“ sic nobis agendum esse censeo, ut quàm
“ celerrimè loca munita quàm plurima
“ hostibus adimere conemur, ac nobis-
“ met quàm plurima munire: nam si ità
“ fiat, commeatûs majorem habituri sunt
“ copiam, qui majorem rapere copiam et
“ recondere potuerint; et obsidebuntur,
“ qui fuerint *ex alterutris* inferiores.
“ Jam verò nihil inter nos et in mari na-
“ vigantes discriminis est: quippe navi-
“ gant illi quidem semper, sed nihilò
“ magis partem maris *jam* navigatam si-

190 CYRI INSTIT. VI.

“ bi propriam relinquunt, quām quae
“ ipsis enavigata non est. At si castella
“ nobis accesserint, ab hostibus ea regio-
“ nem alienabunt, nobisque omnia magis
“ erunt in tranquillo. Quod verò non-
“ nulli vestrūm fortasse metuerint, nè
“ procul à patro *solo* collocentur in pree-
“ sidiis, id minimè vobis formidandum
“ est. Nos enim qui sic *quoque* domo pe-
“ regrinantes absumus, loca nos hostibus
“ proxima custodituros vobis recipiemus:
“ vos Affyriæ loca vobis met finitima pos-
“ sidete et colite. Nam si nos ea, quae ab
“ ipsis prope absunt, tueri custodiendo
“ poterimus, altâ vos in pace, qui loca
“ possidetis procul ab ipsis *dissita*, viētu-
“ ri estis: neque enim, ut arbitror, ne-
“ glectis malis sibi proximis, insidiari vo-
“ bis procul remotis poterunt.”

Haec ubi dicta fuerunt, cùm alii om-
nes surgentes in ea operas suas *et studia*
promptis sc̄ animis collaturos aiebant,

“ νον ύδεν οίκειότερον τῷ ἀπλεύσῃ κατα-
 “ λείπεσιν. Ήν δὲ φρέρια ἡμῖν γένηται,
 “ ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίοις ἄλλο-
 “ τριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν δὲ ὑπ' εὐδίας
 “ μᾶλλον ἔσαι πάντα. Ὁ δὲ ἵσως ἂν
 “ τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόρρω
 “ τῆς ἐαυτῶν φρυρεῖν, μηδὲ τῷτο ὄχη-
 “ σητε. Ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἐπείπερ ὡς οἴ-
 “ κοθεν ἀποδημῶμεν, φρυρήσειν ὑμῖν ἀνα-
 “ δεχοίμεθα τὰ ἐγγύτατα χωρία τῶν
 “ πολεμίων ὑμεῖς δὲ τὰ πρόσορα ὑμῖν
 “ αὐτοῖς τῆς Ασυρίας, ἐκεῖνα κτᾶδε
 “ καὶ ἐργάζεσθε. Ήν γὰρ ἡμεῖς τὰ πλη-
 “ σιον αὐτῶν δυνάμεθα φρυρῶντες σώζε-
 “ θαι, ἐν πολλῇ σμεῖς εἰρήνη, οἱ τὰ
 “ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύσετε· οὐ
 “ γὰρ, οἵμαι, δυνήσονται τῶν ἐγγὺς ἐαυ-
 “ τῶν ὄντων κακῶν ἀμελῆντες τοῖς πρόσω
 “ ὑμῖν ἐπιβολεύειν.”

‘Ως δὲ ταῦτα ἐρρήθη, οἵ τε ἄλλοι
 πάντες ἀνισάμενοι συμπροθυμήσεοις

ταῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαξάρης. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἐκάτερος, ἣν ἐπιτρέψωσιν οἱ συμμάχοι, τείχιεῖσθαι ἔφασαν, ὡστε καῦτα φίλα τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. Οὐδὲν Κῦρος, ἐπεὶ ἐώρα πάντας προθύμους ὄντας πράσσειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα ὅσα φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἀν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαρεῖν τὰ τῶν πολεμίων τείχη, τέκλοντας δὲ εἰς τὸ ήμιν ὁχυρὰ πυργῷσθαι. Εκ τότε ὑπέρεχεν μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας, ἄλλην Τιγράνης· ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἔφατο πειρᾶσθαι ποιήσασθαι. Επεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιίς, παρεσκευάζοντο δὲ ἔκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὃν ἔδει· ἄνδρας δὲ ἐπέσησταν, οἵ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν. Κῦρος δέ, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἐσται

tum etiam Cyaxares. Gadatas verò et Gobryas munitionem uterque se extructuros aiebant, si potestatem ejus sibi facerent socii; ut etiam illae sociis essent amicae. Cyrus ergò, cùm videret omnes animis esse promptis ad ea omnia quae dixisset facienda, tandem ait, Quòd si igitur perficere, quaecunque dicimus confienda esse, volumus, quam primùm machinas parari necesse est ad muros hostium demoliendos, et fabros qui munitiones nobis excitent. Tum verò Cyaxares machinam se fabricaturum et supeditaturum pollicitus est, aliam Gadatas et Gobryas, aliam Tigranes; aliam Cyrus ipse curaturum se uti conficeret aiebat. His decretis, machinarum struētores conquirebant, et adparabant singuli quae ad machinas requirentur; nonnullos etiam *operi* praeficiebant, qui ad haec curanda maximè viderentur esse idonei.

Cyrus verò, quòd animadverteret haec

TOM. III.

N

sine morâ perfectum non iri, eo loco castra metatus est, quem putabat saluberri-
mum esse, et propter illa quae advehî oportet, accessu facillimum: et quaecunque
munitione adhuc indigebant, sic perficie-
bat, ut quovis tempore qui remanerent,
in tuto essent, quamvis cum exercitus ro-
bore aliquando castris motis longius *ipse*
caeterique ab iis abscederent. Praeterea,
interrogans eos, quos regionem maximè
cognitam habere putabat, quibus ex lo-
eis exercitus plurimum emolumenti ca-
pere posset, suos semper pabulatum edux-
it, tum ut res exercitui necessarias maxi-
mâ copiâ pararet, tum ut rectius vale-
rent et robusti essent, itineribus exerci-
tati, tum etiam ut inter ducendum ordi-
nis servandi recordarentur. His in re-
bus Cyrus erat *occupatus*:

E Babylone verò transfugae et captivi
narrabant, Assyrium multa auri argenti-
que talenta secum ferentem opesque ali-
as et omnis generis ornamenta, in Lydi-
am esse profectum. Quamobrem militum

άμφι ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ σράτευμα
ἐνθα ὅφετο ύγιεινότατον εἶναι καὶ εὐπροσο-
δώταλον ὃσα ἔδει προσκαμίζεσθαι· ὃσα τε
ἔρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο ὡς ἐν
ἀσφαλεῖ οἱ ἀεὶ μένοντες εἶεν, εἴποτε καὶ
πρόσω τῇ ἰχύῃ ἀποσρατοπεδεύσαντο.
Πρὸς δὲ τύτοις, ἐρωτῶν τις ὅφετο μάλιστα
εἰδέναι τὴν χώραν, ὅποθεν ἂν ὡς πλεῖστα
ώφελοῦτο τὸ σράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ εἰς
προνομὰς, ἄμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα
λαμβάνοι τῇ σρατιᾳ τὰ ἐπιτήδεια, ἄμα
δ' ὅπως μᾶλλον ύγιαινοιεν καὶ ἰχύοιεν δια-
πονθίμενοι ταῖς πορείαις, ἄμα δ' ὅπως ἐν
ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνήσκοι-
το. 'Ο μὲν δὴ Κῦρος ἐν τύτοις ἦν.

Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ
ἄλισκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ασύ-
ριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, πολλὰ τάλαν-
τα ἀργυρίας καὶ χρυσίας ἄγων, καὶ ἄλλα
κτήματα καὶ κόσμου παντοδαπόν. 'Ο μὲν
οὗν ὅχλος τῶν σρατιωτῶν ὑπελάμβανεν

ώς ὑπεκτίθοιτο ἥδη ταὶ χρήματα φοβύ-
μενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων ὅτι οἱ χοῖο
συζήσων εἴ τι δύναιτο ἀντίπαλον ἔαυτῷ,
ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρώμένως, ώς μάχης
ἔτι δεῆσον· καὶ ἐξεπίμπλα μὲν τὸ τῶν
Περσῶν ἵππον, τὸς μὲν ἐκ τῶν αὐχμα-
λώτων, τὸς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν φίλων
λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάν-
των ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθεῖτο ὑδὲν, ὅτε εἴ
τις ὅπλον ἐδίδει καλὸν, ὅτε ἵππον. Κα-
τεσκευάζετο δὲ καὶ ἄρματα ἐκ τε τῶν
αὐχμαλώτων ἄρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὅπό-
θεν δύνατο. Καὶ τὴν μὲν Τρωϊκὴν δι-
φρείαν πρόσθεν ὕσταν, καὶ τὴν Κυρηναίων
ἔτι νῦν ὕσταν ἄρματηλασίαν κατέλυσε·
τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μη-
δίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Αραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ
Ασίᾳ τοῖς ἄρμασιν ὕτως ἐχρῶντο ὥσπερ
νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Εδοξε δὲ αὐτῷ, ὃ κρά-
τις εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὅντων
τῶν βελτίσων ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, τἙτο έι

vulgus suspicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione suâ* clam exportasse: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de causâ discessisse, ut si quam posset adversariorum sibi manum conflaret, et ipse praesenti se animo parabat, tanquam praelium adhuc ineundum esset: explebat quoque Persarum e-quitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam haec ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat *eorum* quidquam, sive quis arma *ipsi* elegantia daret, seu equum. Praeterea currus parabat cùm de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. Ac curruum quidem rationem superiori tempore Troiae usitatam, et aurigationem, quâ hodieque Cyrenaei utuntur, sustulit et abrogavit: nam superiori tempore Medi et Syri et Arabes et omnes Asiatici curribus sic utebantur ut nunc Cyrenaei. Existimavit autem Cyrus, partem exercitûs eam quam esse praestantissimam sit verisimile, cùm fortissimi *quique* sint in curribus, velitum

vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem suppeditant trecentos, equis hi mille ducentis utuntur; iis praeterea aurigae sunt, uti par est, quibus illi optimi *in exercitu* maximè fidunt, ad trecentos: at hi sunt ii qui nihil prorsus hostibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem sustulit; proque eâ bello aptos currus instruxit, et rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, et axibus longis; quippe minùs everti solent omnia quae lata sunt: sellam verò aurigis struxit, veluti turrim, ex lignis firmis; atque harum *sellarum* altitudo usque ad *aurigae* cubitos pertingebat, ut equi supra sellas habenis regi possent; aurigas verò ipsos totos, exceptis oculis, loricis armavit. Praeterea falces ferreas duūm ferè cubitorum ad axes ab utrâque rotarum parte adposuit, et alias infrà sub axem,

ἀκροβολισῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖκ
γδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. "Ἄρματα
γὰρ τριακόσια τὰς μὲν μαχομένης παρέ-
χεται τριακοσίς, ἵπποις δὲ ὅτοι χρῶν-
ται διακοσίοις καὶ χιλίοις ἡνίοχοι μὴν αὐ-
τοῖς εἴσι μὲν, ὡς εἰκὼς, οἵς μάλιστα πι-
στεύστιν οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίς. Ὅτοι
δέ εἰσιν οἵ οὐδὲν ὅτιθν τὰς πολεμίας βλά-
πτίς. Ταύτην μὲν ὥν τὴν διφρείαν κα-
τέλυσεν ἀντὶ δὲ τύττη πολεμιστήρια καλε-
σκεύασεν ἄρματα τροχῶν τε ἰχυροῖς, ὡς
μὴ ἔσθιως συντρίβοιται, ἀξοῖ τε μακροῖς.
Ἔτιον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλα-
τέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνίοχοις ἐποίησεν,
ώσπερ πύργον, ἰχυρῶν ξύλων. Ὅτος δὲ
τύττων ἐσὶ μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνων-
ται ἡνίοχοι θάψαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δι-
φρῶν· τὰς μὴν ἡνίοχους ἐθωράκισε πάντα
πλὴν τῶν ὄφθαλμῶν. Προσέθηκε δὲ καὶ
δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τὰς ἄ-
ξονας, ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλ-

λα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα,
 ὡς ἐμβαλύντων εἰς τὸς ἐναντίους τοῖς ἄρ-
 μασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατε-
 σκεύασεν, ότας ἔτι καὶ νῦν τῶις ἄρμασι
 χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ.
 Ήσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρά
 τε τῶν φίλων συνειλεγμέναι καὶ αὐχμά-
 λωτοι πᾶσαι συνηθροισμέναι. Καὶ ταῦτα
 μὲν ότας ἐπεράντη.

Βελόμενος δέ τινα κατάσκοπον πέμ-
 ψαν ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅ, τι πράσει
 ὁ Ασύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι
 Αράσπας ἐλθεῖν ἐπὶ τῦτο, ὁ φυλάτλων
 τὴν καλὴν γυναικα. Συνεβεβήκει γάρ τῷ
 Αράσπᾳ τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυ-
 ναικὸς, ἤναγκάδη προσενεγκεῖν λόγους
 αὐτῇ περὶ συνεσίας. Ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν,
 καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καύπερ ἀπόντι· (έφί-
 λει γάρ αὐτὸν ἰχυρῶς) οὐ μέντοι κατη-
 νόρησε τῷ Αράσπῃ πρὸς τὸν Κῦρον, ὅκν-
 σα συμβαλεῖν φίλους ἄνδρας. Επεὶ δὲ ὁ

quae terram respicerent; tanquam his in adversos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis haec instituit, sic etiam hâc tempestate curribus *bifice* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tum ab amicis collectas, tum omnes *illas*, quae captae fuerant, congregatas. Et haec quidem itâ peragebantur:

Cùm autem in Lydiam speculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Assyrius ageret cognoscere, visus ei fuit idoneus, qui *ed* hanc ad rem proficisceretur, illius formosae foeminae custos, Araspas. Nam huic Araspae hujusmodi quiddam evenerat; cùm mulieris *eius* amore captus esset, coactus est eam appellare de consuetudine. At negabat illa quidem, viroque *suo* fida erat, tametsi abesset: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araspam apud Cyrum accusabat, amicos inter se committere ve-

rita. Sed ubi Araspas existimans has momentum aliquod ad ea, quae volebat, consequenda adlaturas, mulieri minas intendisset, ni libens faceret, invitam esse facturam; tum verò mulier, ut quae vim verita fuerit, *rem* non amplius occultat, sed ad Cyrum eunuchum mittit, eique mandat ut exponat omnia. Is autem ubi rem audivit, edito risu de homine qui ab amore se *nuper* invictum dixisset, Artabazum cum eunicho mittit, et Araspae dicere jubet, vim quidem tali foeminae adferri non debere, quo minus autem persuadeat, si possit, non se vetere. Et Artabazus, cùm ad Araspam venisset, conviciis cum proscindebat, cùm mulierem illam depositum adpellans, tum ipse impietatem, injustitiam, incontinentiam objiciens: adeò ut Araspas quidem præ dolore multas profunderet lacrimas, pudore oppimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipse gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur haec ubi cognovisset, ar-

Αράσπας δοκῶν ὑπηρετήσειν τῷ τυχεῖν
ἄξελετο, ἥπειλησε τῇ γυναικὶ, ὅτι εἰ
μὴ βύλοιτο ἐκῆσα, ἄκεσα ποιήσοι ταῦ-
τα· ἐκ τότε ή γυνὴ, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν,
ἀκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνόχων
πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ κελεύει λέξαι αἴπαν-
τα. 'Ο δὲ ὡς ἦκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ¹
τῷ κρείτιον τῷ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι,
πέμπει Αρτάβαζον σὺν τῷ εὐνόχῳ, καὶ
κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ
τοιαύτην γυναικα, πείθειν δὲ, εἰ δύνα-
το, ώχ ἔφη κωλύειν. Ελθὼν δὲ ὁ Αρτά-
βαζος πρὸς τὸν Αράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐ-
τὸν, παρακαταθήκην τε ὄνομάζων τὴν
γυναικα, ἀσέβειάν τε αὐτῷ λέγων, ἀδι-
κίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Αράσπαν
πολλὰ μὲν δακρύειν ὑπὸ λύπης, κατα-
δύεσθαι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθη ὑπὸ Κύρου.

'Ο όν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκά-
λεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἐλέξει,

te per hanc *bominum de te* opinionem
admodum gratam mihi rem facere, et so-
ciis utilitates maximas adferre. Utinam
verò fiat, inquit Araspas, aliquā ut in re
tibi rursus opportunè commodem. Quòd
si ergo volueris, ait, simulare quasi me fu-
gias, atque ad hostes transire, arbitror
fore ut ab hostibus tibi fides habeatur.
Profectò, inquit Araspas, scio futurum
equidem, ut etiam per amicos rumor ex-
citetur, quasi te fugerim. Itaque nobis
redires, ait, rebus omnibus hostium cog-
nitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem
habituros, ut et rationum et consiliorum
fuorum te participem facturi sint; adeò
ut nihil latere te possit eorum omnium
quae nos scire cupimus. Proficiscar igi-
tur nunc jam, inquit *Araspas*: nam sci-
re debes, etiam hoc unum fidei argu-
mentum fore, quod effugisse videbor,
cùm jam tibi supplicium datus essem.
An et formosam, inquit, Pantheam re-
linquere poteris? Duae mihi nimisrum,
Cyre, ait, certè sunt animae. Hanc phi-

ὅτι ταύτη τῇ δόξῃ οἵος τ' εἶ ἐμοὶ τε ἴχυρῶς χαρίσασαι, καὶ τὸς συμμάχυς μεγάλα ὠφελῆσαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Αράσπας, ὅ, τι ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἀν γενοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη, προσπομπάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τὸς πολεμίους ἐλθεῖν, οἷμαι ἀν σε πιστεῦντας ὑπὸ τῶν πολεμίων. Εγωγε ταῦ μὰ Δί, ἔφη ὁ Αράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἴδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον ἀν παρέχοιμι. Ελθοις ἀν τοίνυν, ἔφη, ἦμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων οἷμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἀν σε ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἐν σε λεληθέναι ὡν βαλόμεθα εἰδέναι. Ως πορεύομαι δέ, ἔφη, ἥδη νυν· καὶ γὰρ τότο, ἰδί, ἐν τῶν πιστῶν ἔσαι, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σῆ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέναι. Η καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ὁ Κῦρε, σαφῶς ἔχω φυχάς. Νῦν τότε

πεφιλοσόφηκα μετά τῷ ἀδίκῳ σοφιστῷ τῷ
Ερωτο. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἅμα
ἀγαθή τέ ἐστι κακὴ, ύδ' ἅμα καλῶν τε
καὶ αὐχρῶν ἔργων ἐρᾶ, καὶ ταυτὰ ἅμα βύ-
λεται τε καὶ βύλεται πράτλειν· ἀλλὰ
δῆλον ὅτι δύο ἐσὸν φυχαὶ, καὶ ὅταν μὲν ή
ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράτλεται· ὅταν
δὲ ή πονηρά, τὰ αὐχρά ἐπιχειρεῖται.
Νῦν δὲ, ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ
ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ
δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅδε χρὴ
ποιεῖν, ἵνα κάκείνοις πιστότερος ἦστι ἐξάγ-
γελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, ὃτω τε ἐξ-
άγγελλε, ὡς ἀν αὐτοῖς τὰ παρὰ σὺ λεγό-
μενα ἐμποδὼν μάλιστ' ἀν εἴη ὃν βύλονται
πράτλειν. Εἶη δ' ἀν ἐμποδὼν, εἰ ἡμᾶς
φάίη παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν πά της
ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκόντες,
ἥτιον ἀν παντὶ φένει ἀθροίζοντο, ἔκα-
στος τις φοβόμενος καὶ περὶ τῶν οἰκοι. Καὶ
μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὅτι πλεῖστον χρό-

losophiam didici modò apud improbum illum sophistam, Amorem. Nam una sancè si esset anima, non et bona simul esset et mala, neque res simul honestas et turpes amaret, neque simul eadem et velle et nolle facere: sed manifestum est, duas esse animas, et ubi quidem penes *animam* bonam imperium est, honestae conficiuntur res; ubi verò penes malam, res suscipiuntur turpes. Nunc, quia te socium et adjutorem naœta est, anima bona viribus, et longè quidem, superior est. Quod si ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc iter instituendum videtur, sic erit agendum, ut apud illos etiam majorem habetas fidem: *nimirum* eis enunciato quae à nobis gerantur, et *quidem* sic enunciato, ut quae abs te dicentur, maximo sint ipsis impedimento ad ea quae facere volunt. Fuerit autem impedimento, si nos dixeris adparatum facere, ut alicubi agrum ipsorum invadamus: nam si haec audient, minus *collatis* viribus universis in unum se congregabunt locum, metente quolibet domesticis etiam rebus. Maneto etiam, inquit, apud ipsos quam

τος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τὸν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ' ἄλληλων ὑβρισὴν οὐν τομίζων αὐτὸν, οἴδ' ὅτι ἀσμένως ἀν πρὸς ἄνδρα οἵος σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος χελεύει πέμπει πρὸς τὸν ἄνδρα· ή δὲ ἐπεμψει. 'Ως δὲ ἔγνω δὲ Αθραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τἄλλα δὲ ἥθετο ὡς εἶχε, ἀσμενός πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τὸς διχιλίας. 'Ως δὲ ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοπᾶς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὃς ἦν. 'Ο δὲ Κῦρος εὐθὺς ἀγειν χελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναικα. 'Ως δὲ ιδέτην ἄλληλας ή γυνὴ καὶ ὁ Αθραδάτης, ἥσπάσαντο ἄλληλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίου. Εκ τέτε όπῃ λέγει ή Πάνθετα τῷ Κύρῳ τὴν διστότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κατοίκησιν. 'Ο δὲ Αθραδάτης ἀκύθασε εἶπε, Τί ἀν δὲ ἔγω ποιῶ, ὡς Πάνθετα, χάραν Κύ-

gis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: ac is qui jam rerum potitur etiam conatus est aliquando me ac maritum meum divellere: quamobrem sat scio, cùm eum insolenter injurium *esse* existimat, libenter ad virum talem, qualis tu es, discesserit. Haec ubi Cyrus audisset, ei mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit. Cùm verò ab uxore signa cognovisset Abradates, atque etiam animadverteret, qui caeterarum rerum status esset, libens ad Cyrum cum duabus circiter equorum millibus profectus est. Ad Persarum verò speculatores ubi pervenisset, mittit ad Cyrum, et quisnam esset significat. Cyrus statim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem haec et Abradates se mutuò vidissent, ipsi inter se complexi sunt, uti par erat, ex insperato. Deinde Panthea Cyri sanctitatem, temperantiam et commiserationem erga se commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Pan-

216 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. 5'.

πικῆ τῇ ἑαυτῇ, ὅμοια ἔκείνω· αὐτὸς δὲ
ώς πύγούμενος αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἄρματος
παρεσκευάζετο. Συνεζέκετο δὲ τὸ ἑαυ-
τῷ ἄρμα τετράρυμόν τε καὶ ἔξι ἵππων ὀκ-
τώ· οὐδὲ Πάνθετα ή γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν
ἑαυτῆς χρημάτων χριστῇ τε αὐτῷ θώ-
ρακα ἐποίησατο καὶ χρυσὸν κράνος, ὡσαύ-
τως δὲ καὶ περιβραχίονα· τοὺς δέ ἵππους τῷ
ἄρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κα-
τεσκευάσατο. Αθραδάτης μὲν ταῦτα
ἐπραττε. Κῦρος δὲ ἴδων τὸ τετράρυμον
αὐτῷ ἄρμα, κατενόησεν ὡς οἵον τε εἴη καὶ
ἐκτάρυμον παίσασθαι, ὥστε ὄχτων ζεύ-
γεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώ-
τατον οἰκημα· οὗτον δὲ τὸ τριόργυμον μά-
λιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὸν τῶν τροχῶν.
Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν ταῖς αἰκολυθῶντες
ἔδόκεν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικυρία γενέ-
θαι τῇ ἑαυτῇ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλα-
ση τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Εποίησε δὲ
ἐπὶ τῶν εἰκημάτων καὶ περιδρόφασις καὶ ἐπαλ-

conficeret, similes ipsius curribus; ac se ipsum etiam parabat ut in curru dux eorum esset. Junkit autem currum suum ita, ut è temonibus quatuor et equis octo constaret: uxor vero ejus Panthea de facultatibus ipsius loricam ei auream, et auream galeam confecit, itemque brachiorum tegumenta; equos autem currum junctos, totos aereis tegumentis instruxit. In his quidem conficiendis occupatus erat Abradates. Cyrus autem currum ejus cum temonibus quatuor intuitus, animadvertisit fieri posse currum etiam octo temnum, ut octo boum jugis machinarum infima veheretur structura: et aberat hic currus cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hujusmodi turres si cum ordinibus sequentur, videbantur ei et phalangi suae magno fore adjumento, et hostium aciei magno damno. Etiam structuris in hisœ tum circuitus fecit cum propugnacula;

et in turrim quamlibet viginti viros imposuit.

Postea verò quām omnia, quae ad cursus pertinebant, ipsi essent confecta, periculum vecturae fecit; et multò faciliùs octo illa juga turrim cum *impositis* in eam militibus trahebant, quām unum jugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam jugo impeditorum onus, *quod* ferè talenta quinque ac viginti *aequabat*, imponi solebat: at cùm in turri materia tragicae scenae crassitudinem haberet, et viri essent viginti et arma, fiebat ut haec in unumquodque jugum oneris minus *plaustro* *vehendi*, quām talenta quindecim, conficerent. Postquam animadvertisit facilem hanc esse *vehenditionem*, parabat sese ut turres unā cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimat et salutis, et justitiae, et prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venēre, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei re-

ξεισ· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἔκαστον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεσήκει αὐτῷ τὸ περὶ τὸ πύργον, πεῖραν ἐλάμβανε τὸ ἀγωγίμα καὶ πολὺ ἁζον ἦγε τὰ ὅκτω ζεύγη τὸν πύργον καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας, ἥ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἔκαστον τὸ ζεύγος. Σκευῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα ἦν ζεύγει· τὸ δὲ πύργος, ὡςπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῷ ξύλῳ πάχος ἔχόντων καὶ εἴκοσιν ἄνδρῶν καὶ ὄπλων, τύτων ἐγένετο ἐλατίον ἥ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. ‘Ως δὲ’ ἔγνω εὔπορον οὖσαν τὴν ἀγωγὴν, παρεσκευάζετο ὡς ἄμα ἄξων τὸ πύργος σὺν τῷ σρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἄμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ηλθον δὲ ἐν τύτῳ τῷ χρόνῳ καὶ παρὰ τὸ Ινδὸν χρήματα ἀγοντες, καὶ ἀπήγγελ-

λον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιχέλλει τοιάδε,
 “Εγώ, ὦ Κύρε, ἥδομαι ὅτι μοι ἐπήγ-
 “γειλας ὡν ἐδέχ· καὶ βάλομαι σου ξένος
 “εἶναι, καὶ πέμπω σα χρήματα· καὶ
 “ἄλλων δέη, μεταπέμπω. Επέσαλλα
 “δὲ τοῖς παρ’ ἐμοῦ ποιεῖν ὅ, τι ἀν σὺ κε-
 “λεύης.” Ακόσας δὲ ὁ Κύρος εἶπε, Κε-
 λεύω τοίνυν ὑμᾶς, τὺς μὲν ἄλλας μένον-
 τας ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ
 χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδισόν ἐσι·
 τρεῖς δέ μοι ἐλθάντες ὑμῶν εἰς τὸς πολε-
 μίας, ὡς παρὰ τῷ Ἰνδῷ περὶ συμμαχίας,
 καὶ τὰ ἔκει μαθάντες, ὅ, τι ἀν λέγωσί τε
 καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχισα ἀπαγγείλατε
 ἐμοὶ τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· καὶ ταῦτά μοι κα-
 λῶς ὑπηρετήσυτε, εἴτι μᾶλλον ὑμῖν χά-
 ρη εἴσομαι τότε, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε
 ἀγοντες. Καὶ γάρ οἱ μὲν δύλοις ἐοκότες
 κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες
 ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασι· οἱ
 δὲ τοιότοι οἵοι περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάχις

nuntiārunt, Indum talia quaedam *ipſis* mandata ad eum perferenda dedisse,
“ Gratum mihi est, Cyre, te mihi signi-
“ ficāſſe, quibus tibi rebus opus effet;
“ atque mihi tecum hospitii jus esse vo-
“ lo, et pecunias tibi mitto: quòd si aliis
“ tibi sit opus, mitte qui ad te ferant.
“ Praetereā mandatum est iis, qui à me
“ ad te veniunt, ut quicquid tu juss eris
“ faciant.” Quae cùm audisset Cyrus,
Praecipio igitur, ait, ut vestrūm alii iis
in tabernaculis hīc remanentes in quae
vos receperistis, harum pecuniarum custo-
des sint, et quo ipso modo jucundissimum
sit vitam degant; tres autem vestrūm ad
hostes profecti, quasi adsint ab Indo so-
cietas ineunda gratiā, et edocti illic
omnia, quae dicant faciantque, quāmpri-
mūm et mihi et Indo renuntient: atque
in his si mihi egregiam operam navabi-
tis, maiores etiam hoc nomine vobis ha-
bebo gratias, quām quòd pecunias adtu-
leritis. Etenim speculatores servis simi-
les nihil aliud quod sciant renuntiare pos-
sunt, quām quae nota sunt universis: at
eiusmodi viri, quales vos estis, saepenu-

merò etiam consilia perdiscunt. Quae cùm Indi libenter audissent et hospitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuissent; paratis compositisque rebus suis, postridè proficiscebantur, sancte polliciti se, ubi de hostibus quantum maximè liceret; didicissent, quàm fieri posset celerrimè reddituros.

Cyrus autem cùm alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat sanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non solum ea curabat, quae socii censuissent, sed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum singuli armati pulcherrimè, et equitandi, et jaculandi, et sagittandi peritissimi, laborumque patientissimi conspicerentur. Atque haec effecit, tum ad venationes eos educendo, tum praestantissimos ubique *praemiis* et honoribus ornando: quin et praefectos eos, quos videret studiosè operam dare, ut milites ipsorum quàm optimi essent, partim collaudando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re posset. **Quòd si rem sacram aliquando faceret**

καὶ τὰ βουλεύματα καταμανθάνοσιν. Οἱ μὲν δὴ Ινδοὶ, ἀκόσαντες ἡδέως καὶ ξενιαζέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑπεραίᾳ ἐπορεύοντο, ὑποχόμενοι ἦ μὴν καταμαθόντες ὅσα ἀν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων, ἢξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ο δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ ὃδὲν μικρὸν ἐπικοῶν πράττειν ἐπεμελεῖτο δὲ ὃ μόνον ὅν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἐριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλας τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἔκαστοι φαινόνται καὶ εὔοπλότατοι καὶ ἵππικώτατοι καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοποιώτατοι. Ταῦτα δὲ ἔχειργάζετο ἐπὶ τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τὰς κρατίστικας ἔκαστα χῆρας καὶ τὰς ἄρχοντας δὲ οὓς ἐώρα ἐπιμελυμέντις τάττεις, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ τάττεις ἐπαινῶν τε παρώξυνε καὶ χαριζόμενος αὐ-

τοῖς ὅ, τι δύναμο. Εἰδέ ποιε θυσίαν ποιῶσι το
καὶ ἔορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν ταύτῃ ὅσα πολέμου
ἔνεκα μελετῶσιν οἱ αὐτρωποι, πάντων
τότων ἀγώνας ἐποίει, καὶ ἀθλα τὰς νικῶ-
σι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδυ, καὶ ἦν πολλὴ εὐ-
θυμία ἐν τῷ σρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ χρεόν τι ἥδη ἀποτετε-
λεσμένα ἦν ὅπόσα ἐβάλειο ἔχων σρατεύ-
ειδαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ
Πέρσαι ἵππεῖς ἐκπλεω ἥδη ἦσαν εἰς τὰς
μυρίους καὶ τὰ ἄρματα τὰ δρεπανηφόρα,
ἄ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἐκπλεω ἥδη
ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἄ τε Αβραδάτης ὁ Σά-
σιος ἐπεχείρησε καλασκευάζειν ὅμοια τοῖς
Κύρῳ, καὶ ταῦτα ἐκπλεα ἦν εἰς ἄλλα
ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἄρματα ἐπε-
πείκει Κῦρος Κυαξάρην εἰς τὸν αὐτὸν
τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ
Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἐκπλεα καὶ ταῦτα ἦν
εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλας
δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκά-

festumve diem ageret, tum quoque eorum omnium, quae homines belli capsâ exercent, certamina instituebat, et præmia victoribus magnificè largiebatur; multaque *ad eò jam erat* in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfecta jam præmodùm omnia, quibus in expeditione uti volebat, extra machinas. Etenim Perfitorum equitum numerus ad decem milia plenè jam excreverat; et falcati currus, quos ipse paraverat, centenarium jam numerum explebant; ii etiam, quos Abradates ille Susius Cyri curribus similes parandos suscepserat, centum alios plenè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auctor fuerat, ut currus Medicos ad euædem modum ex Trojanâ Lybicâque curruum formâ immutaret; qui et ipsi erant omnino ad centenos numero alios. Praeterea delecti erant pro camelis milites, in singulas duo sagittarii. Et maxima qui-

226 CYRI INSTIT. VI.

dem pars exercitūs hoc erat animo, quasi qui omnino jam vicissent, et *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti:

Cūm autem, illis sic affectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causā miserat, ac dicerent, Croesum electum esse ducem et imperatorem omnium hostium; et decretum, ut omnes reges socii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecuniae summam conferrent, eamque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, et ad danda munera, quibus porteret: praeterea conductos jam permultos esse Thracas machaerophoros, Aegyptios naviis advehi; atque hos aiebant esse numero ad centum viginti milia, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastisque magnis, (quales etiam nunc habent) et copidibus: Cypriorum quoque copias naviis advehi, jamque adesse Cilicas omnes et Phrygas utrosque,

ην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος σραῖος· τως εἶχε τὴν γυνώμην, ὡς ἥδη παντελῶς εκρατηκὼς, καὶ οὐδὲν ὅντα τὰ τῶν πολε-
ίων.

Επεὶ δὲ ὅτω διακειμένων ἥλθον οἱ Ιν-
οὶ ἐκ τῶν πολεμίων, ὃς ἐπεπόμφει Κῦ-
δος ἐπὶ κατασκοπῆ, καὶ ἐλεγον ὅτι Κροῖ-
ος μὲν ἡγεμὼν καὶ σρατηγὸς πάντων ἥρη-
ένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδουμένον δ' εἴη
ταῖς τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι πάσῃ δυ-
άμει ἔκαστον παρεῖγα, χρήματα δὲ εἰσ-
έρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ
ιαθύμενος ὃς δύναντο, καὶ δωρεμένους οἵς
έοι· ἥδη δὲ καὶ μεμιθωμένος εἴγα πολλὰς
ἐν Θρακῶν μαχαιροφόρυς, Αἰγυπτίους
ἐ προσπλεῖν· καὶ ἀριθμὸν ἐλεγον εἰς δώδε-
κα μυριάδας σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ
όρσοι μεγάλοις, (οἵα περ καὶ νῦν ἔχοσι)
; κοπίσιο προσπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων σρά-
τευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἥδη καὶ Κίλκας
τάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρυς, καὶ Δυκά-

νας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ
Αραβίς καὶ Φοίνικας, καὶ σὺν τῷ Βασιλῶ-
νος ἀρχοντὶ τῆς Ασυρίας καὶ Ιωνας δε καὶ
Αἰολέας, καὶ χεδὸν πάντας τῆς Ἐλληνας
τῆς ἐν τῇ Ασίᾳ ἐποκοῦντας σὺν Κροῖ-
σῳ ἡναγκάσθαι ἔπειθαι· πεπομφέναι δὲ
Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαιμονα περὶ συμμα-
χίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ σράτευμα ἀμ-
φὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προϊέναι δὲ
μέλλειν αὐτῆς εἰς Θύαρρα, (ἔνθα καὶ νῦν
ὁ σύλλογος τῶν ὑπὸ βασιλέα Βαρβάρων
τῶν κάτω Συρίας) καὶ ἀγορὰν πᾶσι πα-
ρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· χεδὸν δὲ
τύτοις ταυτὰ ἐλεγον καὶ οἱ αὐχμάλωτοι
(ἐπεμελεῖτο γάρ ὁ Κύρος, ὅπως ἀλίσκον-
το παρ' ᾧν ἐμελλε πεύσεσθαι τι· ἐπει-
πε δὲ καὶ δέλοις ἐοικότας κατασκόπυς, ὡς
αὐτομόλυς.) Ὡς ὦν ἥκισσε ταῦτα ὁ σρα-
τὸς τῷ Κύρῳ, ἐν Φροντίδι τε ἔκαστος ἐγί-
γνετο, ὡς περ εἴκος, ήσυχαίτεροί τε ἥτις
εἰώθασι διεφοίτων, φαιδροί τε οἱ πολλοί

et Lycaonas, et Paplagonas, et Cappadocas, et Arabas, et Phoenicas, et cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam et Aeolenses, propeque Graecos omnes Asia incolentes Croesum sequi coactos esse: Croesum porrò societatis ineundae causâ legatos etiam Lacedaemonem mississe; exercitum *ipsum* propter Pactolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra versus, (ubi nunc quoque barbari Syriae inferioris incolae, qui sub regis imperio sunt, cogi solent) omnibusque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus non nihil exquirere posset; atque etiam mittebat speculatorum servorum specie, tanquam si transfugae essent.) Haec igitur cum Cyri exercitus audisset, et solicitus esse quisque coepit, uti consentaneum erat, et lento magis incedebant gradu, quam

confuevissent; magna pars eorum non admodum hilaris cernebatur; praeterea in circulis congregabantur, et omnia plena erant se mutuo interrogantium de his rebus, et colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum praefectos convocat, tum eos omnes, qui si dejectis essent animis, damnum; si alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Praedixit etiam ministris, ut si quis alias quoque ex armatis adstare vellet, orationem auditurus, ne prohiberent. Ubi convenissent, in hanc sententiam locutus est:

“ Convocavi ego vos, socii, quia non
 “ nullos vestrum video, posteaquam ab
 “ hostibus venere nuntii, similes admo-
 “ dum hominibus esse perterritis. Equi-
 “ dem miror, quenquam vestrum formi-
 “ dine corripi, quia dicantur hostes col-
 “ ligi; quod verò multò majore numero
 “ nos jam collecti sumus, quam id tem-
 “ poris, cum eos vinceremus, et multò
 “ nunc dei ope, quam anteà, melius in-

χ' πάντι ἐφαίνοντο· ἐκυκλῶντό τε, καὶ μεσά-
νη πάντα ἀλλήλας ἐρωτώντων περὶ τύ-
των καὶ διαλεγομένων. Ὡς δὲ ἥδετο ὁ
Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ σρατιᾳ,
συγκαλεῖ τύς τε ἄρχοντας τῶν σρατευ-
μάτων, καὶ πάντας ὅπόσων ἀθυμάντων
βλάβη ἐδόκει τὶς γίγνεσθαι, καὶ προθυμα-
μένων ὡφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέ-
ταις, καὶ ἄλλος εἴ τις βάλοιτο τῶν ὅπλο-
φόρων προΐσασθαι ἀκυρόμενος τῶν λόγων,
μὴ κωλύειν. Επεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε
τοιάδε·

“ Ανδρες σύμμαχοι, ἐγώ τοι ὑμᾶς
“ συνεκάλεσα, ἵδων τινας ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ
“ ἀγγελίαι ἥλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πά-
“ νυ ἐοκότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις.
“ Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν εἶναι, εἴ τις
“ ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται
“ συλλέγεσθαι, δέδοκεν, ὅτι δὲ ἡμεῖς ποτε
“ λὺ μὲν πλείστι συνειλέγμεθα κῦν, ἢ
“ ὅτε ἐκκῶμεν ἐκείνους, πολὺ δὲ ἀμετ-

“ νον σὺν θεῷ παρεσκευάσμεθα νῦν, ἦ
 “ πρόδεν· ταῦτα δὲ ὅρῶντες καὶ θαρρέετε.
 “ Ω πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ’ αὖ ἐποίη-
 “ σατε οἱ νῦν δεδοκότες, εἰ τὴ γγελλόν τι-
 “ νες τὰ παρ’ ἡμῖν νῦν ὄντα, ταῦτα αὐ-
 “ τίπαλα ἡμῖν προσόντα; καὶ πρῶτον μὲν
 “ ἤκθετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόδεν νικήσαντες
 “ ἡμᾶς ὅτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες εἴ-
 “ ταῖς φυχαῖς τὴν ποτε νίκην ἐκτήσαντο.
 “ ἐπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν
 “ τοξοτῶν καὶ ἀκοντισῶν τὰς ἀκροβολί-
 “ σεις, νῦν ὅτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι
 “ ὅμοιοι τύτοις πολλαπλάσιοι ἐπειτα
 “ δὲ ὥσπερ ὅτοι ὀπλισάμενοι τὰς πεζὰς
 “ τότε ἐνίκων, νῦν ὅτως καὶ οἱ ἵππεῖς αὐ-
 “ τῶν παρεσκευασμένοι πρὸς τὰς ἵππεας
 “ προσέρχονται· καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ ἀκόν-
 “ τια αποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ εἴ-
 “ ἰχυρότερον ἔκαστος λαβὼν, προσελά-
 “ νειν διανεύοπτα, ὡς ἐκ χειρὸς τὴν μά-
 “ χην πότισόμενος ἔτι δὲ ἄρματα ἔρχε-

“ structi, *adeoque* haec cum videatis, non
“ fidentibus *potius* vos esse animis. Diⁱ
“ *immortales*, ait, quid facturi tandem
“ fuissetis, qui jam metu estis percussi, si
“ qui nuntium adtulissent, quae nunc a-
“ pud nos, haec nobis adversa adventare?
“ et primū audiretis, inquit, eos, qui pri-
“ ùs nos vicissent rursùm venire, victo-
“ riam in animis habentes, quam aliquan-
“ do adepti essent; deinde eos, qui tum
“ et sagittariorum et jaculatorum veli-
“ tationes fregissent, nunc advenire, ali-
“ osque his similes multò plures: prae-
“ tereà quemadmodùm hi tunc armati
“ vicissent pedites, si nunc equites ipso-
“ rum instructos ad equites accedere; ac
“ rejectis arcubus et jaculis, et accepto
“ quemque palto uno *eoque* firmiore, apud
“ animum statuisse adequitare, ut comi-
“ nus pugnam ineat; venire item cur-

234 CYRI INSTIT. VI.

“ rus, qui non ità constituendi sint aversi
“ velut ad fugam, sicut priùs, sed tum
“ equos in curribus cataphractos esse,
“ tum aurigas in turribus ligneis stare,
“ quorum partes *corporis* eminentes om-
“ nes loricis ac galeis testae sint; et fal-
“ ces ferreas ad axes aptatas esse, quo et
“ illi statim in adversariorum ordines im-
“ petum faciant: praeter haec habere
“ ipsos camellos, quibus advehantur, quo-
“ rum unum *vel* centum equi videre non
“ sustineant; adventare item eos cum
“ turribus, de quibus sint opem latu-
“ ri suis, et vos ejaculando impedituri,
“ quo minùs in planicie dimicetis: haec
“ igitur si quis vobis nuntiaret hostibus
“ adesse, quid tandem facturi essetis, qui
“ jam in metu estis? quando *ad eō per-*
“ *turbamini ad latissimis nuntiis, Croesum*
“ *hostes imperatorem legisse, qui tanto*
“ *Syris ignavior fuit, ut cùm Syri prac-*

“ ταὶ, ἃ ὅχ ὔτως ἐσήζεται ὥσπερ πρό-
 “ ὅτεν ἀποσραφέντα ως εἰς φυγὴν, ἀλλ’
 “ οἵ τε ἵπποι εἰσὶ κατατεθωρακισμένοι
 “ οἱ ἐν τοῖς ἄρμασιν, οἵ τε ἡνίοχοι ἐν
 “ πύργοις ἐσᾶσι ξυλίνοις, τὰ ὑπερέχοντα
 “ ἀπαντα συνεσεγασμένοι θώραξι καὶ κρά-
 “ γεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ περὶ τοῖς ἄξο-
 “ σι προσήρμοσαί, ως ἐλῶντες καὶ ὅτοι εὐ-
 “ θὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων πρὸς
 “ δ’ ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ’ ὧν
 “ προελῶσιν, ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν
 “ ἵπποι ὅχ ἀν ἀνάχοιντο ἴδοντες· ἔτι δὲ
 “ πύργος ἔχοντες προσίσιν, ἀφ’ ὧν τοῖς
 “ μὲν αὐτῶν ἀρήξουσιν, ὑμᾶς δὲ βάλλον-
 “ τες κωλύσουσιν ἐν τῷ ἴσοπέδῳ μάχε-
 “ ὁται· εἰ δὴ ταῦτα ἥγγελλέ τις ὑμῖν
 “ ἐν τοῖς πολεμίοις ὅντα, οἱ νῦν φοβόμε-
 “ νοι τί ἀν ἐποιήσατε; ὅπότε ἀπαγγελ-
 “ λομένων, ὅτι Κροῖσος μὲν ἥρηται τοῖς
 “ πολεμίοις σρατηγὸς, ὃς τοστῷ Σύρῳ
 “ κακίων ἔχένετο, ὃσῳ Σύροι μὲν μάχῃ

“ ἡτίηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ ἴδων ἦτ-
 “ τημένυς, ἀντὶ τῦ ἀρήγειν τῶις συμμά-
 “ χοις, φεύγων ὥχετο. Επειτα δὲ δι-
 “ αγγέλλεται δῆπαχ ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πο-
 “ λέμιοι ύποκανοὶ ἥγενται ἡμῖν εἶναι
 “ μάχεσθαι, ἄλλοις δὲ μιδένται ὡς ἄ-
 “ μενον μαχομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐ-
 “ τοι. Εἰ μέντοι τισὶ ταῦτα μὲν τοιαῦ-
 “ τα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέ-
 “ τερα φαῦλα, τύτχες ἐγώ φημι χρῆναι,
 “ ὡς ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τὺς ἐναντίους πο-
 “ λὺ γάρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἢν ἡμᾶς ὠφε-
 “ λῶσσεν ἢ παρόντες.”

Επεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέση
 Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ ἐλεξεν ὥδε· Ω
 Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν
 ἀκόσιαντες τῶν ἀγγελλομένων· ό γάρ
 φοβηθέντες ὥτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθε-
 θέντες ὥσπερ γε ἔφη, εἰ τινῶν βγλομέ-
 νων τε καὶ οἰομένων ἥδη ἀριστήσειν, ἔξαγ-
 γελθεῖη τὶ ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τῷ

" Ilo vieti fugerent, Croesus viētos esse
 " videns, quibus opem, ut sociis, ferre
 " debebat, fugâ se subduceret. Deinde
 " nuntiatur sanè hostes ipsos se non ido-
 " neos ac pares arbitrari, qui nobiscum
 " pugnent, sed alios conducere, quasi
 " pro eis melius illi praeliaturi sint, quam
 " ipsis. Si quibus tamen haec itâ cùm
 " se habeant terribilia videntur esse,
 " nostra verò frivola, hos equidem aio,
 " viri, ad hostes ablegandos esse: nam
 " multò magis nobis profuerint, si cum
 " illis sint, quam si nobis adsint."

Haec ubi Cyrus dixisset, Chrysantas
 ille Persa surrexit, et in hunc modum
 loquutus est; Nè tibi, Cyre, mirum sit,
 quosdam auditis hisce, quae nuntiantur,
 tristes visos esse: quippe non propter me-
 tum sic affecti fuêre, sed propter indig-
 nationem: perinde ac, inquit, si aliqui-
 bus jam et prandere cupientibus et exis-
 timantibus id futurum, opus aliquod de-
 nuntietur, quod necesse sit ante prandi-

238 CYRI INSTIT. VI.

um absolvi, neminem, opinor, hoc audi-
to delectatum iri: sic et nos quidem, qui
fore jam putabamus ut opes consequere-
mur, posteaquam audivimus restare quod-
dam opus quod absolvendum sit, vultus
nostros contraximus, non qui metu per-
celleremur, sed illud etiam vellemus effec-
tum esse. Verùm enimverò quia non de
Syriâ solùm dimicabimus, ubi magna est
frumenti copia, et pecudes et palmae fru-
tiferae, sed etiam de Lydiâ, in quâ vini,
ficorum, olei magna est copia, et quam
mare adluit, quo bona plura, quam quis-
quam viderit, advehuntur; haec, inquit,
cogitantes, non *jam* amplius indignamur,
sed quam maximè confirmatis animis su-
mus, ut quamprimum etiam istis Lydiae
bonis fruamur. In hunc ille modum lo-
quutus est: socii autem universi sermone
delectati sunt *eumque* probârunt.

Et Cyrus, Evidem, ait, arbitror quam
celerrimè adversùs eos pergendum esse;

ἀρίσου ἐξεργάσαθαι, ύδεις δ' αὐτοῦ, οἷμαι,
 ἥδείν τοῦτο ἀκόσας· γάτω τοίνυν καὶ ἡμέτης,
 ἥδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἡκόσαμεν
 ὅτι ἦσι τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσα-
 θαι, συνεσκυθρωπάσαμεν, γάτα φοβούμενοι,
 ἀλλὰ πεποιηθαί αὖτε καὶ τοῦτο βλα-
 μενοι. Αλλὰ γάρ ἐπεὶ γάτη Συρίας
 μόνον ἀγωνίζεται, ὅπου σῆτος πολὺς καὶ
 πρόβατά ἔσι, καὶ φοίνικες οἵ καρποφόροι,
 ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶ-
 νος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον,
 θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἧν πλείω
 ἔρχεται ἡ ὄστα τις ἐώρακεν ἀγαθά· ταῦ-
 τα, ἔφη, ἐννούμενοι, οὐκέτι αὐχθόμεθα,
 ἀλλὰ θαρρήμενοι ως μάλιστα, ἵνα θᾶττον
 καὶ τύτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύ-
 σωμεν. Οἱ μὲν γάτως εἶπεν οἵ δὲ σύμμα-
 χοι πάντες ἥδησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπή-
 γεσαν.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, Ω ἄνδρες,
 δοκεῖ μοι καὶ οἴεσθαι ἐπ' αὐτὸς ως τάχιστα.

ἴνα πρῶτον μὲν αὐτὸς φθάσωμεν ἀφπό-
μενοι, ἢν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια
αὐτᾶς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν
θᾶτιον ἴωμεν, τοστῷ μείω μὲν τὰ πα-
ρόντα αὐτᾶς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀ-
πόντα. Εγὼ μὲν δὴ ὅτῳ λέγω· εἰ δέ τις
ἄλλως πως γιγνώσκει ἡ ἀσφαλέστερον εῖ-
ναι ἡ ῥᾶσις ἡμῖν, διδασκέτω. Επεὶ δὲ
συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεῶν εἴη ὅτι-
τάχις πορεύεσθαι ἐπὶ τὸς πολεμίους,
ἀντέλεγε δὲ οὐδεὶς, ἐκ τότου δὴ ὁ Κῦρος
ῆρχετο λόγῳ τοιώδε·

“ Αὐδρες σύμμαχοι, αὖ μὲν φυχαῖ
“ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ ὄπλα οἵσις δεήσει
“ χρῆσθαι, ἐκ πολλῶν ἡμῖν σὺν θεῷ πα-
“ ρεσκεύασαι· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ
“ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε
“ ἡμῖν, καὶ ὅπόσοις τετράποσι χρώμεθα,
“ μὴ μεῖον εἴκοσιν ἡμερῶν. Εγὼ γάρ
“ λογιζόμενος εὐρίσκω πλειόνων ἡ πεν-
“ τεκαΐδενα ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐρ-

ut primùm ipsos ad veniendo antevertamus, si quidem poterimus, ubi commēatum colligunt: deinde quanto celerius iverimus, tanto pauciora eis adesse, plura abesse inveniemus. Evidem ita censo: quod si quis vel tutiū vel faciliū aliquid aliā ratione facturos nos sentit, sanè id doceat. Cum autem multi in eamdem sententiam concurrentes dicere, necessarium esse ut quam celerrimè in hostes pergerent, ac nemo contradiceret, tum verò Cyrus hujusmodi orationem est orsus:

“ Jam dudum, socii, tum animi, tum
 “ corpora, tum arma quibus utendum
 “ erit, ope dei nobis parata sunt: nunc
 “ verò commēatus ad iter comportandus
 “ est, et nobis ipsis et quibuscumque uti-
 “ mur quadrupedibus, isque non minor
 “ quam viginti dierum. Etenim consi-
 “ derando reperio, plurium quam quin-
 “ decim dierum fore viam, in qua nihil

242 CYRI INSTIT. VI.

“ commeatūs inveniemus: nam ave*cta*
“ sunt, partim à nobis, partim ab hosti-
“ bus, quaecunque potuerunt. Quam-
“ obrem cibi quantum satīs sit nobis com-
“ parandum est; (nam absque hoc nec
“ praeliari, nec vivere possimus) et vini.
“ tantum habere quemvis oportet, quan-
“ tum satīs fuerit ad consuefaciendum
“ nos ut aquam bibamus: nam magna
“ viae pars vino caret, in quam si vel
“ plurimum vini comportemus, non ta-
“ men *illud* suffecerit. Quare nè, si su-
“ bitò vinum nos deficiat, in morbos in-
“ cidamus, sic faciendum erit: ad cibum
“ jam statim aquam bibere incipiamus:
“ nam hoc si jam fecerimus, mutationem
“ non magnam sentiemus. Etenim qui-
“ cunque polentā vescitur, is semper ma-
“ zam aquā mistam; qui pane vescitur,
“ aquā subactum panem, comedit. Quin
“ et elixa omnia plurimā cum aquā pa-
“ rantur. Post cibum verò si vini potus

“ ἦ δὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· α-
 “ νεσκεύασαι γάρ, τὰ μὲν ὑφ' ήμῶν,
 “ τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα ἐδύναντο.
 “ Συσκευάζεσθαι δὲν χρὴ σῖτον μὲν ίκα-
 “ νόν· (ἄνευ γάρ τάττε δέ τε μάχεσθαι
 “ δέ τε ζῆν δυναίμεθα ἄν) οἶνον δὲ τοσσ-
 “ τον χρὴ ἔχειν ἔκαστον, ὅσος ίκανὸς
 “ ἔσαι ἔθισαι ήμᾶς αὐτὸς ὑδροποτεῖν·
 “ πελλὴ γάρ ἔστι τῆς ὁδῷ ἄοινος, εἰς τὴν
 “ οὐδὶ ἄν πάνυ πολὺν οἶνον συσκευασώ-
 “ μεθα, διαρκέσει. Ως δὲν μὴ ἐξαπίνης
 “ ἄοινοι γενόμενοι νοσήματι περιπίπλω-
 “ μεν, ὥδε χρὴ παιεῖν ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ
 “ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίκειν ὕδωρ· τάτο
 “ γάρ ἦδη ποιεῦτες δὲ πολὺ μεταβαλοῦ-
 “ μεν. Καὶ γάρ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, δέ-
 “ δατι μεμιγμένην αἱτὶ τὴν μάζαν ἐσθίει·
 “ καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον
 “ τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἐφθαὶ δὲ πάντα
 “ μεθ' ὕδατος τῷ πλείσου ἐσκεύασαι.
 “ Μετὰ δὲ τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνοι-

“ μεν, ύδεν μεῖον ἔχουσα ή φυχὴ ἀνα-
 “ παύσεται. Έπειτα δὲ καὶ τῷ μετὰ τὸ
 “ δεῖ πνον ἀφαιρεῖν χρὴ, ὡς αὖ λάθωμεν
 “ ὑδροπόται γενόμενοι. Ἡ γάρ κατὰ
 “ μικρὸν μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν
 “ ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς διδάσκει δὲ
 “ καὶ ὁ θεὸς, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν
 “ ἐκ τῆς χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεαδαι
 “ ιχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τῆς θάλπυς εἰς
 “ τὸν ιχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρὴ μιμημέ-
 “ γει, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένος ἡμᾶς
 “ ἀφίκνεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν σρωμάτων
 “ δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια καταδαπα-
 “ γάτε· τὰ μὲν γάρ ἐπιτήδεια περιτίεύ-
 “ οντα όντα ἄχρηστα ἔσαι· σρωμάτων δὲ
 “ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε ως όχη ηδέως κα-
 “ θευδήσετε· εἴ δὲ μὴ, ἐμὲ αὐτιᾶδε.
 “ Εαδὴς μέντοι ὅτῳ ἐσὶν ἀφθονωλέρα πα-
 “ ρῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμιοντι
 “ ἐπικουρεῖ. Οὐαὶ δὲ χρὴ συνεσκευά-
 “ ξα, ὅσα ἐσὶν ὄξεια ἐπιπλεῖσον, καὶ

" accedat, nihilo deterius habens animus
 " adquiescet. Deinde de illo etiam, quod
 " à coenâ sumitur, detrahere oportebit
 " aliquid, donec imprudentes quodam-
 " modo aquae potores evadamus. Nam
 " quae mutatio paulatim declinando fit,
 " ea facit ut quaelibet natura mutati-
 " ones ferat: id quod deus ipse nos do-
 " cet, qui paulatim ab hyeme nos ad
 " perferendum vehementes calores ab-
 " ducit, et ab aestu ad acrem hyemem:
 " quem imitando pervenire ad id, quod
 " necesse est, jam ante consuefacti debe-
 " mus. Quin et stragulorum pondus in
 " res necessarias insumite: necessaria
 " enim si supersint, non erunt inutilia;
 " at stragulis si carueritis, nè metuatis
 " quin suaviter dormituri sitis; sin minus,
 " me culpate. Vestis vero cui adsit abun-
 " dantior, permultiū et recte valenti et
 " aegrotanti prodest. Obsonia compor-
 " tanda sunt, quaecunque maximè acida,

246 CYRI INSTIT. VI.

“ et acria, et falsa fuerint: nam haec ad
“ cibum invitant et quām diutissimē suf-
“ ficiunt. Posteaquam verò ad integra
“ loca pervenerimus, ubi consentaneum
“ est frumentum nos jam *tandem* captu-
“ ros, jam inde manuales molae parandae
“ erunt, quibus panem conficiamus: nam
“ id ex illis instrumentis, quibus fit pa-
“ nis, levissimum est. Praeterea compa-
“ rari oportet etiam illa, quibus homi-
“ nes infirmae valetudinis indigent: nam
“ horum moles est peregrina, et si talis
“ fortuna sit, *eis* maximè opus erit. O-
“ portet etiam habere lora: nam pluri-
“ ma tum hominibus tum equis loris ad-
“ ligata sunt; quibus attritis et fractis
“ cessare necesse est, nisi vincula quis ha-
“ beat. Quicunque autem et paltum po-
“ lire didicit, *ei* utile fuerit asciae non
“ oblivisci. Profuerit etiam limam fer-
“ re; nam qui hastam acuit, is animam
“ quoque praeterea non nihil exacuit.
“ Inest enim *hic* pudor quidam, eum ig-

“ δριμέα, καὶ ἀλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ¹
 “ σῖτον τε ἄγει καὶ ἐπιπλεῖσον ἀρκεῖ.
 “ "Οταν δὲ ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπε
 “ ἡμᾶς εἰκὸς ἥδη σῖτον λαμβάνειν, χει-
 “ ρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσα-
 “ θαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τἍτο γὰρ
 “ κυφότατον τῶν σιτοποιῆκῶν ὄργανων.
 “ Συνεσκευάσαι δὲ χρὴ καὶ ὃν ἀδειοῦν-
 “ τες δέονται ἀνθρώποι· τάτων γὰρ δὲ μὲν
 “ ὅγκος μικρότατος, ἦν δὲ τύχη τοιάδε
 “ γένηται, μάλιστα δεήσει. Εχειν δὲ
 “ χρὴ καὶ ἴμαντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ
 “ ανθρώποις καὶ ἵπποις ἴμᾶσιν ἥρτηνται·
 “ ὃν κατατρίβομένων καὶ καταρρηγνυμέ-
 “ νων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἦν μή τις ἔχῃ
 “ περιζυγά. "Οστις δὲ πεπαύδευται καὶ
 “ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ ξυγίλης
 “ μὴ ἐπιλαθέσθαι. Αγαθὸν δὲ καὶ δίνην
 “ φέρεσθαι· δὲ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖ-
 “ νος καὶ τὴν φυχὴν τι παρακονᾶ. Επειδεὶ²
 “ γάρ τις αὐχύνη, λόγχην ἀκονῶνται·

Η κακὸν εἶναι. Εχειν δὲ χρὴ καὶ ξύλα
 περίπλεα καὶ ἄρματα καὶ αμάξεις· ἐν γὰρ
 πολλαῖς πράξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ
 ἀπαγορεύοντα εἶναι. Εχειν δὲ δεῖ καὶ
 τὰ ἀναγκαῖα τατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα
 πάστα· φύγεται δὲ τὸ γένος τοῦτο
 καὶ παραγίνεται· τό δ' ἐφ' ἡμέραν
 αρκέσσον οὐλίγοι τῆνες φύγεται.
 Εχειν δὲ χρὴ καὶ ἄμυνα καὶ σμαύνην καὶ
 τὰ ἄμαξαν ἐκάστη, καὶ κατὰ τὸ κατο-
 φόρον δὲ αἰσίνην καὶ δρέπανον· ταῦτα
 γὰρ καὶ ίδια χρήσιμα ἐκάστω, καὶ ὑπὲρ
 τῶν πονοῦ πολλάκις ὀφέλιμα γίνεται.
 Τὰ μὲν δὲ εἰς τροφὴν δέοντα τοιούτα
 τῶν διπλαφόρων ἔξεταζετε τὰς ύφε-
 στατὰς· φύγεται δὲ παρένθετος
 τοῦτον τοιούτους τάταν· μέντοι γάρ τοτε
 ἐνδεῖται ἐπόμενα. "Οὐα δέ καὶ τὰ ὑποτίθε-
 ματα πελεύσθητε, μέντοι οἱ τῶν σκευώ-
 φόρων ἄρχοντες ἔξεταζετε, καὶ τὸν μὴ
 ἔχοντα κατασκευάζειν ἀναγκάζετε.

“ pavum esse, qui hastam acuit. Oportet
“ autem lignorum etiam habere copiam
“ et curribus et plaustris: nam multis
“ in negotiis et operibus, necesse est navi-
“ ta quoque deficere. Praeterea habere
“ oportet instrumenta maxime necessa-
“ ria ad haec oratione; non enim ubique
“ adsunt opifices: quod autem in diem
“ satis fuerit, ad id efficiendum pauci
“ quidam non sufficiunt. Oportet etiam
“ sarculum et ligonem in curru quovis
“ habere, et in jumento dossuario dola-
“ bram et falcem; nam haec et cuique
“ privatim usui sunt, et publicè frequen-
“ ter utilitatem adferunt. Et quibus qui-
“ dem ad cibos opus est, de his vos duces
“ militum gravis armaturae illos interro-
“ gate, qui vobis parent: non enim prac-
“ termittendum est quidquam horum,
“ quo quis indigere poterit; nam eorum
“ indigi nos erimus. Quocunque verò
“ jumenta habere jubeo, vos impedimen-
“ torum praefecti inquirete, et qui non
“ habet, hunc ad parandum ea cogite.

250 CYRI INSTIT. VI.

“ Vos autem, qui vias *exercitui* sternen-
“ tibus praeceſtis, habetis à me descriptos
“ eos, qui ex jaculatoribus, et sagittariis,
“ et funditoribus rejecti sunt: hos itaque
“ cogere oportet, ex jaculatoribus qui-
“ dem qui sunt rejecti, ut sumptâ securi
“ lignum ad secundum aptâ militent; qui
“ ex sagittariis, ligone; qui ex fundito-
“ ribus, sarculo: hos porrò iis instructos
“ cogere oportet, ante plastra turmatim
“ incedere, ut si quid opus fit muniendâ
“ viâ, statim opus adgrediamini; et ipse
“ sciam, si mihi aliquorum opera necef-
“ saria sit, unde ad usum meum mihi su-
“ mendi sint. Ducam verò *nobiscum* et
“ fabros aerarios militaris aetatis, et fa-
“ bros lignarios, et futores, cum instru-
“ mentis *suis*; ut quacunque in re hujus-
“ modi etiam artificiis opus sit in exerci-
“ tu, nihil deficiat. Et hi quidem ab ar-
“ matorum *militum* ordinibus erunt fo-
“ lutti, quae autem sciunt, mercede ei
“ ministrantes qui velit, erunt in consti-

“Τμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες,
 “ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένυς παρ' ἐμῷ
 “τὸς ἀποδεδοκιμασμένυς καὶ τὸς ἐκ τῶν
 “ἀκοντισῶν, καὶ τὸς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ
 “τὸς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τύτυς οὖν χρὴ
 “τὸς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντισῶν πέλεκυν
 “ἔχοντας ξυλοκόπον ἀναγκάζειν σρα-
 “τεύεσθαι, τὸς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν,
 “σμινύην, τὸς δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν,
 “ἄμην· τύτυς δὲ ἔχοντας τὰ ταῦτα, πρὸ
 “τῶν ἀμαξῶν κατ' ἵλας πορεύεσθαι,
 “ὅπως, ἦν τι δέη ὁδοποιίας, εὐθὺς ἐνεργοί
 “ἡτε· καὶ ἐγὼ ἦν τι δέωματι, ὅπως εἰδῶ
 “ὅπόθεν δεῖ λαβόντα τύτοις χρῆσθαι.
 “Ἄξω δὲ καὶ τὸς ἐν τῇ σρατιωτικῇ ἡλικίᾳ
 “ξὺν τοῖς ὄργανοις χαλκέας τε καὶ τέκλο-
 “νας καὶ σκυτοτόμας, ὅπως ὅπόσα ἂν δέ-
 “ηται καὶ τοιότων τεχνῶν ἐν τῇ σρατιᾳ,
 “μηδὲν ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὅπλοφόροι
 “μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, αἱ δὲ ἐπί-
 “σανται τῷ βγλαμένῳ μισθῷ ὑπηρετήσου-

“ τες, ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. Ήν
 “ δέ τις καὶ ἐμπόρος βάληται ἐπεδαι
 “ πωλεῖν τι βαλόμενος, τῶν μὲν προει-
 “ ρημένων ἡμέρων τὰ ἐπιτήδετα ἔχειν
 “ ἦν δὴ τι πωλῶν ἀλίσκηται, πάντων
 “ σερήσεται. Επειδὴν δὲ αὗται παρέλ-
 “ θωσιν αὖτις ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἄν βά-
 “ ληται· ὅστις δὲ ἄν τῶν ἐμπόρων πλεί-
 “ σην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται, οὗτος
 “ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων καὶ παρ’ ἑμῖ-
 “ δώρων καὶ τιμῆς τεύξεται. Εἰ δέ τις
 “ χρημάτων προσδεῖθαι νομίζει εἰς ἐμ-
 “ παλήν, γνωστῆρας ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ
 “ ἐγγυητὰς, οὐ μάλιστα παρεύειται σὺν τῇ
 “ σρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν.
 “ Εγὼ μὲν δὴ ταῦτα προσγορεύω· εἰ δέ
 “ τις τὶς καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾶ, πρὸς ἐμὲ
 “ σημανέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες
 “ συσκευάζετε, ἐγὼ δὲ θύσαμαι ἐπὶ τῇ
 “ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔ-
 “ χρή, σημανθείση. Παρεῖναι δὲ χρὴ ἃ-

“ tuto *loco*. Quòd si quis etiam mercator
“ sequi *castra* voluerit, ut aliquid ven-
“ dat, *is* illorum dierum, quos antè sig-
“ nificavimus, commeatum habere *debet*:
“ si aliquid vendere deprehendatur,
“ omnibus spoliabitur. Posteaquam ve-
“ rò dies hi praeterierint, quo pacto vo-
“ let, vendet: et quisquis è mercatoribus
“ quàm maximè rerum venalium forum
“ augere videbitur, *is* et à sociis, et à me
“ munera et honores consequetur. Quòd
“ si quis existimat, pecuniâ sibi ad coëmp-
“ tionem rerum opus esse, *is* illis quibus
“ notus est, quique spondeant futurum,
“ ut cum exercitu proficiscatur, adduc-
“ tis, quam nos habemus accipiat. At-
“ que haec quidem praedico: si quis ve-
“ rò aliud quidpiam, quod facto sit opus,
“ perspicit, mihi significet. Ac vos qui-
“ dem *binc* digressi *vasa* colligite; ego
“ profectionis caufâ rem sacram faciam:
“ cùm verò res divinae rectè se habe-
“ bunt, signum dabimus. Debent autem

“ adesse omnes cum iis quae praedicta
 “ sunt, ad locum constitutum, apud du-
 “ ces suos. Vos verò duces, ubi suum
 “ quisque ordinem instruxeritis, ad me
 “ convenietis omnes, ut suos singuli lo-
 “ cos percipiatis.”

His illi auditis, *ad iter* sarcinis com-
 positis se comparabant: *Cyrus* verò rei
 divinae dabat operam. Ubi verò sacrifi-
 cia benè se habuerunt, cum exercitu pro-
 gredi coepit: ac primo quidem die meta-
 tus est castra loco, quām potuit, proxi-
 mo, ut si quis alicujus rei esset oblitus,
 eam quaereret, et si quis esse sibi aliquā
 opus animadverteret, eam etiam sibi com-
 pararet. Et Cyaxares quidem cum tertiā
 parte Medorum remansit, ut domi soli-
 tudo non esset. Cyrus quām celerrimè
 poterat, faciebat iter, equites quidem
 primo loco constituens, et ante hos ex-
 ploratores et speculatores anteriora sem-
 per in loca, quae ad speculandum essent
 commodissima, praemittens: post hos age-

“ παντας τὰ προειρημένα ἔχοντας εἰς
 “ τὴν τεταγμένην χώραν, πρὸς τὺς ἥγε-
 “ μόνας ἑαυτῶν. Τμεῖς δὲ ὡς ἥγεμόνες,
 “ τὴν ἑαυτῆς ἔκαστος τάξιν εὐτρεπισάμε-
 “ νος, πρὸς ἐμὲ πάντες συμβαλεῖτε, ἵνα
 “ τὰς ἑαυτῶν ἔκαστοι χώρας καταλά-
 “ θητε.”

Ακόσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευ-
 ἀζούντο· ὁ δὲ ἐθύετο. Επεὶ δὲ καλὰ τὰ
 ἱερὰ ἦν, ὠρμᾶτο σὺν τῷ σρατεύματι· καὶ
 τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεσρατοπεδεύσατο
 ὡς δυνατὸν ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τις τὶ
 ἐπιλελησμένος εἴη, μετέλθοι, καὶ εἴ τις
 τινὸς ἐνδεόμενος γνοίη, τῷτο ἐπιπαρα-
 σκευάσαιτο. Κυαξάρης μὲν ὢν τῶν Μή-
 δων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν,
 ὡς μηδὲ τὰ οἶκοι ἔρημα εἴη. Οἱ δὲ Κῦρος
 ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τὺς ἵπ-
 πέας μὲν πρώτης ἔχων, καὶ πρὸ τότε
 διερευνητὰς καὶ σκοπὺς αἵτινας ἀναβιβάζων ἐπὶ
 τὰ πρόσθια εὑσκοπώτατα· μετὰ δὲ τό-

τύς ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν
εἴη, πολλὰς ὁρμαθὺς πολύμενος τῶν ἀμά-
ξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· ὅπιστεν δὲ οὐ φά-
λαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφόρων
ὑπολείποιτο, οἵ προστυγχάνοντες τῶν
ἀρχόντων ἐπεμέλοντο, ώς μὴ κωλύοιτο
πορεύεσθαι. "Οπου δέ σενοτέρα εἴη οὐ ὁ-
δὸς, διὰ μέσου ποιήμενοι τὰ σκευοφόρα ἔν-
θεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο οἱ δύπλοφόροι· καὶ εἴ
τι ἐμποδίζοι, οἵ κατὰ ταῦτα γιγνόμενοι
αὖ τῶν σφατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Επο-
ρεύοντο δέ ώς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ'
ἐαυτᾶς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐκετέ-
τακτο γάρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κατὰ
τὴν ἐαυτῶν τάξιν ἔκαστον ἴένας, εἰ μή τι
ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ
ἔχων τῷ ταξιάρχῳ ὁ σκευοφόρος ἥγειτο
γνωστὸν τοῖς τῆς ἐαυτῶν τάξεως· ώστε οὐ-
θρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελεῦντό τε ἰχυρῶς
ἔκαστος τῶν ἐαυτῷ ώς μὴ ὑπολείποντο.
Καὶ οὗτω ποιῶνταν, ὡς τε γέτειν ἔδει ἀλ-

bat impedimenta, multos, ubi quidem planities esset, plastrorum et impedimentorum globos faciens: *hos* cum a tergo sequeretur phalanx, si quid impeditorum a tergo relinqueretur, praefecti qui *in ea* incidentent curabant, ut in progressu non impedirentur. Ubi vero angustior erat via, milites armati receperitis in medium impedimentis, hinc et illic incedebant; ac si quid impeditret, milites ad haec constituti *in eo* curavit adhibebant. Plerumque vero sic cohortes iter faciebant, ut apud se sua haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis operam dabant imperium erat, ut quisque propriet cohortem suam progredieretur, nisi quid rei necessariae veraret. Atque is etiam cui sarcinatum vescuta curae erat praecipit, signum centurionis sui habens, quod militibus ejusdem cohortis notum esset: itaque ceteratim faciebant iter, et vehementer intentus erat quilibet, ne qui stortum a tergo relinquerentur. Quod cum face-

rent; necesse non erat ut se mutuò quae-
rerent, et omnia praestò magisque salva-
erant, et ea quibus esset opus certius mili-
tes habebant.

Caeterùm speculatores antegressi cùm
viderentur in planicie videre homines,
qui et pabulum et ligna sumerent, et ad-
spicerent itidem jumenta, quae ejusmodi
alia portarent atque *interim* pascerentur;
et remotiora loca intuendo, animadver-
tere sibi viderentur vel fumum vel pul-
verem in sublime ferri; de his omnibus
intelligebant, hostium copias alicubi esse
in propinquuo. Itaque speculatorum praefectus statim quandam mittit, qui Cyro
ista nuntiaret. Is autem ubi haec audiis-
set, mandavit illis, ut iis ipsis in speculis
manerent, ac quicquid semper novi con-
spicerent, *sibi* renuntiarent: praeterea
equitum cohortem ulterius misit, manda-
vitque darent operam ut quosdam illo-
rum qui erant in planicie comprehende-
rent, quo certius id quod esset cognosce-
re possent. Ac illi quidem, id quibus ne-
gotii datum erat, hoc faciebant: *Cyrus*

λήλυς, ἅμα τε παρόντα ἄπαντα καὶ σάωτερα ἦν, καὶ θᾶσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ σρατιῶται.

‘Ως δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾶν ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἐώρων ἔτερα τοιχῖτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἔδόχουν καταμανθάνειν μετεωρίζομενον ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τύτων ἀπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι εἴη που πλησίον τὸ σράτευμα τῶν πολεμίων. Εὐθὺς δὲ πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰς ἀγγελῶντα ταῦτα τῷ Κύρῳ. ‘Ο δὲ, ἀκύσας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπᾶς, ὅτι ἀναῖτι καὶ οὐδὲν δρῶσιν, ἐξαγγέλλειν ταῦτα δὲ ἐπεμψειν ἵππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραθῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως σαφέσερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τύτο ἐπρατίζοντο αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο σρά-

τευμα αὐτῷ κατεχώριζεν, ὅπως παρα-
σκευάσαι τοῦ σα ώετο χρῆναι πρὶν πάνυ
ὅμης εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστᾶν πα-
ρηγγύησεν, ἐπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς
τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν.
Ἐπεὶ δὲ ἡρίσησαν συνεκάλεσε καὶ ἵππέων
καὶ πεζῶν καὶ ἀρμάτων τὰς ἡγεμόνας, καὶ
τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τὰς
ἀρχοντας καὶ τῶν ἀρμαμαζῶν. Καὶ ἔτοι
μὲν συνήσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς
τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγα-
γον. Οἱ δὲ ληφθέντες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ
τῆς Κύρου, ἐλεγον ὅτι ἀπὸ τῆς σρατοπέ-
δου ἐῖεν, προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χι-
λὸν, οἱ δὲ ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς
προφυλακάς διὰ γαρ τὸ πλῆθος τῆς σρα-
τῆς σπάνια πάντα ἐἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος,
ταῦτα ἀκύσας, Πόσον δ; ἐφη, ἀπεισή-
ἐνθένδε τὸ σράτευμα; Οἱ δὲ ἐλεγον, ὡς
δύο παρασάγγας. Επὶ τύτοις ἥρετο ὁ
Κῦρος, Ἡμῶν δ; ἐφη, λόγος τις παρ'

ipse copias reliquas ibidem disponebat, ut praepararent ea quibus opus esse arbitrabatur, antequam omnino congrederentur. Ac primùm quidem edixit uti pranderent, deinde ut suis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pransi autem cùm essent, equitum, peditum, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmaxarum praefectos convocavit. Et hi quidem convenerunt: ii verò *intereà* qui in planitiem excurrerant, homines comprehensos adducebant. Cumque a Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se *hostium* ex castris esse, ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, praetergressos primas excubias: etenim propter exercitūs multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis, Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parasangas ferè duas, aiunt illi. Post haec *pos* interrogans Cyrus, An de nobis erat,

inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat prefecto, inquiunt, et quidem magnus: nimirum vos adventare et prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cum *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quaerebat.) Non prefecto, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait Cyrus, quid agunt? Instruuntur, inquiunt; atque in hoc ipso tum heri, tum nudiustertiùs occupati fuerunt. Et quis eos instruit, ait Cyrus? Croesus ipse, inquiunt, et cum eo Graecus quidam, et aliis quidam Medus: hic quidem à vobis venisse transfuga dicebatur. Verum ò maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, utì cupio.

Secundùm haec captivos abduci jussit, et ad eos qui aderant, quasi dicturus aliquid, se convertit. Interea *quidam* alias à speculatorum aderat praefecto, qui magnum equitum agmen in planicie conspicí

αὐτοῖς; Ναι μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολύς
γε· ως ἐγγὺς ἥδη ἦτε προσιόντες. Τί γν;
ἔφη ὁ Κῦρος, ἢ καὶ ἔχαιρον ἀκόντες;
(τῦτο δὲ πήρετο τῶν παρόντων ἔνεκα.)
Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δὴ γε
ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἡνιῶντο. Νῦν
δι', ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιῶσιν; Εκτάτον-
ται, ἔφασαν· καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν
τὸ αὐτὸ τῦτο ἔπρατίον. 'Ο δὲ τάτιων,
ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐσιν; Οἱ δὲ ἔφασαν,
αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἐλλην
τις ἄνὴρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· οὗτοι
μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν.
Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αλλ' ὡς Ζεῦ μέγιστε,
λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ως ἐγὼ βού-
λομαι.

Ἐκ τύτου τὸς μὲν αὐχμαλώτυς ἀπά-
γειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τὸς παρόντας ως
λέξων τὶ ἀνήγετο. Εν τύτῳ δὲ παρῆν
ἄλλος αὖ παρὰ τῷ σκοπάρχῳ, λέγων
ὅτι ἵππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ

προφαίνοιτα· καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτὸς βιβλομένης ἴδειν τόδε τὸ σράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταῦτης ἀλλοι φύστηκοντα ἵσπεῖς συχνᾶς προσελαύνουσι, καὶ μέγτοι κατ’ αὐτὸς ἡμᾶς ἵσπεις βιβλόμενοι λαβεῖν, ἥκι δύκωνται, τὴν σκοπήν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν μία δεκάς οἱ ἐπὶ ταυτῇ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε τῷ περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄκτων ἵππέων ἐλάσσαντας ὑπὸ τὴν σκοπήν ἀδέλλας τρις πολεμίων ἀτρεμίαν ἔχειν. "Οταν δέ, ἔφη, ηδὲκάς ηδὲκέτερα λείπῃ τὴν σκοπήν, ἐξαναγάντες ἐπιθεοῦτε τοῖς ἀκαβαντικῶν ἐπὶ τὴν σκοπήν. Ως δέ ἡμᾶς μὴ ληπτῶσι οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ω Ὑσάσπα, τὴν χιλιοφύνην τῷ ἵππέων λαβώκε, καὶ ἐπιφάνηθι ἀκτίας τῷ τῷ πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῆ εἰς ἀφανεῖς, ἀλλ’ ὅπως αἱ σκοπαὶ σου διαμένωσιν ἐπιμεληθεῖς πάριθι, Άκ δέ ἄρα ἀνατείκοντες ταύτης δεκάς προσεξ-

dicebat: ac nos quidem, inquit, suspicamur eos provehi studio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, et quidem nos ipsos versus; fortasse quod speculam hanc, si quidem possint, occupare velint: nos autem in istâ speculâ tantummodo decem sumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos semper circum se habebat, proiectos sub ipsam usque speculam clam hostibus immotus ibi consistere jussit. Ubi verò, ait, decuria nostra speculam deseruerit, tum vos ex insidiis exsurgite, eosque invadite, qui speculam concenderint. Atque ut vos magna illa non laedat turma, egredere tu, inquit, adversus hos, Hystaspè, equitibus mille adsumptis, et in conspectum hostilis agminis adverso agmine prodì. Nequaquam vero persequaris eos usque ad loca tibi non perspecta, sed ubi curaveris, ut tuae constanter maneat speculae, preceptor. Quod si qui por-

rectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hystaspes itaque discedens arma sumebat; et *Cyri* statim ministri, quemadmodum imperârat, avehebantur. Illis autem Araspes cum famulis cis ipsas etiam speculas occurrit, is qui dudum explorator missus fuerat, Susiae mulieris custos. Et Cyrus quidem, *eum* ut vidit, exsiliens dę sellā progressus est ei obviam et dextrâ *hominem* excepti: caeteri, qui nihil *horum* scirent, re *istâ* erant obstupefacti, ut par est *credi*; donec Cyrus ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam scire jam omnes homines hujus oportet facinora. Hic neque ullâ re turpi vinctus, neque formidine mei permotus discessit; sed à me missus, ut hostium rebus cognitis, quo loco essent, certò nobis renuntiaret. Tibi quidem, Araspa, quae sum pollicitus, et memini et praestabo cum his omnibus. Vos autem omnes etiam ae-

λαύνωσιν ὑμῖν τινὲς, δέχεσθε φιλίως τὸς
ἄνδρας.

‘Ο μὲν δὴ ‘Τσάσπας ἀπὶών ωπλίζετο·
οἱ δὲ ὑπηρέται ἥλαινον εὔθὺς, ως ἐκέλευ-
σεν. ‘Απαντᾷ δ’ αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῶν
σκοπῶν Αράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ
πεμφθεὶς πάλαι κατάσκοπος, ὁ φύλαξ
τῆς Σχεδίδος γυναικός. ‘Ο μὲν γὰν Κῦρος,
ως εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἔδρας ὑπῆκ-
τα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιῶτο· οἱ δ’ ἄλλοι, ως-
περ εἰκὸς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι
ἥσαν τῷ πράγματι· ἕως δὲ Κῦρος εἶπεν,
Ανδρες φίλοι, ἡχει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν
γάρ οὐδὲ πάντας ἀνθρώπους δεῖ εἰδέναι τὰ
τύττα ἔργα. Οὗτος γάρ τε αὐχρῆς πτήθεις
οὐδενὸς ὤχετο, οὔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ’
ὑπ’ ἐμῷ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ
τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγεί-
λειεν. ‘Α μὲν οὖν ἔγω σοι ὑπερχόμην, οὐ
Αράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν
τοῖς πᾶσι. Δίκαιουν δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπα-

τας, ὡς ἄνδρες, τῶτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν
ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμεῖρῷ ἀγαθῷ καὶ ἔκι-
δύνευσε καὶ αὐτίαν μέτέχεν, ἥ ἐβαρύνετο,
Ἐκ τύτου δὴ πάντες ἤσπαζοῦσαν τὸν Αρά-
σπαν καὶ ἐδεξιώντο. Εἰπόντος δὲ Κύρου ὅτι
τύτων μὲν ἄλις εἴη, "Α δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰ-
δέναι, ταῦτα, ἔφη, διηγῆ ὡς Αράσπα· καὶ
μηδὲν μείς τῷ ἀληθῆς τὰ τῶν πολεμίων
Κρεῖττον γὰρ, μείζονα οἰθέντας μείονα
ἰδεῖν, ἥ μείω ἀκύσαντας μείζονα εὑρί-
σκειν.

Καὶ μὴν, ἔφη δὲ Αράσπας, ὡς σαφέ-
στατά γ' ἀν εἰδείην, ἐποίειν· συνεξέτατο
γὰρ παρὼν αὐτός. Σὺ μὲν ᾧρα, ἔφη δὲ
Κύρος, ό τὸ πλῆθος μόνον οἰδα, ἀλλὰ
καὶ τὸν τάξιν αὐτῶν. Εγὼ μὲν ναὶ μά-
δι', ἔφη δὲ Αράσπας, καὶ ὡς διανοῦνται
τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Άλλ' οὐως, ἔφη
δὲ Κύρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν
χεφαλαίῳ. Εκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες
τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βά-

quum est, milites, hunc, ut virum fortē, honore prosequi: nam commodē nostri causā tum periculose obrulit, tum sceleris, quo premebatur, culpam sustinuit. Tum verò Araspam omnes salutantes amplectebantur, et dextris excipiebant. Cùm autem dixisset Cyrus, satè jam istorum esse; Quae autem scire nos ex re nostrâ fuerit, inquit, narra nobis Araspa, neq̄ue res hostium praeter veritatem extenua. Nam melius fuerit, nos arbitratos majora, deinde minora videre, quām auditis minoribus, majora reperire.

Enimverò, inquit Araspas, operam dedi ut rem quām certissimè cognoscerem: nam praesens unā cum aliis aciem eorum instruxi. Tu igitur, inquit Cyrus, non eorum modò numerum, verūm etiam aciei rationem tenes? Teneo profectò, inquit Araspas, atque etiam quo paecto praelium inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primū nobis eorum multitudinem summatim exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes et pedites et equi-

270 CYRI INSTIT. VI.

tes instructi ad tricenos in altitudinem,
exceptis Aegyptiis: occupant autem hi
ferè spatiū quadraginta stadiorum: mi-
hi, enim, inquit, admodū curae fuit,
ut quantum loci occuparent scirem. Ae-
gyptii verò, ait Cyrus, quo pacto instruc-
ti sint, dico: aiebas enim, exceptis Ae-
gyptiis. Nimirum hos denūm millium
praefecti ità instruebant, ut quaelibet de-
nūm millium acies in centenos esset ab
omni parte disposita: nam domi quoque
sibi hanc ordinum legem esse dicebant.
Croesus sanè perquam invitus eis conces-
sit ut hoc modo instruerentur: quippe
phalangem suam sic extendere volebat,
ut tuum ultra exercitum quàm longissi-
mè porrigeretur. At quamobrem, ait
Cyrus, id cupiebat? *Eā* profectò *de cau-
fā*, ut exsuperante copias tuas multitudine
circundaret. Et Cyrus ait, At viderint
isti, nè dum circumdare volunt, *ipsimet*
circundentur. Sed enim quae ex te di-
dicisse *nōstram* erat in rem, audivimus:
vobis autem ità, viri, faciendum est: nunc
quidem, posteaquam hinc abieritis, tum

θος καὶ πεζοὶ καὶ ἵπποις, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· ὃτοι δὲ ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετλαράκοντα σάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε εἰδέναι ὅπόσον κατεῖχον χωρίον. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, ἔφη δὲ Κῦρος, εἰπὲ πῶς εἶσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τάτους δὲ οἱ μυριάρχαι εἴτατον εἰς ἑκατὸν πανταχῆ τὴν μυρισὺν ἔκαστην· τῶντον γάρ σφίσι καὶ οἵκοι νόμοιν ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν· αὐτοῖς ὃτω τάτιεσθαι· ἐβέλετο γάρ δότιπλεῖσον ὑπερφαλαγγῆσαι τῇ σῇ σρατεύματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη δὲ Κῦρος, τάτο ἐπιθυμῶν; ‘Ως ναὶ μὰ Δί’, ἔφη, τῷ περιττῷ κυκλωσόμενος. Καὶ δὲ Κῦρος εἶπεν, Αλλ’ ὃτοι ἀν εἰδεῖτεν, εἰ οἱ κυκλάμενοι κυκλωθεῖεν. Αλλ’ αὐτὸν παρὰ σῇ καρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρή, ὡς ἄνδρες, ὃτω ποιεῖν· νῦν μὲν, ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν

Ἴππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολ-
λάκις γὰρ μικρῷ ἐνδείᾳ καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ
ἄρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὖτον δὲ πρωτί,
ἔως ἂν ἐγὼ θύωμα, πρῶτον μὲν χρὴ ἄρι-
στῆσαι καὶ ἀνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ, τι ἂν
πράττειν καιρὸς αἰτίᾳ, μὴ τότου ἡμῖν ἐν-
δέη· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὁ Αράσπα, τὸ
δεξιὸν κέρας ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ
ἄλλοι μυριάρχοι ἦπερ νῦν ἔχετε· ὅμοῦ
γὰρ τῷ ἀγῶνος ὄντος, οὐδενὶ ἄρματι ἔτι
καιρὸς τύς ἵππους μεταζευγνύναι. Πα-
ραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις καὶ λο-
χαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίσασθαι, εἰς
δύο ἔχοντας ἔκαστον τὸν λόχον. Οὐ δὲ
λόχος ἦν ἔκαστος εἰκοσιτέτλαρες.

Καὶ τις ἐπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δο-
κεῖμέν σοι, ἔφη, ὁ Κῦρος, ίκανῶς ἔξειρ, εἰς
τοσούτους τεταγμένους, πρὸς οὕτω βαθεῖ-
αν φάλαγγα; Καὶ δὲ Κῦρος ἐπειρ, Αἱ δὲ
βαθύτεραι φάλαγγες, ή ὡς ἔξικενθισταί
τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκεῖ;

equorum armā, tum vestra inspicite; (nam saepe numerò exiguâ re deficiente, et vir, et equus, et currus inutilis reddatur) cras autem manē, dum sacram ego rem peragam, primū et viris et equis vescendum erit, ut quidquid fieri semper opportunum fuerit, nihil nobis desit quo minus id conficiamus: deinde tu, inquit, Araspa, cornu dextrum tene, ut nunc tenes, ac caeteri *itidem* denūm millium praefecti *servate* quem nunc locum obtinetis; nam ubi prope adest certamen cùm sit conserendum, non juncti jam equi ullo *in curru* commodè mutari possunt. Denuntiate verò cohortium praefectis et ductoribus manipolorum, ut in phalange consistant, singulis manipulis densis ad duos. Erant autem *isti* manipuli *singuli militum* viginti quatuor.

Et quidam è denūm millium praefectis, An videmur tibi, Cyre, inquit, si *quidem* in tot ordinati simus, adversùstam densam phalangem suffecturi? Et Cyrus, Densiores quae sunt phalanges, ait, quām ut armis hostes possint pertingere, quid

tibi videntur hostibus adferre damni, sociis quid commodi? Evidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturae milites mallem in decies millenos esse dispositos: nam hoc modo cum paucissimis dimicaremus. At quo militum numero phalangis meae constabit altitudo, futurum arbitror, ut tota strenua reddatur, et ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem post loricatos disponam, et post jaculatores, sagittarios. Quis enim eos in acie primâ constituat, qui fateantur ipsis nullam se cominùs pugnam sustinere posse? At si loricatos ante se *hostibus* oppositos habeant, subsistent: et illi quidem tela vibrando, hi sagittas emitendo super omnes ante *collocatos*, hostibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hostes quis infestat, eo nimis omni socios sublevat. Postremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantur. Nam quemadmodùm domus nec sine lapidum lectorum compositione firmâ, nec absque iis qui tectum faciant,

ἔφη, τὸς πολεμίους βλάπτειν ἢ τὸς συμμάχων ὡφελεῖν; Εγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, τὸς εἰς ἑκατὸν τέττας ὄπλιτας εἰς μυρίους ἀν Βουλοίμην μᾶλλον τετάχθαι· οὕτω γὰρ ἀν ἐλαχίσοις μαχοίμεθα. Εξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυνῶ, οἵομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ακοντισάς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισάσι τοξότας. Τέττας γὰρ πρωτοσάτας μὲν τὶς ἀν τάτλοις, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογῆσι μηδεμίαν μάχην ἀν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Προβεβλημένοι δὲ τὸς θωρακοφόρους μενῦσι γε καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανῶνται τὸς πολεμίους. "Ο, τι δ' ἀν κακοργῆ τις τὸς ἐναντίους, δηλονότι παντὶ τέττῳ τὸς συμμάχων κουφίζει. Τελευτάς μέντοι σήσω τὸς ἐπὶ πᾶσι καλουμένους. "Ωςπερ γὰρ οἰκίας ὅτε ἀνευ λιθολογήματος ὄχυρος, οὔτε ἀνευ τῶν σέγην

ποιήσυτων ύδεν ὄφελος, ὃτως οὐδὲ φάλαγ-
γος ὅτε ἄνευ τῶν πρώτων οὔτε ἄνευ τῶν
τελευταίων, ἢν μὴ ἀγαθοὶ ὥστιν, ὄφελος
ύδεν. Αλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγ-
γέλλω τάτιεδε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελ-
τασῶν ἀρχοντες ἐπὶ τύτοις τὸς λόχους
ώσαμτως καθίσατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν το-
ξιτῶν, ἐπὶ τοῖς πελτασῖς ώσαμτως.
Σὺ δὲ ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἀρχεῖς, τελευ-
ταῖς ἔχων τὸς ἀνδρᾶς, παράγγελλε
τοῖς ἑαυτῷ ἐφορᾶν τε ἐκάστῳ τὸς καθ'
ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιῆσιν ἐπικε-
λεύειν, τοῖς δὲ κακυνομένοις ἀπειλεῖν
ἰχυρῶς· ἢν δέ τις σρέφηται, προδιδόναι
θέλων, θανάτῳ ζημιῶν. Εργον γάρ ἐσι·
τοῖς μὲν πρωτοσάταις θαρρύνειν τὸς ἐπο-
μένως καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· υἱᾶς δὲ δεῖ, τὸς
ἐπὶ πᾶσι τεταγμένως, πλείω φόβον πα-
ρέχειν τοῖς κακοῖς τῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων.
Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ ὁ
Ἄβραδάτα, ὃς ἀρχεῖς τῶν ἐπὶ τοῖς μη-

ullam ad rem utilis est, sic neque phalangis vel absque primis vel absque ultimis, si strenui non fuerint, ullus est usus. At vestros ordines, uti praecipio, instruite; ac vos peltastrarum praefecti post hos, *vestros* itidem manipulos disponite; vosque *praefecti* sagittariorum, itidem post peltastras. At tu, qui praefectus es ultimis omnium, *extremâ* esto in acie cum tuis, eisque praecipe, ut quisque suos respiciendo observet, et officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quod si quis tergum vertat, prodendi consilio, *eum* morte multet. Est enim eorum qui principe constituti sunt loco munus, ut sequentes verbis et factis animosos efficiant: vos autem, qui post omnes estis collocati, *etiam* metum hostili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem haec facite. Tu vero Abodata, qui praefectus es iis quibus machi-

nae curae sunt, sic fac, ut vehicula jugalia, quae ministros ac turres vehunt, quām proximè phalange msequantur. Tu, Dauche, qui praefectus es sartinariis *harmamaxis*, post turres copias ejusmodi omnes ducito: et ministri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempestivè praecesserint *vel* à tergo manserint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es praefectus, postremo eas loco post impedimenta constitue. Nam si haec omnia sequantur, et multitudinis opinionem praebebunt, et insidias struendi facultatem nobis supeditabunt, et cogent hostes, si *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus spatiū circumdando complectantur, tanto necesse est imbecilliores fiant. At vos quidem ità facite: tu verò Artabaze, et tu Artagersa, uterque mille pedites, ex his qui vobiscum sunt, post hos habete.

χανᾶς, οὗτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ
τύς ὑπηρέτας καὶ τύς πύργους φέροντα
ἔφεται ως ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος.
Σὺ δ', ὦ Δαῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν σκευο-
φόρων ἀρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε
πάντα τὸν τοιθτὸν σρατόν· οἱ δ' ὑπηρέ-
ται σὺ ιχυρῶς κολαζόντων τύς προϊόντας
τῷ καιρῷ ἥ λειπομένους. Σὺ δ', ὦ Καρ-
δᾶχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἀρμαμαξῶν αὖ ἄγγοι
τὰς γυναικας, κατάσησον αὐτὰς τελευ-
ταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἐπόμενα
γάρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν πα-
ρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν ἡμῖν ἔξουσία ἔσαι, καὶ
τοῖς πολεμίοις, ἥν κυκλῶθαι βάλωνται,
μεῖζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖ-
σθαι· ὅσῳ δ' ἀν μεῖζον χωρίον περιβάλ-
λωνται, τοσύτῳ αὐτύς ἀδενεσέρους α-
νάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν ὅτῳ
ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Αρτάβαζε, καὶ Αρτα-
γέρσα, τὴν χιλιοσῦν ἐκάτερος τῶν σὺν
ὑμῖν ἐπὶ τύτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ

ῷ Φαρνῇχε καὶ Ασιαδάτα, τὴν τῶν ἵπ-
πέων χιλιοῦν, ἡς ἐκάτερος ὑμῶν ἄρχει,
μὴ συγκατατάτετε εἰς τὴν φάλαγγα,
ἀλλ’ ὅπισθεν τῶν ἀρμαμαξῶν ἔξοπλι-
θῆτε καθ’ ὑμᾶς αὐτός· ἕπειτα πρὸς ἡ-
μᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὖ-
τω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, ὡς πρώ-
τος δεῆσον ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ
δὲ, ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀν-
δρῶν, ὅπισθεν τῶν ἀρμαμαξῶν ἐκτάτου·
ποίει δ’ ὅτι ἀν σοι παραγγέλλῃ Αρτα-
γέρσας. ‘Τμεῖς δ’ οἱ τῶν ἀρμάτων ἡγε-
μόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑ-
μῶν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ’ ἑαυτοῦ
ἐκατὸν ἔχων ἀρματα κατασησάτω· αἱ
δ’ ἔτεραι ἐκατοσύνες τῶν ἀρμάτων, ἡ μὲν
κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς σρατιᾶς σοι-
χῆσα, ἐπέσθω τῇ φάλαγγι ἐπὶ κέρως, ἡ
δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν ὅτῳ
διέτασεν·

Αβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς ἦ-

Tuque Pharnuche, et tu Asiadata, equites illos mille, quibus praestis uterque, ne in phalange una cum caeteris disponite, sed armis votmet pone *harmamaxas* seorsum ipsi instruite: deinde cum ducibus caeteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos esse oportet, quasi primi proelium sitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos sunt *impositi* praefecte, pone *harmamaxas* locum obtineto; et quidquid Artagersas imperarit, facito, Vos autem curruum duces, cum sorte duxeritis, cui vestrum id sorte obvenerit, is ante phalangem suos centum currus constituat: de caeteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextrum exercitus procedens, phalangem ad cornu sequatur, ad laevum altera. Sic adeo Cyrus omnes disponebat:

Abradatas autem Susorum rex, Ego,

Cyre, ait, ultrò in me recipio, ut hunc è regione phalangis adversae locum obtineam, nisi quid aliud tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâ prehendit, ac Persas qui caeteris erant in curribus interrogat, An et vos haec conceditis? Illis respondentibus, honestum non esse, haec permettere; rem forte decernendam ipsis proposuit, et Abradatae forte id obvenit, quod ipse in se recipere statuerat, atque *ad eò* Aegyptiis oppositus fuit. Ac tum quidem cùm discessissent et curássent ea, de quibus predixerant, coenabant, et constitutis excubiis quieti se dabant. Postridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cùm pransus esset ac libasset, armabant se *et instruebant* multis et elegantibus tunicis, multis et elegantibus loricis et galeis: equos etiam frontalibus et peitoralibus armabant: et equitum quidem equos illis armis, quae femora; curribus verò junctos armis illis, quae latera tege-

πεν, Εγώ σοι, ὡς Κῦρε, ἐθελόσιος ύφισα-
μαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φά-
λαγγὸς ταξιν ἔχειν, εἰ μή τι σοι ἄλλο
δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγαθεῖς αὐτὸν καὶ
δεξιωσάμενος, ἐπήρετο τὸς ἐπὶ τοῖς ἄλ-
λοις ἄρμασι Πέρσας, Η καὶ υἱοῖς, ἔφη,
ταῦτα συγχωρεῖτε; Επεὶ δὲ ἔκεινοι
ἀπέκριναντο ὅτι όντες καλὸν εἴη ταῦτα ύφι-
εσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὸς, καὶ ἔλαχεν Α-
βραδάτης ἥπερ ύφισατο, καὶ ἐγένετο καλὰ
τὸς Αἰγυπτίους. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες,
καὶ ἐπιμεληθέντες ὡν προεῖπον, ἐδειπνο-
ποιῶντο, καὶ φυλακὰς κατασησάμενοι ἔκοι-
μήθησαν. Τῇ δὲ υἱεραίᾳ πρωΐ μὲν ὁ
Κῦρος ἐθύετο· ὁ δὲ ἄλλος σρατὸς ἀριστή-
σας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο
πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς
δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον
δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνι-
δίοις· καὶ τὸς μὲν μονίππως παραμηριδίοις,
τὸς δὲ ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, παραπλευρῶδιοις·

284 ΚΤΡΟΤ ΠΑΙΔ. 5'.

ώστε ἡ σραπῆ μὲν χαλκῶ, ἥνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ σραπιά.

Καὶ τῷ Αβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρυμον ἄρμα καὶ ἵππων ὅκτω παγκάλως ἔκεκόσμητο. Επεὶ δὲ ἐμελλε τὸν λινὴν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσὴν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ φέλλια πλατέα πτερὶ τὰς καρπάς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρῆν, ποδήρη, σολιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποιήσατο, λαΐθρα τῷ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνης ὄπλα. Οὐ δὲ ἴδων ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δέ πε, ὁ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον σὰ ὄπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἐφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστα ἀξιον· σὺ γάρ ἐμοιγ', ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἶσις ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἐστη. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐνέδυε τε τὰ ὄπλα, καὶ λαυθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, ἐλείβετο δὲ

rent; adeò ut totus exercitus aere fulgeret, et florido vestium punicearum colore niteret.

Erat et Abradatae currus temonum quatuor et equorum octo pereleganter exornatus. Cumque *jam* thoracem more patrio lineum induere vellet, adfert ei Panthea galeam auream, et tegumenta brachiorum, et armillas latas circum internodia manuum, et purpuream tunicam, ad pedes usque demissam, extremâ in *orâ* rugatam, et cristam hyacinthino colore tinctam. Haec *illa* fecerat, clam viro mensurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conspectis miratus est, et Pantheam interrogavit, *Tune verò, mea* uxor, ornatu tuo consciutto *haec* mihi arma confecisti? Non profectò, ait Panthea, *ornamento* illo, quod maximi pretii est: nam tu, si *quidem* talis etiam aliis videaris, qualis esse mihi videris, maximo mihi fueris ornamento. Haec dicens armis eum induebat, et quanquam id oc-

cultare conaretur, lacrimae tamen ei per genas manabant.

Abradatas autem jam ante spectatu dignus, posteaquam his armis erat instructus, pulcherrimus adparebat et maximè liberali formâ praeditus, quippe qui talis esset etiam à naturâ: cumque ab aurigâ inferiore habenas accepisset, jam se parabat ut in currum adscenderet. Ibi tum Panthea, secedere jussis omnibus qui aderant, dixit, "Enimvero, Abradata, si "quae mulier unquam maritum suum "pluris quam suam aestimavit animam, "agnoscere te arbitror etiam me harum "unam esse. Quid ergo necesse est omnia singillatim commemorare? nam "factis ea me tibi praestitisse existimo, "quae plus apud te fidei mereantur, "quam verba à me nunc proliata. Sed "enim tametsi hoc sim erga te animo, "quem ipse nôsti, jurata tamen et meum "et tuum amorem sancte testor, malle "me tecum, strenue cum te gesseris, "terrâ simul obrui, quam cum infami et

αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

Επεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὡν αἰξιθέατος ὁ Αἴραδάτης ὥπλισθη τοῖς ὅπλοις τύτοις,
ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος,
ἄτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχόστης λαβὼν δὲ
παρὰ τῷ ὑφηνίοχῳ τὰς ἱνίας, παρεσκευ-
άζετο ὡς ἀναβησόμενος ἥδη ἐπὶ τὸ ἄρμα.
Ἐν δὲ τύτῳ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κε-
λεύσασα τὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν,
“ Αλλ’ ὅτι μὲν, ὡς Αἴραδάτα, εἴ τις καὶ
“ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν αὐτῆς ἄνδρα
“ μεῖζον τῆς ἑαυτῆς Φυχῆς ἐτίμησεν,
“ οἵμαί σε γιγνώσκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία
“ τύτων εἰμί. Τι δὲν με δεῖ καθ’ ἐν ἔκα-
“ σον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἵμαί σοι πι-
“ θανώτερα παρεχῆσθαι τῶν νῦν λεχ-
“ θέντων λόγων. “Ομως δὲ τῶς ἔχοσα
“ πρόσσε, ὥσπερ σὺ οἶδα, ἐπομνύω σοι
“ τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, η μὴν ἐγὼ βέ-
“ λεοδαί τὸν μετὰ σὺν ἀνδρὸς ἀγαθῷ γενο-
“ μένου χοινῆ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον, ἢ

“ Ζῆν μετ’ αἰχυνομένης αἰχυνομένην οὐ-
 “ τως ἐγώ καὶ σὲ τῶν καλλίσων καὶ ἔμαι-
 “ τὴν ἡξίωκα. Καὶ Κύρῳ δὲ δοκῶ μεγά-
 “ λην τινὰ ἡμᾶς χάριν ὄφείλειν, ὅτι με
 “ αἰχμάλωτον γεγενημένην καὶ ἐξαιρεθεῖ-
 “ σαν ἐαυτῷ, ότε με ὡς δόλην ἡξίωσε
 “ κεκτῆθαι, ότε ὡς ἐλευθέραν ἐν ἀτίμῳ
 “ ὄνοματι διεφύλαξε δή σοι ὥσπερ ἀδελ-
 “ φῇ γυναικα λαβών. Πρὸς δὲ, καὶ ὅτε ὁ
 “ Αράσπας ἀπέση αὐτῷ, ὃ ἐμὲ φυλάτ-
 “ των, ὑπερχόμην αὐτῷ, εἴ με ἔασειε
 “ πρός σε πέμψαι, ἡξειν αὐτῷ σὲ πολὺ¹
 “ Αράσπῃ πιστότερον καὶ ἀμείνονα.”

‘Η μὲν ταῦτα ἔπειν ὁ δὲ Αθραδά-
 της ἀγαθεῖς τοῖς λόγοις, καὶ θίγων αὐτῆς
 τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν ὄφανὸν,
 ἐπεύξατο. Αλλ’, ὦ Ζεῦ μέγιστε, δόσ μοι
 φανῆναι αὖτις μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, αὖτις
 δὲ Κύρῳ φίλῳ τῷ ἡμᾶς τιμήσαντος. Ταῦ-
 τα εἶπὼν, κατὰ τὰς θύρας τῷ ἀρματεῖς
 διφρες ἀνέβαντες ἐπὶ τὸ ἄρμα. Επεὶ δὲ

" ipsam infamem vivere; usque adeò e-
 " quidem et te et meipsam honestissimis
 " quibusque dignos judicavi. Quin eti-
 " am Cyro, meā sententiā, magnas quaſ-
 " dam gratias debemus, quòd redactam
 " me ad captivae fortunam et sibi selec-
 " tam, nec ut servilis foeminam conditi-
 " onis, nec ut liberam sub ignominioso
 " nomine possidendam censuerit; sed
 " posteaquam me accepit, tibi tanquam
 " fratris uxorem custodiverit. Praeter-
 " eà, cùm Araspas, custos ille meus, ab
 " ipso deficeret, pollicita sum ei, si mihi
 " facultatem ad te mittendi concederet,
 " venturum te ad ipsum longè Araspā
 " tum fideliorem tum meliorem."

Haec illa proloquuta est: cuius ver-
 bis mirificè delectatus Abradatas, et ca-
 put ejus tangens, sublatis ad coelum oculis,
 precatus est; Tu verò, Jupiter maxi-
 me, fac ut dignum me Pantheā maritum,
 et amicum Cyro dignum ostendam, qui no-
 bis honorem habuit. Haec loquutus, per
 fores sellae curulis in currum ascendit. Et

290 CYRI INSTIT. VI.

cùm inferior auriga, post ejus adscensum,
sellam *istam* occlusisset, Panthea, quæ
aliâ ratione non posset amplius ipsum am-
plete, sellam est osculata: et Abradatae
quidem jam procedebat currus, atque il-
la clam eo subsequebatur, donec conver-
sus Abradas, eâ conspectâ, dixit, Bono
fis animo Panthea, et salve, et abi jam.
Tum deinde eunuchi atque ancillæ re-
ceptam eam ad *harmamaxam* deduxe-
runt, et in lecto compositam tentorio te-
xerunt. Homines verò, tametsi et Abra-
datas et currus *ejus* pulchrum sanè spec-
taculum exhiberent, priùs *tamen* eum
contemplari non potuêre, quàm Panthea
discessisset.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam fe-
cisset, et *jam* instructus esset exercitus, uti
mandârat, speculis aliis ante alias collo-
catis, duces convocavit, atque hujusmodi
verba fecit: “ Dii nobis, amici ac socii;
“ sacrificia *alia* ostendunt, qualia cùm
“ victoriam *nobis* illam priorem largiti

ἀναβάντος αὐτῷ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ
ὑφηνίοχος, ὃν ἔχεσσα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν
ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτὸν, κατεφί-
λησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προήει ἥδη τὸ
ἄρμα, ἡ δὲ λαθῆσα αὐτὸν συνεφείπετο,
ἔως ἐπισραφεῖς καὶ ἴδων αὐτὴν ὁ Αβραδά-
της εἶπε, Θάρρει Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ
ἄπιθι ἥδη. Εκ τότου δὴ οἱ εὐνῦχοι καὶ αἱ
Θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς
τὴν ἀρμάμαξαν, καὶ κατακλίναντες κατε-
κάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, κα-
λῶς ὄντος τῷ θεάματος τῷ Αβραδάτου καὶ
τῷ ἄρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσα-
σθαι αὐτὸν πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

‘Ως δ’ ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ
δὲ σρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ ὥσπερ πα-
ρήγγειλε, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ
ἄλλων, συνεκάλεσε τὸς ἡγεμόνας, καὶ ἔλε-
ξεν ὡδε· “Ανδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι,
“ τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἵα
“ περ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς

“ δι' ἐγὼ βάλομαι ἀναμνῆσαι ὅν μοι δο-
 “ κεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἄν εὐθυμότεροι
 “ εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι. Ήσκήκατε μὲν
 “ γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλ-
 “ λον τῶν πολεμίων, συντέτραφθε δὲ καὶ
 “ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω
 “ ἥδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιαι, καὶ συννενική-
 “ κατεμετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων
 “ πολλοὶ μὲν συνήτιηνται μετ' αὐτῶν·
 “ οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν
 “ πολεμίων, ἵσασιν ὅτι προδότας τὸς πα-
 “ ρασάτας ἔχουσιν ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ήμῶν,
 “ ἵσε ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις
 “ ἀρήγειν μαχεῖσθε. Εικὸς δὲ τὸς μὲν
 “ πισεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχε-
 “ θαι μένοντας τὸς δὲ ἀπιστῆντας ἀναγ-
 “ καῖον βουλεύεθαι πῶς ἣν ἔκαστοι τά-
 “ χισταὶ ἐκποδῶν γένοιντο. Ιωμεν δὴ, ὡς
 “ ἄνδρες, ἐπὶ τὸς πολεμίας, ἄρματα μὲν
 “ ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄσπλα τὰ
 “ τῶν πολεμίων, ὡς δὲ αὖτως καὶ ἴππεας

“ sunt: ego verò commonefacere vos eo-
“ rum volo, quae si memoriâ teneatis,
“ longè meà *quidem* sententiâ sitis ad
“ praelium alacrius accessuri. Nam belli-
“ cis in rebus multò magis quàm hostes es-
“ tis exerciti; multò etiam diutius quàm
“ hostes, eodem simul in loco et educa-
“ ti estis et instructi, et victoriâ simul
“ estis potiti: at ex hostibus multi cum
“ iisdem ipsis victi sunt: qui autem ex
“ utrâque parte praelio nondum inter-
“ fuerunt, eorum quotquot in hostium
“ exercitu sunt, nôrunt socios sibi adsta-
“ re desertores: vos verò qui à nobis es-
“ tis, cum iis aleam praelii vos subituros
“ nostis, qui sociis opem ferre cupiant.
“ Est autem consentaneum, concordibus
“ animis in pugnâ substituros eos, qui
“ mutuò sibi fidunt; qui verò diffidunt,
“ hos consultare necesse est, quo pacto
“ singuli quamprimum se subducere pos-
“ sint. Eamus igitur in hostes, viri, cum
“ armatis curribus adversùs hostium *cur-*
“ *rus* inermes; itidemque cum equitibus

“ et equis armatis adversus inermes co-
“ minūs pugnaturi. Adversus pedites
“ pugnaturi estis, quorum alii quidem
“ tales sunt quales antehac *estis experti*:
“ Aegyptii autem eodem armati sunt mo-
“ do, eodemque ordine in acie dispositi
“ sunt: nam majores habent clypeos,
“ quām ut efficere aliquid et cernere pos-
“ sint: et in centenos ordinati, manifestum
“ est fore, ut alii alios quo minūs pugnare
“ possint, paucis admodūm exceptis, im-
“ pediant. Quòd si nos impellendo pro-
“ trusuros se crediderint, primūm equi
“ eis sustinendi erunt; et ferrum, cui ro-
“ bur ab equis accedit. Jam si quis illorum
“ etiam *non cedendo* subsistet, quo pacto
“ simul et adversus equitatum, et pha-
“ langem, et turres pugnare poterit?
“ Nam in turribus collocati nostri, no-
“ bis auxilio futuri sunt, et hostes feri-
“ endo, potiūs ut de suis rebus despe-
“ rent, quām praelientur, efficient. Quòd
“ si re quapiam vobis adhuc opus esse

" καὶ ἵππους ὥπλισμένες πρὸς ἀόπλας,
 " ως ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ
 " τοῖς μὲν ἄλλοις οἷοις καὶ πρόσθεν μα-
 " χεῖσθε. Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ω-
 " πλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι
 " τὰς τε γάρ ἀσπίδας μείζυς ἔχυσιν, ἢ
 " ως ποιεῖν τι καὶ ὅραν· τεταγμένοι δὲ
 " εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσεσιν ἀλλή-
 " λας μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων.
 " Εἰ δὲ ὡθῶντες ἔξωσεν πιτεύσγασιν, ἵπ-
 " ποισ αὐτὸς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν,
 " καὶ σιδήρῳ ύφ' ἵππων ἰχυριζομένω. Ήν
 " δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένη, πῶς ἀμα δυ-
 " νήσεται ἵππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγο-
 " μαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ
 " ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξυσι,
 " τὸς δὲ πολεμίους πάιοντες ἀμηχανεῖν
 " ἀντὶ τῷ μάχεσθαι ποιήσουσιν. Εἰ δέ
 " τινος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ
 " λέγετε· σὺν γάρ θεοῖς ὃδενὸς ἀπορήσο-
 " μεν. Καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βούλε-

296 ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. §.

“ ται, λεξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς
“ τὰ ἱερὰ, καὶ προσευξάμενοι οἵς ἐθύσαμεν
“ θεῖς, ἵτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἔκαστος
“ ὑμῶν ὑπομιμησκέτω τύς μεθ' ἐαυτῷ
“ ἅπερ ἔγω ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τὶς
“ τοῖς ἀρχομένοις ἐαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς,
“ ἀφοβον δεικνὺς καὶ χῆμα καὶ πρόσωπον καὶ
“ λόγος.”

ΤΟ ΤΟΤ ΤΡΙΤΟΤ ΤΟΜΟΤ
ΤΕΛΟΣ.

CYRI INSTIT. VI. 297

“ putatis, ad me referte: nam diis adju-
“ vantibus, nulla res nobis deerit. Si
“ quis etiam dicere aliquid volet, dicat;
“ sin autem, ad rem divinam profecti, ac
“ deos precati, quibus rem sacram feci-
“ mus, ad ordines vosmet conferte: et
“ vestrum quisque suos eorum commo-
“ nefaciat, de quibus ego vos *admonui*;
“ atque *ad eō* subiectis sibi quilibet intre-
“ pidum et gestu, et vultu, et oratione
“ semet ostendendo, imperio se dignum
“ demonstret.”

TOMI TERTII

FINIS.

CLASSICS printed by R. & A. FOULIS,
In Folio.

HOMERI Ilias, Graece, 2 vols.
— Odyssaea, Graece, 2 vols.

Callimachus.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii de rebus a Caesare gestis
commentarii cum fragmentis. Accesserunt indices
locorum, rerumque et verborum. Omnia, ex re-
cenfione Samuelis Clarke, fideliter expressa.

In pure Greek, on fine writing paper, in 4to.

Homeri Ilias, 2 vols.

Aeschylus. Sophocles. Callimachus.

Theocritus. Xenophontis Memorabilia.

With Latin Translations in 4to.

Aeschylus, 2 vols.

Demetrius Phalereus de elocutione.

Tyrtaeus. Longinus.

In pocket volumes the following.

Homeri Ilias, 2 vols.

Herodotus, 9 vols.

Thucydides, 8 vols. Hippocratis Aphorismi.

Xenophontis Graecorum res gestae; et Agesilaus, 4 vol.

— Expeditio Cyri, et Hipparchicus, 4 vol.

Pindari opera. Anacreon.

Aeschylus, 2 vols. Sophocles, 2 vols.

Xenophontis Hiero. Theophrasti Characteres.

Euripidis Orestes. Aristophanis Nubes.

Epictetus. Antoninus. Cebetis Tabula.

Longinus. Theocritus. Demosthenes.

Xenophontis Memorabilia.

— Respublica Lacedaemoniorum.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii.

Lucretius. Horatius.

C. Plinii Caecilii Secundi quae super sunt.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

In pocket volumes the following Latin auth.

M. Tullii Ciceronis opera omnia, 20 vols.

Lucretius. Terentius. Virgilius.

Horatius, editio 4ta. Juvenalis et Persius

Tibullus et Propertius. Plautus, 3 vol.

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii, 3 vol

C. Nepotis vitae excellentium imperatorum.

M. Minucii Felicis Octavius.

Boetius de Consolatione Philosophiae.

C. Plinii Epistolarum libri decem, et Panegyricu
i anno distinc. 2 vols

